

Hankasalmi
Hyvän arjen kunta.

KH 7.12.2015 § 239
KV 14.12.2015 § 49

Hankasalmen kunnan talousarvio 2016 ja taloussuunnitelma 2016-2019

1	LÄHTÖKOHDAT	3
1.1	Kuntalain taloussäännökset	3
1.2	Hankasalmen kunnan strategia 2010 – 2014	4
1.3	Hankasalmen kunnan taloudellinen tilanne ja tulevaisuuden näkymät	4
1.4	Taloussuunnitelman laadinnan perusteet	7
1.4.1	Väestön määrä	7
1.4.2	Työllisyys	9
1.4.3	Vastuualueiden käyttötalous	10
1.4.4	Verotus	10
1.4.5	Yhteistyömahdollisuudet kuntien välillä	11
1.5	Taloussuunnitelman tavoiteasetanta	11
1.6	Taloussuunnitelman tavoiteasetanta	12
2	TALOUSSUUNNITELMAN YHTEENVETO	13
2.1	Kuntatason taloudelliset ja toiminnalliset tavoitteet	13
2.2	Tiivistelmä vastuualueittain	15
2.3	Käyttötalous	22
2.3.1	Yhteenveto käyttötalouden taloussuunnitelmasta	22
2.4	Rahoitus	23
2.5	Henkilöstö	24
2.6	Investoinnit	25
3	KÄYTTÖTALOUS JA TOIMINTA	26
3.1	Keskusvaalilautakunta	26
3.2	Tarkastuslautakunta	27
3.3	Kunnanhallitus	28
3.3.1	Keskus- ja luottamushenkilöhallinto	29
3.3.2	Yleishallinto	30
3.3.3	Maaseutu- ja työllistämispalvelut	33
3.4	Perusturvalautakunta	35
3.4.1	Hallinto ja toimisto	36
3.4.2	Sosiaalipalvelut	36
3.4.3	Vanhuspalvelut	40
3.4.4	Terveyspalvelut	45
3.5	Sivistyslautakunta	47
3.5.1	Hallinto ja toimisto	47
3.5.2	Koulutuspalvelut	47
3.5.3	Vapaa-ajan palvelut	50
3.5.4	Lasten päivähoitopalvelut	53
3.6	Ympäristölautakunta	55
3.6.1	Ympäristöpalvelut ja rakennusvalvonta	55
3.6.2	Talon palvelut	58
3.6.3	Konsernin kiinteistöhallinto	63
3.6.4	Infrapalvelut	67
3.6.5	Vesihuoltolaitos – kirjanpidollinen muu taseyksikkö	68
3.7	Toimenpideohjelma taseen alijäämän kattamiseksi	70
4	LASKELMAT	71
4.1	Tuloslaskelma	71
4.2	Rahoituslaskelma	72
5	INVESTOINTISUUNNITELMA 2016-2019	73
6	HENKILÖSTÖSUUNNITELMA 2016-2019	76
7	KUNNAN TUKI YRITYSTOIMINNALLE	80
8	AVUSTUKSET TALOUSARVIOSSA 2016	81
9	KULJETUSKUSTANNUKSET	82
10	KONSERNIN TYTÄRYHTIÖT	83
10.1	Kiinteistö Oy Hankasalmen Haka	83
10.2	Kiinteistö Oy Hankasalmen Somerinkulma	84
10.3	Kiinteistö Oy Hankasalmen Virastotalo	85
10.4	Kiinteistö Oy Vuokrahanka	86
10.5	Hankasalmen Lämpö Oy	86

1 LÄHTÖKOHDAT

1.1 Kuntalain taloussäännökset

Uuden Kuntalain (410/2015) 110 §:ssä todetaan:

Valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja veloitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (*suunnitelmakausi*). Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet.

Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan.

Talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Määräraha ja tuloarvio voidaan ottaa brutto- tai nettomääräisenä. Talousarviossa ja -suunnitelmassa on käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa.

Kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota.

Edellä 3 momentissa säädettyä alijäämän kattamisvelvollisuutta sovelletaan myös kuntayhtymiin.

tämän ohella lain voimaantuloa määrittävissä pykälissä määritetään muun muassa:

148 § Alijäämän kattamista ja arviointimenettelyä koskevat siirtymäsäännökset

Edellä 110 §:n 3 momentissa säädettyä velvollisuutta kattaa kunnan taseeseen kertynyt alijäämä sovelletaan ensimmäisen kerran tilikauden 2015 tilinpäätöksessä taseeseen kertyneeseen alijäämään.

Sen estämättä, mitä 110 §:n 3 momentissa säädetään velvollisuudesta kattaa kunnan taseeseen kertynyt alijäämä, alijäämän tulee olla katettu viimeistään tilikauden 2022 tilinpäätöksessä, jos kunnan taseeseen kertynyt alijäämä on tilikauden 2015 tilinpäätöksessä yli 500 euroa asukasta kohden.

Tämän lain voimaan tullessa voimassa olleen kuntalain 65 §:n 3 momentin säännöksiä taloussuunnitelman yhteydessä alijäämän kattamiseksi päätetyistä yksilöidyistä toimenpiteistä sovelletaan vuoden 2016 loppuun.

E erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan arviointimenettelyä koskevan 118 §:n 1 ja 3—5 momenttia sovelletaan ensimmäisen kerran tilikautena 2017 ja 2 momenttia ensimmäisen kerran vuoden 2015 taseeseen kertyneeseen alijäämään, jos alijäämää ei ole katettu tilikauden 2020 tilinpäätöksessä. Edellä 2 momentissa säädetystä tapauksessa arviointimenettelyä sovelletaan ensimmäisen kerran vuoden 2015 taseeseen kertyneeseen alijäämään, jos alijäämää ei ole katettu tilikauden 2022 tilinpäätöksessä. Vuosina 2015 ja 2016 erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan arviointimenettelyyn sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa ollutta kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 63 a §:ää ja sen perusteella annettua asetusta.

Arviointimenettelyä kuntayhtymässä koskevaa 119 §:ää sovelletaan ensimmäisen kerran vuoden 2015 taseeseen kertyneeseen alijäämään, jos alijäämää ei ole katettu tilikauden 2020 tilinpäätöksessä.

1.2 Hankasalmen kunnan strategia 2010 – 2014

Hankasalmen kunnan uutta kuntastrategiaa rakennetaan Hankasalmi –ohjelman (talousarvion yhteydessä hyväksyttävä talouden tasapainottamishjelma) valmistumisen jälkeen olemassa olevan mission ja vision kautta. Kesäkuuhun 2016 mennessä valmistuva strategia lähtee siis rakentumaan seuraavasta missiosta ja visiosta.

Hankasalmen kunnan tehtävä (missio)

Hankasalmi on hyvä kunta asua, kasvaa, kasvattaa, ikääntyä, tehdä työtä, yrittää ja harrastaa.

Visio

Hankasalmi on hyvän arjen kunta.

Tehtäväämme toteutamme ja tavoitteeseemme pyrimme seuraavilla arvoilla:

Yhteisöllisyys

Yhteistyökykyisyys

Vastuullisuus

Osallisuus

Yrittäjäyys

Päämäärät, joiden kautta arvomme ja tavoitteemme toteutuvat olivat vuosina 2010-2014:

Kunnan päätöksentekijät ja työntekijät ovat kiinnostuneita kuntalaisten ja kunnan sidosryhmien mielipiteistä ja ottavat ne huomioon.

Tehokkaasti ja taloudellisesti järjestetyillä palveluilla on turvattu kuntalaisten hyvinvointi.

Maaseutumainen Hankasalmi edistää päätöksillään kestäväää kehitystä kuntalaisten tarpeista lähtien.

Hankasalmella päätösten vaikutukset kuntalaisiin ja yrityksiin arvioidaan valmistelussa.

Hyvinvoivat ja osaavat työntekijät turvaavat palvelujen vaikuttavuuden ja mahdollisuuden kunnan kehittämiseen

Näitä päämääriä kevään 2016 kuluessa vahvistetaan tai muutetaan ja niiden toteutumiseksi laaditaan selkeät tavoitteet – luodaan kuntastrategian päivitys. Kuntastrategia tullaan laatimaan uuden kuntalain § 37 mukaisesti.

1.3 Hankasalmen kunnan taloudellinen tilanne ja tulevaisuuden näkymät

Hankasalmen kunnan 1990-luvulle saakka vahvana säilynyt taloudellinen tilanne heikkeni ajanjaksolla 1996–2000. Kuluvan vuosikymmenen alussa toteutettiin muun muassa kunnan vuokratalojen yhtiöittäminen ja valtion sekä kuntien välistä tulonjakoa tarkistettiin, mikä johti etenkin vuonna 2003 mutta myös vuonna 2004 ylijäämäisiin tilinpäätöksiin.

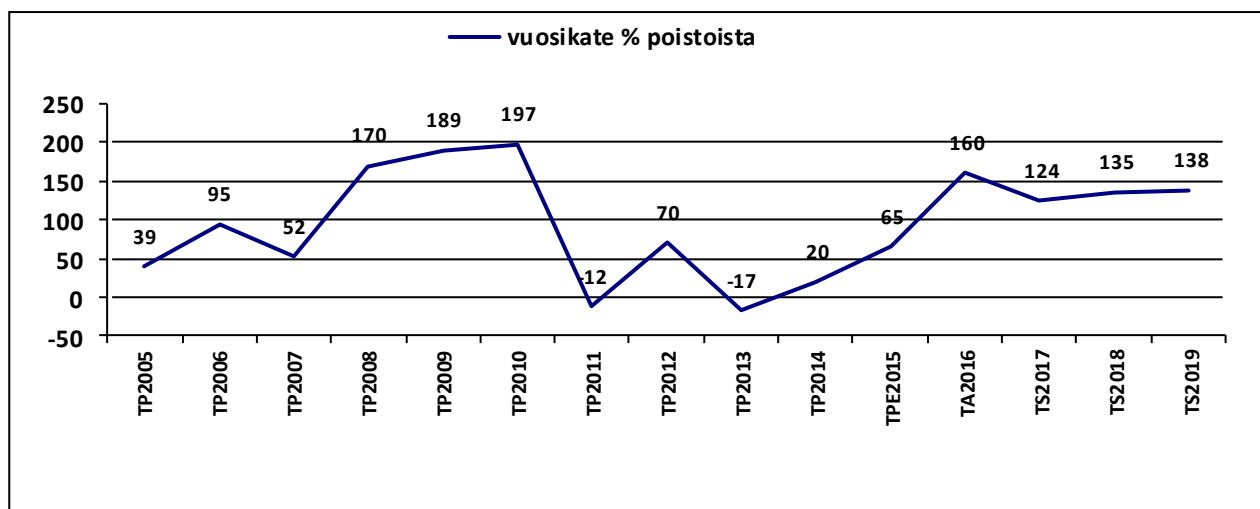
Tuon jälkeen kunnan taloudellinen tilanne heikkeni uudelleen. Vuosina 2005 - 2007 tehtiin alijäämät tilinpäätökset. Vuosien 2008 - 2010 tilinpäätökset olivat kuitenkin selkeästi ylijäämäisiä, kunnan talouden tasapainottamistoimenpiteet onnistuivat ja taseeseen syntynyt alijäämä saatiin katetuksi. Vuoden 2011 talousarvio oli laadittu ylijäämäiseksi, mutta sosiaali- ja terveystoimen menojen kasvu – erityisesti erikoissairaanhoidon ja lastensuojelun menojen kohdalla – johti selkeästi yli miljoonan euron alijäämääseen tilinpäätöstoteumaan.

Vuoden 2012 talousarvio otti huomioon tulevaisuuden kuntatalouden haasteet. Valtion leikkaukset peruspalvelujen valtionosuuksista ja kiinteistöveron poisto verotulotasausjärjestelmästä leikkasivat Hankasalmen kunnan tulo-rahoituksesta yli 800 000 euroa. Lisäksi lastensuojelun menojen kasvu vuoden 2011 kuluessa heijastui käyttötalouden menoihin myös vuonna 2012. Tämän vuoksi hallinnon rakenteita ja palvelujen tuottamistapoja tarkasteltiin vuoden 2012 talousarvioon ja esimerkiksi kunnan johtamisessa siirryttiin yhden johtajan organisaatioon. Lisäksi korotettiin verotuksen ja esimerkiksi vesilaskutuksen tasoa, jotta keskeiset palvelut kunnassa kyettäisiin turvaamaan.

Talouden haasteet ovat kuitenkin johtaneet siihen, että tilinpäätös 2012 painui hivenen alijäämäiseksi. Vuonna 2013 alijäämä oli jo lähes 1,5 miljoonaa euroa ja vuonna 2014 alijäämä oli myös yli miljoona euroa. Iso selittävä tekijä tälle on ollut se, että käytännössä peruspalvelujen valtionosuuksien leikkaaminen on jatkunut vuodesta 2012 saakka. Vuodelle 2015 laadittiin selkeästi ylijäämäinen talousarvio, joka on kuitenkin painumassa hivenen alijäämäiseksi lähinnä erikoissairaanhoidon ylityksen vuoksi.

Peruspalvelujen valtionosuuksiin on siis vuoden 2011 hallitusohjelman jälkeen tehty leikkauksia maan hallituksen kehysriihissä maaliskuussa 2012, 2013 sekä 2014. Käytännössä vuoden 2015 loppuun mennessä Hankasalmella jo nyt tehtyjen ratkaisujen myötä on vuositasolla kadonnut noin 1,7 miljoonaa euroa rahoituspohjasta. Tuloverotuksen osalta yhden prosenttiyksikön korotus kun merkitsee hieman yli 0,5 miljoonan euron tulolisäystä Hankasalmella, niin valtionosuusleikkausten vaikutusten merkitys on kunnan taloudelle suuri.

Käyttötalouden tasapainottaminen vaatii vuotuisen toimintakatteen nousun painamista keskimääräisestäkin alle 2 %:n tasolle tulevina vuosina. Lähtökohtana kunnassa on, että olemassa olevat palvelut on kyettävä turvaamaan ja osin niitä on tilojen kohentamisella tuettavakin, jotta kunta on houkutteleva asuin- ja yrityspaikkakuntana nyt ja tulevaisuudessa. Alijäämäisiä tilinpäätöksiä ei kuitenkaan ole enää mahdollista tehdä, koska niiden kautta kunta ajautuisi väistämättömästi kriisikunnaksi. Vuoden 2016 talousarvio on siksi laadittu selkeästi ylijäämäiseksi ja sen kanssa rinnakkain hyväksytään talouden tasapainottamissuunnitelma, Hankasalmi-ohjelma.

Kuva: Hankasalmen kunnan vuosikate %:a poistoista

Talous on terve, jos vuosikate kattaa poistot säännöllisesti 100 %:sti. Talous on puolestaan kriisissä, jos vuosikate painuu negatiiviseksi. Hankasalmen kunta elää nyt mitä suurimmissa määrin vedenjakajalla, jossa tarvitaan selkeitä toimia, jotta estetään talouden kriisiytyminen. Suunta on jo oikea, muttei vielä riittävä vuonna 2015. Talousarvio- ja taloussuunnitelmakaudella pyritään talouden tasapainottamiseen.

Kuntatalouteen ja kunnan tulevaisuuteen vaikuttaa voimakkaasti asukkaiden määrä kunnassa. Hankasalmella väkiluvun laskua saatiin hillittyä ennen taantumaa positiivisen muuttoliikkeen kautta. Tätä kehityskulkua pyritään jatkossa synnyttämään uudelleen esimerkiksi Kirkonkylän uusien houkuttelevien

tonttien avulla, joita uuden osayleiskaavan kautta on kunnan päätaajamaan luotavissa. Niemisjärvellä Pienmäen alue on myös luotavissa uudeksi kasvukohteeksi. Keski-Suomen ja Jyväskylän seudun työllisyyden on kuitenkin kohennuttava, ennen kuin positiivisesta muuttoliikkeestä voidaan Hankasalmmella haaveilla.

Syntyneiden määrä kunnassa oli vuosina 2007-2013 korkeampi kuin muutoin 2000-luvulla, siksi vuosien 2014 - 2015 vähenemä syntyneissä ei vielä ole huolestuttavaa, tosin väestön väheneminen jatkossakin näyttää todennäköiseltä – mikäli Jyväskylän seudun taloudellinen ja työllisyyskehitys ei kohene nykyisestä. Väestön määrällä on voimakas vaikutus kunnan työvoimaan, huoltosuhteen kehittymiseen sekä vero- ja valtionosuustulojen kehittymiseen, siksi sitä seurataan ja ennakoidaan mahdollisimman tarkasti.

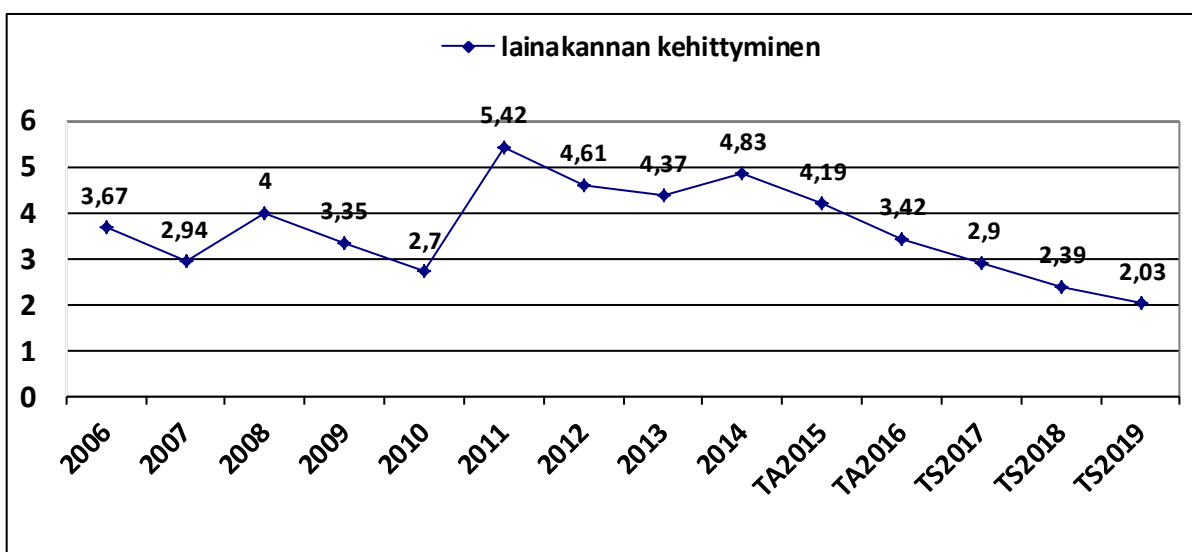
Työttömyysaste Hankasalmmella painui vuonna 2008 parhaimmillaan noin 8 %:iin. Kyseinen kehityskulku oli sekä kuntalaisten hyvinvoinnin että kunnan talouden kannalta erittäin positiivinen asia. Maailman talouden kriisiytyminen näkyi jo vuonna 2009 työttömyyden vähittäisenä nousuna ja siitä eteenpäin työttömyys on ollut koko Keski-Suomessa huolestuttava ongelma. Sekä väestön kehittymisestä että työttömyydestä on omat lukunsa jatkossa tässä talousarviokirjassa.

Lainakanta oli vuoden 2012 lopussa 4,61 miljoonaa euroa, mikä teki asukasta kohden 845 euroa. Lainakannan kasvua hillittiin ennen 2010-luvun alkua, millä on varauduttu hyvin jo toteutuneisiin ja tulossa oleviin mittaviin investointeihin. Vuosina 2008 – 2009 mittavin investointimeno oli Aseman koulun peruskorjaus. Vuosille 2010 - 2012 sijoittui kunnan mittavin lähivuosien yksittäinen investointi, eli jätevedenpuhdistamon rakentaminen ja siirtolinjojen vetäminen Niemisjärveltä uuteen puhdistamoon.

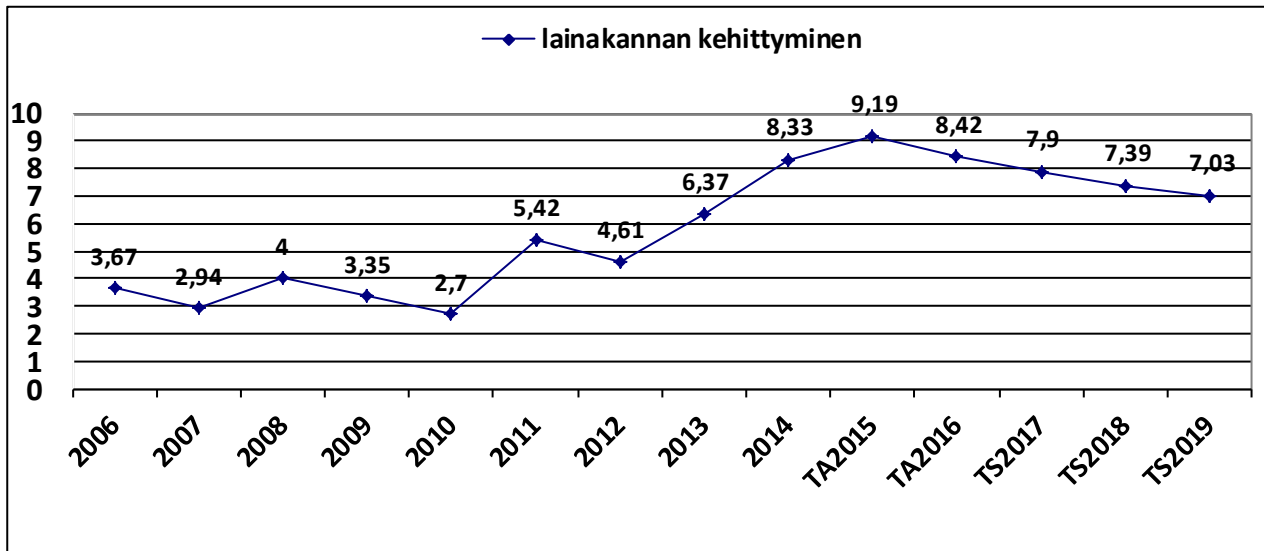
Vuosina 2013 – 2014 valmistuivat Aseman Pikkukoulun ja Niemisjärven koulun peruskorjaukset, päiväkodin rakentaminen Niemisjärvellä koulun yhteyteen sekä vanhusten palvelutalon (Kotiranta) rakentaminen kirkonkylään. Ne eivät vielä ole kasvattaneet pitkäaikaista lainakantaamme merkittävästi, koska palvelutalo Kotirantaa lukuun ottamatta investoinnit toteutettiin lyhytaikaisilla kuntatodistustuloina.

Vuoden 2015 investointiohjelman suurimmat investoinnit olivat Palolaitoksen peruskorjaus ja laajentaminen, joka jatkuu vielä vuonna 2016, sekä Metsätähden palvelutalon laajentaminen ja Sairaalan muutostyöt kahdeksi eri palvelutaloksi. Vuoden 2015 aikana aloitettu Monitoimitalon peruskorjaus jatkuu peruskorjauksen pääosalla vuonna 2016. Aseman urheilukentän peruskorjauksista sen sijaan siirretään ja liikuntapaikkojen luomista ja/tai korjauksista arvioidaan laadittavan kokonaissuunnitelman kautta.

Investointien rahoittamiseen varaudutaan lähinnä lyhytaikaisella lainoituksella, mikä on huomioitu myös talousarvion korkomenoissa. Myös pitkäaikaista lainoitusta harkitaan, mikäli korkotasoinnissa tapahtuu muutosta. Kunnan lainamäärä on edelleen tällä suunnitelmalla pienempi kuin kuntien keskimääräinen lainamäärä Keski-Suomessa tai Suomessa ylipäätään.

Kuva: Pitkäaikaisen lainakannan kehittyminen vuodesta 2006 (milj. euroa)

Kuva: koko lainakannan kehittyminen (sekä pitkäaikaiset että lyhytaikaiset lainat)

Edellä kuvattu kehitys lainakannassa edellyttää erittäin tiukasta investointiohjelmasta kiinni pitämistä ja taloussuunnitelman mukaisia ylijäämäisiä tilinpäätös vuosia tulevaisuudessa.

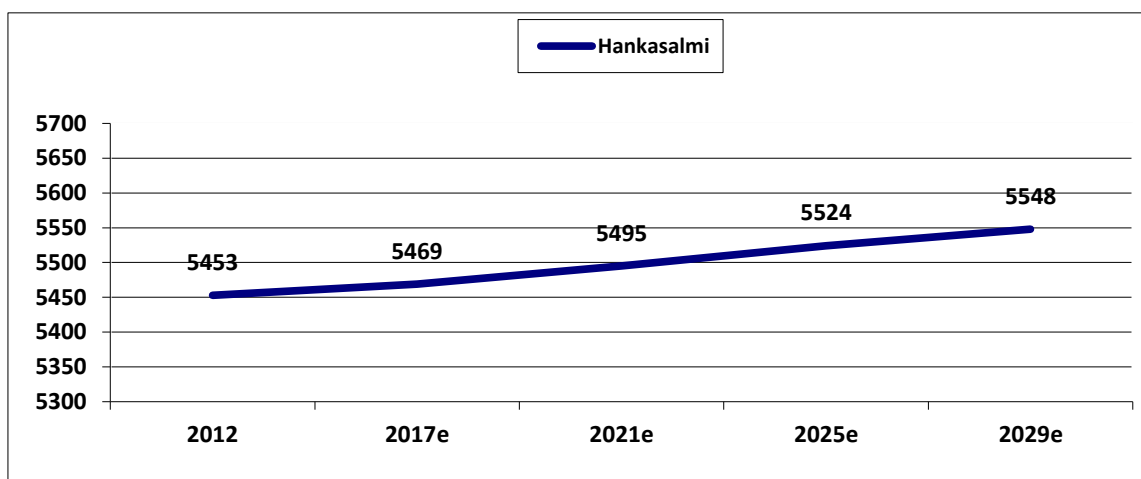
1.4 Taloussuunnitelman laadinnan perusteet

Taloussuunnitelma vuodelle 2016 lähtee liikkeelle selkeästä ylijäämäisestä tuloksesta, joka pohjautuu tasetililtä tuloutettavaan testamenttivarallisuuteen kaikkiaan 400 000 euron arvosta, metsämaan myyntituloihin 300 000 euron edestä sekä kertaluonteisiin henkilöstökulusäästöihin joko lomautusten tai muiden keinojen kautta noin 300 000 euron kulusäästötavoitteella. Yli 900 000 euron ylijäämäinen tulos tehdään siis näiden keinojen kautta.

Jotta myös taloussuunnitelmavuodet toteutuisivat ylijäämäisinä, on taloussuunnitelman yhteyteen laadittu erillinen Hankasalmen ohjelma, kunnan talouden tasapainottamiseksi. Tuon ohjelman suuntaviivojen kautta taseessa oleva alijäämä aitoaan jo lähes kokonaan kattaa taloussuunnitelmakaudella. Tähän Hankasalmen kunta on veloitettukin, koska taseessa olevan kumulatiivisen alijäämän määrä on jo nyt huomattavan suuri vuoden 2015 lopussa – todennäköisesti yli 3 miljoonaa euroa ja yli 500 euroa/kuntalainen. Tällöin kunnalla on uuden kuntalain pohjalta vuoden 2022 loppuun asti aikaa kattaa taseessa oleva alijäämä ja sen kautta on talouden tasapainotusohjelma laadittu.

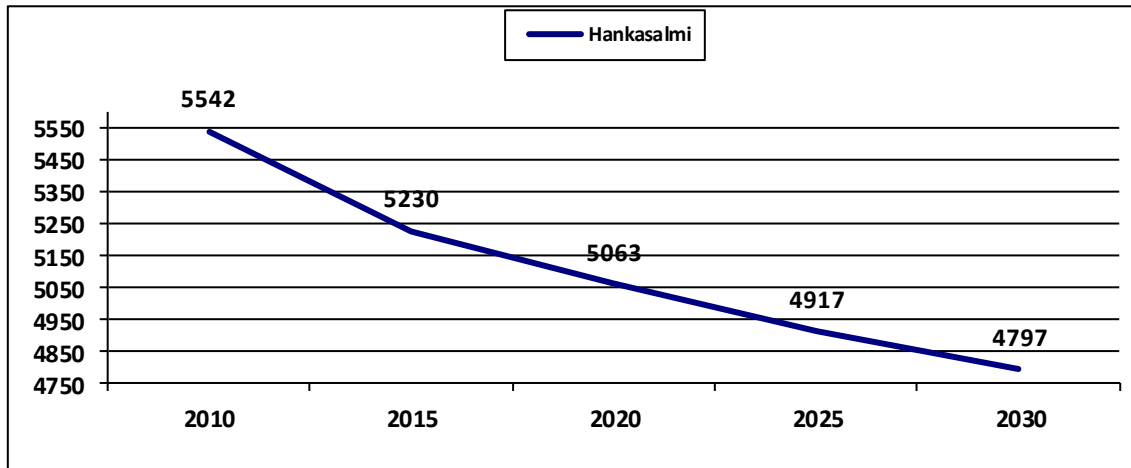
Taloussuunnitelman laadinnassa on otettu huomioon mm. seuraavat kunnan talouteen tai toimintaan oleellisesti vaikuttavat seikat:

1.4.1 Väestön määrä

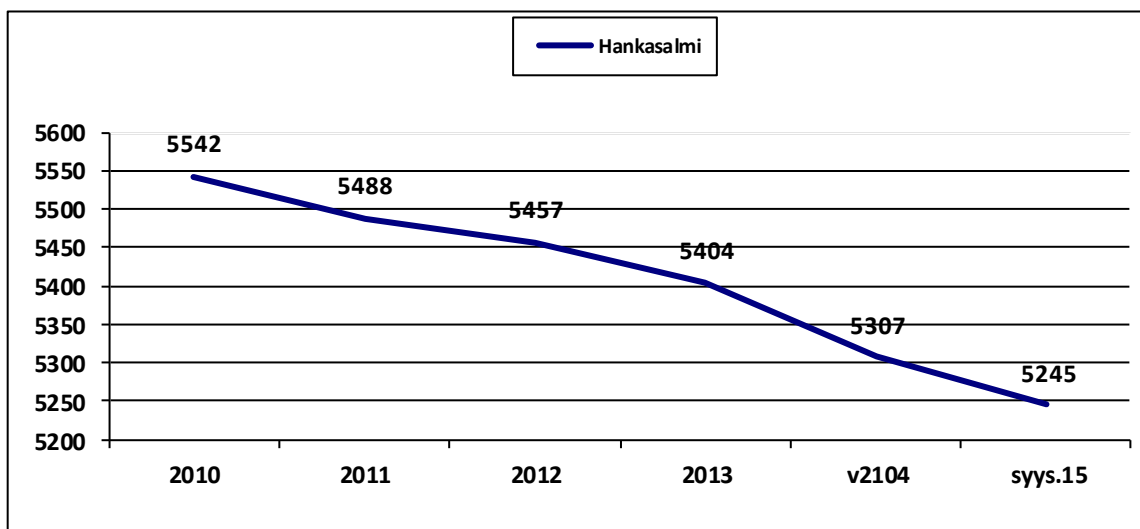
Kuva: Tilastokeskuksen ennuste 2012

Väestön määrän ja rakenteen kehittymisellä on suurin merkitys niin toimintojen järjestämiselle Hankasalmella, kuin niiden rahoituksellakin. Hankasalmen kunnan väestön määrän kehittymiselle on olemassa kuntajako-selvityksen yhteydessä syksyllä 2013 laadittu väestöennuste tilastokeskuksen väestöennusteen pohjalta. Edellä olevassa taulukossa on siis otettu huomioon väestö vuonna 2011, muuttotiedot 2007-2011, hedelmällisyys 2007-2011 sekä kuolleisuus 2005-2011. Kuvaavaa ennusteesta on silti se, että se pohjautuu vielä muuttovoitto-vuosien kaltaiseen aikaan, joka taantuman myötä selkeästi koko Jyväskylän seutukunnallakin on muuttunut.

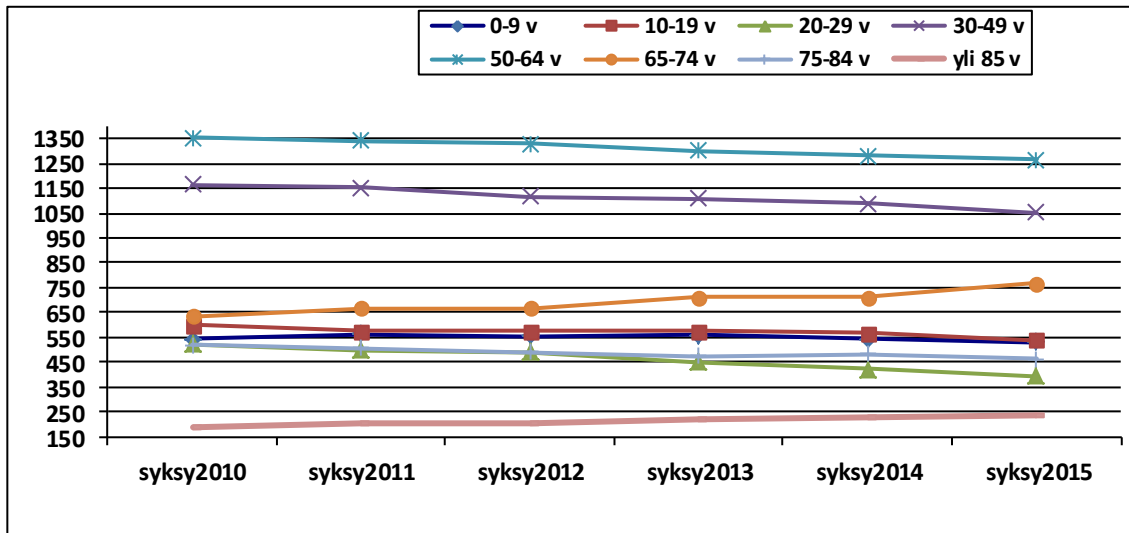

Kuva: Tilastokeskuksen ennuste 2015

Keski-Suomen maakuntaan ja Jyväskylän seutua muuta maata rajummin kohteleva taantuma on kuitenkin viime vuosina kääntänyt voimakkaasti muuttoliikkeen suuntaa negatiivisempaan suuntaan, joka täytyy ottaa huomioon kunnan taloutta ja toimintoja suunniteltaessa. Meillä on mahdollisuus kääntää tulevaisuudessa tilastokeskuksen vuoden 2015 ennustetta, joka pohjautuu lähinnä viime vuosien kehitykseen, positiivisempaan suuntaan. Mutta juuri nyt väestö vähenee kunnassa, mitä on kuvattu seuraavissa taulukoissa. Ja tähän alla olevaan kuuden vuoden kehitykseen pohjautuu tilastokeskuksen ennuste yllä tuleville vuosille.

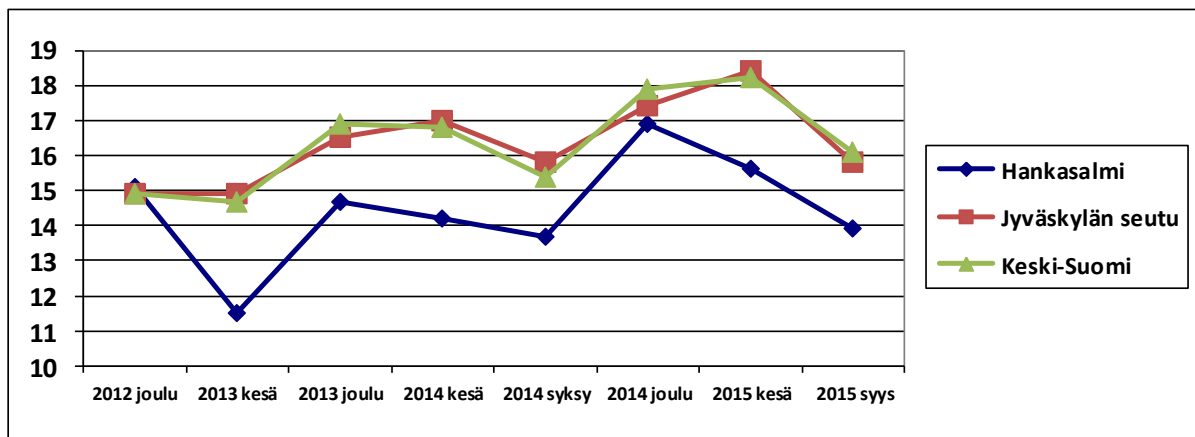
Kuva: Väestömäärän kehittyminen

Kuva: väestökehitys ikäluokittain

Väestön rakennetta koskeissa ennusteissa Hankasalmella huomionarvoista on se, että yli 75-vuotiaiden määrä ei kunnassa kasva tulevaisuudessa huolestuttavan voimakkaasti ja vuoteen 2020 mennessä esimerkiksi ei käytännössä ollenkaan. Lasten määrän säilyminen nykytasolla seuraavatkin ennakoitavissa olevat vuodet kuvaa hyvin myös kunnan ennakoitua elinvoimaisuutta. Huoltosuhde sen sijaan kasvaa vahvasti työikäisten määrän pienentyessä, mikä on koko Suomen suuri ongelma. Nuorten ja nuorten aikuisten määrä on kunnassa pienentynyt viime vuodet ja kehitys on ennusteiden mukaan yhä huolestuttava. Muutosta väestörakenteesta ja -määrässä on nyt seurattava kaiken aikaa ja pyrittävä löytämään keinoja työikäisten määrän säilymiseen mahdollisimman suurena Hankasalmella tulevaisuudessakin.

1.4.2 Työllisyys

Kuva: Työttömyysprosentin kehitys

Vuoden 2014 syyskuussa kunnan työttömyysprosentti oli huolestuttavasti jo 13,7. Siitä se nousikin vuoden lopun 16,9 %:iin, joka on viime vuosien korkein taso. Työttömyys kasvattaa kunnan toimeentulotukimenoja ja näin ollen myös sosiaalitoimen menoja. Samoin sillä on vaikutusta kunnan verotuloihin. Kunnilla on myös vastuunsa työmarkkinatukimenojen kattamisesta ja kunnan osuuden määrä työmarkkinatukimenoista alkoikin nousta todella suureksi myös Hankasalmella viime vuoden lopulla ja vuoden 2015 alussa. Nyt kehityskulkua on saatu vuoden 2015 loppupuolella haltuun.

Työttömyyden rakenteessa nuorisotyöttömyys ei ole Hankasalmella ongelma – mutta iso haaste on yli 50 –vuotiaiden työllistämässä. Työttömyyden kehitystä ja sen rakennetta seurataan ja on seurattu Hankasalmella kuukausittain. Vuoden 2015 kuluessa jo käynnistettiin uusia keinoja kuntouttavan työtoiminnan kasvattamiseksi ja niitä jatketaan vuoden 2016 aikana.

1.4.3 Vastuualueiden käyttötalous

Vuoden 2016 talousarvio ja taloussuunnitelma seuraaville vuosille ei käytännössä mahdollista vastuualueille sitä, että niiden toimintoja voitaisiin jatkaa nykytavalla ja nykyisessä laajuudessa. Tämä edellyttää muutoksia toiminnoissa ja ennen kaikkea terveys- ja vanhuspalvelujen asumiseen ja hoivaan liittyvien palvelujen toimintatavoissa, joiden kohdalla iso muutosprosessi onkin ollut päällä vuodet 2014-2015. Kaikkia vastuualueita koskee toimintojen tehostamisen vaade ja muutosten aikaan saaminen.

Kokonaisuudessaan toimintakate kasvaa vuoden 2015 talousarvioon nähden vuoden 2016 talousarviossa noin 1 prosentin – mikäli henkilöstökuluista ei lomautusten kautta tai muilla keinoin haeta 300 000 kertaluonteista säästöä, on kasvu noin 2 %. Vuosien 2015 ja 2016 talousarvioon sisältyy testamenttivarallisuudesta 400 000 euron kohdentaminen perusturvaan vanhuspalvelujen rakennemuutokseen, mikä erilaisissa talousvertailuissa on syytä huomioida. Samoin metsäomaisuutta myydään vuonna 2016 kaikkiaan noin 300 000 euron arvosta.

Vastuualueiden taloussuunnitelmavuosien 2016–2019 käyttötalouden nettomenojen kehitys on saatava tämänkin jälkeen alle 2 % kasvutasolle, kun aiemmin on tavoiteltu 3 – 4 % kasvutason, jotta kunnan talous säilyy tasapainossa. Palveluihin käytettävissä olevia menoja ei ole tuloihin nähden varaa kasvattaa.

Käytännössä tämä merkitsee sitä, että eri tulosityksikköjä ohjataan tekemään sellaisia priorisointeja ja valintoja, joilla keskeisimmät ja välttämättömimmät palvelut pääosin kyetään turvaamaan. Sen lisäksi on tarpeen jatkaa jo aloitettuja rakenteellisia uudistuksia. Kunnan rakennemuutokseen liittyviä henkilöjärjestelyjä on hoidettava tarvittaessa yt-menettelyjäkin käyttäen, mutta ennen kaikkea luontaiset poistumat on hyödynnettävä muutoksessa.

1.4.4 Verotus

Tuloveroprosentti korotettiin Hankasalmella 20 % tasolle vuonna 2008. Kiinteistöveroista yleistä kiinteistövero ja muun kuin vakinaisen asunnon kiinteistövero puolestaan korotettiin vuonna 2006. Vuodelle 2010 korotettiin yleistä kiinteistövero 0,75 %:sta 0,9 %:iin, vakituisen asuinrakennuksen kiinteistövero 0,3 %:sta 0,4 %:iin ja muiden asuinrakennusten kiinteistövero 0,85 %:sta 0,95 %:iin.

Vuodelle 2012 verotusta tarkisteltiin seuraavalle tasolle:

tuloveroprosentti 20,5
yleinen kiinteistövero 1,1
vakituisen asuinrakennuksen kiinteistövero 0,5
muun kuin vakituisen asuinrakennuksen kiinteistövero 1,1
voimalaitoksen kiinteistövero 2,5

Vuodelle 2014 talousarviossa päädyttiin korottamaan kunnan tuloveroprosentti tasolle 21,5 %.

Vuodelle 2015 valtuusto hyväksyi kunnan verotuksen seuraavalle tasolle:

- tuloveroprosentti 22
- yleinen kiinteistöveroprosentti 1,2
- vakituisen asuinrakennuksen kiinteistöveroprosentti 0,6
- muun kuin vakituisen asuinrakennuksen kiinteistöveroprosentti 1,2
- voimalaitoksen kiinteistöveroprosentti 2,5

Ja lokakuun 26. päivä kunnanvaltuusto hyväksyi vuodelle 2016 kunnan verotuksen pysymään vuoden 2015 tasolla – lukuun ottamatta voimalaitoksen kiinteistöveroprosenttia, jonka tasoksi päätettiin nyt 3,10.

Verotuksen taso kunnassa ja tarve korottaa veroprosentteja säännöllisesti kertoo yleisistä kuntatalouden haasteista sekä tarpeista tehostaa palvelurakenteita Hankasalmella. Vuodelle 2016 verotusta ei kuitenkaan katsottu korkean tason vuoksi mahdollisena keinona käyttää talouden tasapainottamiseksi.

1.4.5 Yhteistyömahdollisuudet kuntien välillä

Yhteistyö kuntien välillä on lisääntynyt niin kuntien omista tarpeista käsin kuin lakien edellyttäminäkin. Hankasalmen kunta on kuulunut vuoden 2004 alusta osaksi Jyväskylän seutukuntaa ja yhteistoiminta Jyväskylän ja sen lähikuntien kanssa on kasvanut vuosien kuluessa. Hyviä ja toimivia yhteistyökanavia Kangasniemen tai Konneveden suuntaan ei ole myöskään unohdettu, ja esimerkiksi Konneveden kanssa jaamme yhteisen kansalaisopiston.

Keskeisimmät yhteistoimintamuodot vuonna 2016 tuon kansalaisopiston lisäksi ovat Jyväskylän yhteistoiminta-alueen terveyskeskus, JYTE, joka tuottaa Jyväskylän vastuukuntana toimiessa Jyväskylän, Muuramen, Uuraisten ja Hankasalmen terveyspalvelut. Laukaan hallinnoima maaseututoimen yhteistoiminta-alue aloittaa kolmannen toimintavuotensa vuoden 2015 alusta ja Hankasalmi on mukana siinä yhdessä Jyväskylän ja Joutsan seudun kuntien kanssa. Työterveysliikelaitos Aalto tuottaa Hankasalmella työterveyspalvelut ja vuoden 2016 kuluessa selvitetään mahdollisuudet muodostaa siitä in-house yhtiö huolehtimaan koko maakunnan työterveyspalveluista.

Hankasalmi itse isännöi maatalouslomituksen järjestämistä Laukaalle, Konnevedelle, Ääneskoskelle ja Uuraisille. Vuoden 2016 kuluessa ratkaistaan se, onko Hankasalmella mahdollisuutta kyseisen palvelun järjestäjän jatkaa. Nykyisenkaltainen sopimus Hankasalmen kunnan on taloudellisten ja toiminnallisten syiden vuoksi MELAn kanssa irtisanottava vuoden 2015 kuluessa.

Hankasalmen kunnan talous-, palkka- ja henkilöstöraportointitietojärjestelmät tuotetaan Jyväskylän talouspalvelukeskuksen kautta. Talouspalvelut ovat toimineet jo useamman vuoden, palkkahallinnon järjestelmä siirtyi vuoden 2013 alusta talouspalvelukeskuksen tuottamaksi ja henkilöstöraportointi otettiin uutena palveluna käyttöön vuoden 2014 kuluessa, ja nyt viimeisessä vaiheessa käyttöön otetaan taloussuunnittelu.

Taloussuunnitelmavuosina 2016-2019 tulee keskeisin prosessi kaikissa kunnissa olemaan sosiaali- ja terveystoimen kohdalla tehtävä valmistelu, joka johtaa valmistelussa olevan lainsäädännön johdosta laajoihin itsehallintoalueisiin SOTE-palvelujen suhteen. Kunnilta katoaa tuon uudistuksen myötä sosiaali- ja terveystoimen palvelujen järjestäminen ja rahoitus tehtävistään. Mahdollista kuitenkin on sekin, että uudistus ei toteudu kaavailussa muodossaan ja /tai aikataulussaan, joten kunnan on edelleen suunniteltava palvelujen tuottamistakin.

1.5 Talousarvion sitovuus

Käyttötalouden osalta talousarvio on valtuustoon nähden sitova vastuualueittain käyttötalousneton osalta, poikkeuksena vesihuoltolaitos. Vastuualueen sisällä tapahtuvista muutoksista ja sitovuudesta päättää lautakunta. Kunnanhallituksen vastuualueen osalta muutoksista päättää kunnanhallitus. Kunnanvaltuuston kokouksessa talousarvion hyväksymisen yhteydessä päätetyt yksittäiset talousarviopykälässä mainitut asiat sitovat kuitenkin kaikkia lautakuntia ja vastuualueita.

Kullakin vastuualueella on velvollisuus päivittää käyttötaloussuunnitelmansa välittömästi, mikäli osoittautuu, että talousarvion pohjaksi tai sen pohjalta laadittu vastuualueen käyttötaloussuunnitelma ei jonkun tai joidenkin kustannuspaikkojen osalta olisi toteutumassa.

Talousarvion noudattamiseen ja toteutumisen seuraaminen on ehdottoman välttämätöntä. Talousarvion toteutumista on neljännesvuosittain käsiteltävä lautakunnissa päätöspykälänä, jossa annetaan selvitys kunnanhallitukselle talouden ja toiminnan toteutumisesta talousarviovuoden kyseisessä vaiheessa. Mikäli tässä yhteydessä ilmenee, että talousarvioon pohjautuva käyttötaloussuunnitelma on joiltain osin ylittymässä, on samassa yhteydessä taloudesta vastaavien viranhaltijoiden annettava selvitys lautakunnalle ja edelleen kunnanhallitukselle, miten arvioitavissa olevat talousarviomäärärahojen ylitykset kyetään kattamaan talousarviovuoden aikana vastuualueen sisällä.

Vesihuoltolaitos on ollut vuodesta 2002 alkaen laskennallisesti eriytettyä liiketoimintaa. Vesihuoltolain (9.2.2001/119) muutoksen 1.9.2014 vaatimusten mukaisesti vesihuoltolaitoskokonaisuus on eriytetty kunnan kirjanpidossa muodostamalla siitä kirjanpidollisen taseyksikkö 1.1.2015 alkaen. Hulevesien käsittelystä huolehtii kunta MRL:n mukaisesti. Taseyksikön talousarvio käsitellään kunnan talousarvion 2016 ja taloussuunnitelman 2016 - 2019 yhteydessä. Taseyksikön tulojen tulee enintään neljän vuoden pituisella suunnittelukaudella kattaa toiminnan kustannukset ja pitkällä aikavälillä myös investoinnit siltä osin kuin niitä ei kateta oman pääoman ehtoisella rahoituksella. Vesihuoltolaitoksen talousarvio on sisällytetty kunnan talousarvioon.

Toiminnalliset tavoitteet ovat vastuualueittain sitovia lautakuntatasolla, ellei yksittäisen mittarin kohdalla ole mainittu valtuustotason sitovuudesta. Toiminnalliset tavoitteet tulee mitoittaa siten, että ne ovat saavutettavissa käytettävissä olevilla talousarviomäärärahoilla.

Investointien sitovuustaso valtuustoon nähden on rakennusten ja rakennelmien osalta hankekohtaisesti, liikennealueet yhteensä ja muut investointikohteet lautakunta-kohtaisesti. Muuna taseyksikkönä käsiteltävän vesihuoltolaitoksen sitovia eriä ovat investointimenot ja -tulot. Vesihuoltolaitoksen kahdelle tai useammalle vuodelle jaksottuvassa hankkeessa valtuusto hyväksyy hankintamenon kustannusarvion.

Kustannuspaikkojen välisistä muutoksista lautakunnittain päättää asianomainen lautakunta tai kunnanhallitus kunnanhallituksen vastuualueen osalta.

Rahoitus- ja tuloslaskelmaosan muutoksista päättää valtuusto.

1.6 Taloussuunnitelman tavoiteasetanta

Kunkin vastuualueen ja tulosityksikön kohdalla esitetään strateginen tavoite keinot ja mittarit, mitkä on johdettu koko kuntastrategiasta. Kuntastrategian päivityksen kesäkuussa 2016 valmistuttua on kaikkien tulosityksikköjen tarkistettava talousarvioon 2017 strategiset tavoitteensa vastaamaan uutta kuntastrategiaa.

Lisäksi toiminnallisille tavoitteille on asetettu seuraavat vaatimukset:

- tavoitteet kuvaavat palvelujen saatavuutta ja vaikutusta kuntalaisille
- tavoitteilla on yhteys kunnan taloudellisiin resursseihin
- tavoitteiden toteutumista pitää pystyä seuraamaan

2 TALOUSSUUNNITELMAN YHTEENVETO

2.1 Kuntatason taloudelliset ja toiminnalliset tavoitteet

Tavoite	Mittari	Tp 2014	Ta 2015	Ta 2016	Ts 2017	Ts 2018	Ts 2019
Kuntatalous							
Tulorahoituksen riittävyys juoksevien menojen kattamiseen	Vuosikate (milj. €)	0,3	1,9	2,3	2,0	2,2	2,3
	Vuosikate €/asukas	57	355	433	384	416	450
	Vuosikate poistoista, %	20	144	141	125	135	138
Maksuvalmius	Kassan riittävyys, pv -keskim. kunnissa 35 pv -riittävä 14 -30 pv	6	7	14	22	30	38
Käyttötalouden nettomenot	Toimintakate €/asukas	-6164	-6050	-6278	-6420	-6513	-6612
Toiminta Palvelutaso	Kuntalaiskysely, (tehdään vuonna 2016) Hyvinvointikertomus (laaditaan vuosittain)						
Lähde: Tilastokeskus	Asukasluku 31.12.2014	5310	5300	5200	5200	5200	5200

Talouden tunnuslukuja	Mittari	Tp 2014	Ta 2015	Ta 2016	Ts 2017	Ts 2018	Ts 2019
Tulorahoituksen riittävyys pitkän aikaväli menojen kattamiseen: -lainojen hoitamiseen	Lainanhoitokate > 2 hyvä 1-2 tyydyttävä < 1 heikko	0,4	2,2	3,6	3,1	3,4	4,5
-investointien tekemiseen	Investointien tulorahoitusprosentti	11,3	37,3	93,21	260,4		
Vieraan pääoman määrä	Lainamäärä €/asukas	1569	895	1122	710		
Toimintatuottojen osuus toimintakuluista	% ulkoisista ja sisäisistä kuluista	22,3	28,7	27,9	27,1	27,1	27,1
Kunnallisveron taso	Tuloveroprosentti	21,5	22,0	22,0	22,0	22,0	22,0
Kiinteistöveron taso	Kiinteistöveroprosentti						
	-yleinen	1,1	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2
	-vak. asuinrakennus	0,5	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6
	-muu asuinrakennus	1,1	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2
	-voimalaitos	2,5	2,5	3,1	3,1	3,1	3,1

Toiminnan kysyntä-/laajuustietoja	Mittari	Tunnusluku Ta 2016
Asukkaita	lukumäärä 31.12.2014	5310
Kuntalaisten ikärakenne 31.12.2014	osuus %	
	0 – 14 vuotiaita	15,4
	15 – 64 vuotiaita	57,6
	65 – 74 vuotiaita	13,6
	yli 75 vuotiaita	13,4
Väestöennuste (Tilastokeskuksen ennuste 2015)	vuonna 2020	5063
	vuonna 2030	4797
	vuonna 2040	4615
Huoltosuhde 31.12.2014 (Tilastokeskus)	Työvoiman ulkopuolella ja työttömänä olevat yhtä työllistä kohti	1,85
Työvoiman rakenne eli kunnassa asuva työllinen työvoima yhteensä toimialoittain riippumatta siitä, missä kunnassa työpaikka sijaitsee 31.12.2013 (Tilastokeskus, lopullinen tieto)	Työlliset yhteensä, lukumäärä	1902
	Maa- ja metsätalous, kalatalous, osuus %	14,6
	Kaivostoiminta	0,7
	Teollisuus	11,6
	Sähkö, kaasu, lämpö ja vesihuolto	0,6
	Rakentaminen	8,5
	Tukku- ja vähittäiskauppa	10,1
	Kuljetus ja varastointi	6,5
	Majoitus ja ravitsemus	3,5
	Informaatio ja viestintä	1,3
	Rahoitus-, vakuutus ym.	0,9
	Kiinteistöala	0,6
	Hallinto- ja tukipalvelutoiminta	4,5
	Julkinen hallinto ja maanpuolustus, sos.vak.	4,4
	Koulutus	6,4

	Terveys ja sosiaalipalvelut	15,2
	Taiteet, viihde ja virkistys	1,1
	Muut palvelutoiminta	3,9
	Kotitalouksien toiminta työnantajina	1,2
Työllisten määrä 30.9.2015 ^{x)}	Toimiala tuntematon	1,2
Työttömyys 30.9.2015 ^{x)}	Lukumäärä	2254
	Lukumäärä	314
	Osuus %	13,9

^{x)} Luvuissa otettava huomioon, että työllisten määrää ja työttömyysprosenttia verrataan työvoimaan 31.12.2014

2.2 Tiivistelmä vastuualueittain

Kunnanhallitus

Vuonna 2010 hyväksyttiin valtuustossa kuntastrategia. Vuosien 2011-2012 ajan sen pohjalta laadittiin kuntaan johtamisen käsikirjaa, joka liitteineen vastaa kunnan johtamisen ja riskienhallinnan tarpeisiin. Yhteistyökumppanina työssä oli Audiapro. Tuon käsikirjan jalkauttaminen uudeksi johtamisjärjestelmäksi keskeytyi kuntajakoselvityksen käynnistymiseen. Nyt SOTE-uudistuksen mahdollista toteutumista emme voi jäädä enää odottelemaan, vaan nyt käynnistämme käsikirjan jalkauttamisen vuonna 2016, vaikka mahdollinen SOTE-itsehallinto tuo siihen sitten kyllä suuria muutoksia.

Vuonna 2016 kunnanhallitus vastaa kunnan strategian päivittämisestä sekä johtaa kunnan toimintaa SOTE-alueen valmistelussa Keski-Suomessa. Hyvinvointikertomus ja päätösten vaikutusten ennalta-arviointi vakiinnutetaan kunnan toimintatavoiksi taloussuunnitelmavuosien kuluessa.

Henkilöstöpolitiikassa jatketaan henkilöstökertomuksen kokoamista ja työtyytyväisyyskyselyjen toteuttamista. Kyseisten asiakirjojen tietojen pohjalta toteutetaan tarvittavia toimenpiteitä henkilöstön työssä jaksamisen ja työssä viihtymisen eteen. Varhaisen välittämisen mallin toteutumista käytännössä seurataan ja tuetaan. Henkilöstöhallintoon ja johtamiseen tuo uusia mahdollisuuksia uusi palvelujohtajamallimme.

Tiedotuksessa jatketaan yhteistyötä Hankasalmen Sanomien kanssa kunnan 4 kertaa vuodessa ilmestyvän tiedotuslehden julkaisemiseksi. Sähköistä viestintää kehitetään ja lisätään muutoinkin. Esityslistat ja pöytäkirjat liitteineen julkaistaan sähköisesti. Kunnan www-sivujen käyttöä sekä sisäisessä että ulkoisessa viestinnässä tullaan edelleen tehostamaan. Samoin viestintää sosiaalisessa mediassa kehitetään vuoden 2015 hyvien kokemusten pohjalta. Haasteena tässä työssä on se, ettei kunnalla ole omaa tiedotustoimintaa keskittyvää työntekijää.

Maaseutuhallinto toimii Laukaan vastuukuntana vetämänä yhteistoiminta-alueessa. Lomituksessa ratkaistaan kunnan linjaukset lomatoiminnan hallinnoimisen suhteen tulevaisuudessa vuoden 2016 aikana. Nykyisenkaltainen sopimus on jouduttu jo vuoden 2015 lopussa irtisanomaan taloudellisesti ja toiminnallisesti kestävämmän kunnan kannalta.

Työllisyyspolitiikan kohdalla keskeinen huomio keskittyy yhä nuoriin. Kunnanhallitus on mm. mukana kolmannen sektorin Välikäsi –hankkeessa. Erityinen huomio kohdennetaan myös siihen, että omalla pitkäaikaistyöttömien tukityöllistämällä, jos siihen on mahdollisuuksia, sekä kuntouttavalla työtoiminnalla

kohennetaan mahdollisimman hyvin tämän kohderyhmän työkykyä ja vastataan kunnalle taloudellisten sanktioidenkin kautta osoitettuihin velvotteisiin.

Talouspalveluiden toimintojen tehostaminen ja vastuualueiden talousseurannan tukeminen ovat taloushallinnon keskeisin toiminnan painopiste suunnittelukaudella.

Perusturvalautakunta

Sosiaalipalvelujen toimintakate vuodelle 2016 on 37.800 euroa suurempi kuin vuoden 2014 tilinpäätös. Kuluvana vuonna haasteena on ollut työmarkkinatuen rahoitusuudistus, jossa kuntien rooli ja vastuu pitkäaikaistyöttömyyden aktiivisessa hoidossa korostuu. Muutoksesta johtuen työmarkkinatuen kuntaosuus on kasvanut huomattavasti ja ylittyy kuluvana vuonna noin 100.000 euroa. Kunnassa on käynnistetty työpajatoiminta kesällä 2015 yhteistyössä elinkeino- ja sivistyspalveluiden kanssa. Kuntaosuuden kustannusten kasvua pyritään hillitsemään myös kuntouttavaa työtoimintaa lisäämällä. Hankasalmen toimeentulotukimenot ovat pienentyneet vuosittain 10 %, mikä on huomioitu talousarviota laadittaessa. Toisaalta pitkäaikaistyöttömyyden lisääntyminen voi muodostaa riskin myönteiselle kehitykselle.

Sosiaalihuoltolain asteittainen uudistus 1.1.2015 alkaen on lisännyt kuntien velvoitteita. Samanaikaisesti myös lastensuojelulakia muutettiin. Muutokset on pyritty huomioimaan sosiaalipalveluiden vuoden 2016 talousarviossa. Talous- ja velkaneuvonta- sosiaalipäivystys-, psykologi- ja perheneuvolapalvelut sekä sijaishuoltoyksikön ja pääosin myös lastenvalvojalapalvelut ostetaan Jyväskylän kaupungilta. Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskukselta ostetaan sosiaaliasiamiespalvelut ja kiertävän erityissosiaalityöntekijän palvelut. Perheasioiden sovittelupalvelut ostetaan Jyväskylän seurakunnan perheasiain neuvottelukeskukselta. Sosiaalipalveluiden asiakasprosesseja on tarkoitus edelleen kehittää siten, että palveluiden järjestäminen sosiaalihuollon, lastensuojelun ja toimeentulotuen lakisääteisten määräaikojen puitteissa pystyttäisiin varmistamaan. Omaishoidon tuessa ja perhehoidossa on varauduttu lakisääteisiin indeksikorotuksiin. Perhehoidossa asiakasmäärä lisääntyy vuoden 2015 tasosta. Lyhytaikainen perhehoito voi mahdollistaa asiakkaan nopeamman siirtämisen pois sairaalahoidosta. Vammaispalvelujen talousarvio perustuu nykyisiin asiakasmääriin.

Sosiaalipalveluissa on pystytty viime vuosien aikana merkittävästi vähentämään asumispalveluiden ostopalveluja. Vuoden 2015 talousarvioon sisältyy jälleen uutena tavoitteena kolmen asiakkaan siirto kotikunnan palveluiden piiriin. Kotikunnan vaihto-oikeutta on käyttänyt kaksi asiakasta, joiden asumispalvelut kustantaa Hankasalmen kunta. Tehostettua palveluasumista joudutaan edelleen ostamaan niille asiakkaille, joille omassa kunnassa ei ole heidän palvelutarpeeseensa soveltuvia ympärivuorokautisia asumispalveluita. Kaikki yksityisissä palvelukodeissa nykyisin asuvat henkilöt ovat alle 75-vuotiaita mielenterveyskuntoutujia, vammaisia tai kehitysvammaisia ikäjakauman ollessa 24–68 vuotta. Kehitysvammaisten laitoshoidoa ostetaan Vaalijalan kuntayhtymältä, koska Keski-Suomessa ei ole tarjolla vastaavaa palvelua, mikä lisää ostopalvelujen kustannuksia. Kunnan kehitysvammahuollon palvelurakennetta kehitettiin vuonna 2014 siten, että Mäkituvan toimintakeskuksen työntekijät siirtyivät suoraan perusturvajohtajan alaisuuteen.

Kuljetuspalvelujen kustannukset ovat lisääntyneet vuosittain ja kuljetuspalvelujen kokonaisuutta tulisikin tarkastella koko kunnan tasolla. Vammaispalvelulain mukaisissa kuljetuspalveluissa on tavoitteena, että matkat tilataan yhden palvelunumeron kautta jo loppuvuonna 2015. Osana talouden tasapainottamista kunnanhallitus on edellyttänyt, että muun muassa sosiaalihuoltolain mukaisten kuljetuspalveluiden ja kehitysvammaisten Asuntola Mäkituvan toiminnan lakkauttamista koskevat päätökset valmistellaan lautakuntakäsittelyyn kuluvana syksynä. Toimenpiteiden tavoitteena on kunnan kokonaistalouden kannalta aitojen kustannussäästöjen saavuttaminen. Vuoden 2016 talousarviossa on ennakoitu muutokset kuljetuspalveluissa ja kehitysvammaisten asumisessa ja palveluissa.

Vanhuspalveluiden vuoden 2016 talousarvioehdotukseen sisältyvät palvelutalojen ja laitoshoidon lisäksi kotihoidon palvelut, tukipalveluina kotiin kuljetettavat ateriat ja turvapalvelut, sotainvalidien palvelut, päiväkeskuspalvelut ja vanhuspalvelujen rakennemuutokseen tarkoitetut määrärahat. Ateria- ja

päiväkeskuspalvelujen sisältöä ja järjestämistapaa arvioidaan vuonna 2016. Sairaalan toiminnot ovat aiemmin sisältyneet terveystalouden talousarvioon, mutta toimintojen muututtua vuoden 2016 alusta lähtien, tarvittavat määrärahat varataan vanhustalouden tuloyksikköön. Kunnan sairaalassa on meneillään remontti, joka valmistuu vuoden 2015 loppupuolella. Entisen sairaalan tiloihin perustetaan 11-paikkainen palveluasumisyksikkö Tammela, ja toinen osa kiinteistöstä jää vanhustenhuollon laitospalveluiden käyttöön 16-paikkaisena yksikkönä. Näin ollen vanhustalouden talousarviossa on kasvua 31,8 % kuluvan vuoden talousarvioon verrattuna.

Vanhustenhuollon uudistetun palvelurakenteen mukaista henkilöstömitoitusta on valmisteltu vuosina 2014 ja 2015 toteutettujen yhteistoimintaneuvottelujen yhteydessä. Vuoden 2016 aikana vanhustalouden muutosprosessin tukemiseen käytetään pääosin jäljellä oleva testamenttivarallisuus. Kotiutustiimi käynnistettiin 11.8.2014 kotihoidossa ja toiminta on vakiintunut kuluvana vuonna. Voimavaroitaja aloitti tehtävissään elokuussa 2015. Kotihoidon Optimointi otettiin kokeilukäyttöön syyskuussa 2015. Optimoinnin henkilöstövaikutuksia voidaan arvioida tarkemmin muutaman kuukauden kuluttua kokeilun aloittamisesta, ja mahdollista vapautuvaa resurssia pystytään hyödyntämään vanhustalouden muutosprosessin loppuun viemisessä vuonna 2016. Osana palvelurakennemuutosta Palvelutalo Metsätähti muutettiin tehostetun palveluasumisen yksiköksi 1.7.2014. Lisäksi kuluvana vuonna remontin myötä Metsätähdessä kaksi kaksiota muuttuu neljäksi yksiyksi 30.11. mennessä. Vuoden 2015 loppupuolella valmistuu Metsätähden yhteydessä toimivaan rakennukseen neljä asuntoa lisää, jolloin Metsätähti on 20-paikkainen. Kaikkien muutosten jälkeen kunnassa voidaan järjestää tehostettua palveluasumista 84 henkilölle ja laitoshoidon 16:lle.

Jyväskylän terveydenhuollon yhteistoiminta-alueen (JYTE) toiminnassa olennaisin muutos on terveyskeskussairaalapalvelujen siirtyminen ennakkolaskutuksen piiriin. Aiemmin sairaalapalvelut eivät sisältyneet JYTE:n omaan talousarvioon, vaan niistä laskutettiin Hankasalmen kuntaa toteutuneiden hoitopäivien mukaisesti, Jyväskylän kannalta ulkokuntalaskutukseen kuuluvana. Vuonna 2014 käyttö oli keskimäärin noin 13 sairaansijaa. Vuonna 2015 käyttö on vähentynyt huomattavasti, alle kolmeen sairaansijaan. Vuonna 2016 varaudutaan myös kolmen sairaansijan käyttöön vuositasolla. JYTEltä saadussa kehityksessä vuoden 2016 talousarvion lähtökohdaksi on vuoden 2014 toteuma, johon on lisätty terveyskeskussairaala. Vuoden 2015 talousarviossa terveyskeskussairaala ei vielä ole mukana.

Keski-Suomen sairaanhoitopiirin tarjous vuodelle 2016 on 6.808.000 euroa, mikä sisältää kasvua 2,5 % vuoden 2015 talousarvioon ja 0,8 % vuoden 2014 tilinpäätökseen. Kuluvana vuonna erikoissairaanhoito ylittyy sairaanhoitopiirin ennusteen perusteella vähintään 400.000 euroa. Erikoissairaanhoito ostopalveluihin on varattu 275.000 euroa enemmän kuin sairaanhoitopiiri esittää vuodelle 2016. Kalliiden hoitojen tasausraja on sama kuin vuonna 2015 eli 60.000 euroa. Erikoissairaanhoitopalveluihin sisältyvät keskussairaalan omana toimintana tuotetut palvelut, hoito muissa sairaaloissa, erityisvelvoitteet (potilasvakuutus) sekä uutena toimintana kotisairaalatoiminnan pilotointi Jyväskylän kaupungissa. Lisäksi palveluita ovat perusterveydenhuollon päivystys, ensihoitopalvelut ja sosiaalitoimen palvelut (palveluasuminen ja kehitysvammahuolto). Hankasalmen kunta ei ole siirtänyt palveluasumisen osalta järjestämisvastuuta sairaanhoitopiirille.

Jyväskylän kaupungin hallinnoima Keski-Suomen SOTE 2020 –hanke käynnistyi 6.10.2014. Hankkeeseen osallistuvat myös muut Keski-Suomen kunnat, sairaanhoitopiiri ja KOSKE. Hankkeen tavoitteena on asukas- ja asiakaslähtöinen tuotantorakenne ja toimintamalli, jolla turvataan Keski-Suomen asukkaiden sosiaali- ja terveystaloudet tulevaisuudessa. Hankkeen arvioitu kesto on 1.3.2014–31.10.2016. Vuoden 2015 aikana Hankasalmen kunta on ollut mukana myös maakunnallisessa Vammaisten ja ikäihmisten perhehoidon koordinointi -pilottihankkeessa, joka jatkuu vielä vuonna 2016. Omatyöntekijä erityistä tukea tarvitsevien henkilöiden tukena –hanketta on valmisteltu yhteistyössä eri sosiaalialan osaamiskeskusten kanssa. Keski-Suomen osahankesuunnitelman laadinnasta on vastannut Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus. Hanke toteutuu ajalla 3/2016–12/2018. Lisäksi vuoden 2015 talousarvioon on huomioitu Mannerheimin lastensuojeluliiton ja kunnan kumppanuushankkeeseen liittyvät kustannukset.

Sivistyslautakunta

Sivistyslautakunta

Sivistyslautakunnan vastuualueen nettoraami vuodelle 2016 on 8 920 000 euroa. Vuoden 2015 talousarvioon verrattuna määräraha on 69 000 euroa pienempi. Kunnanhallituksen esityksen mukaisesti sivistyslautakunnan oli laadittava selvitykset seuraavista kokonaisuuksista: **Ristimäen koulun lakkauttamisen taloudellisista ja toiminnallisista vaikutuksista, lyhytaikaisten sijaisten käytön rajoittamisesta, avustajien käytön tehostamisesta sekä kuljetuksista.** Lisäksi vastuualueiden oli talousarvioprosessin kuluessa laadittava tasapainotusohjelma, jolla saadaan aikaan pysyviä henkilöstösäästöjä sekä muita rakenteellisia ja toiminnallisia muutoksia. Prosessin kuluessa laadittiin **Hankasalmi-ohjelma 2016-2019** ja **lomautussuunnitelmat** koulutus-, päivähoito- ja vapaa-ajan palveluiden osalta.

Ristimäen koulun osalta on valtuuston päätös 8.12.2014 vuoden 2015 talousarviota hyväksyttyä, että vuoden 2015 kuluessa selvitetään Ristimäen koulun lakkauttamisen taloudelliset ja toiminnalliset vaikutukset, joiden pohjalta päätetään tuodaanko asia päätöksentekoon vuoden 2016 talousarvion yhteydessä. Nyt tehdyn selvityksen pohjalta Ristimäen koulun oppilaat on mahdollista yhdistää Kuuhankaveden kouluun jo lv 2016-2017 ryhmäkokoja ja luokkatiloja puolesta siten, että tilaratkaisuja tarkastellaan kokonaisuutena koulukeskuksessa. Tilaratkaisut olisivat kuitenkin väliaikaisia ja aiheuttavat tässä vaiheessa ylimääräisiä järjestelyjä ja mahdollisesti kustannuksiakin. Monitoimitalon remontin toinen vaihe käynnistyy kesällä 2016 ja valmistunee keväällä 2017. Remontin yhteyteen on alustavasti kaavailtu lisää muun muassa luokkatiloja ja muita käyttötiloja koulukeskuksen ja muiden toimijoiden käyttöön. Mikäli Ristimäen koulun oppilaita siirrettäisiin Kuuhankaveden kouluun, olisi tilaratkaisujen kannalta se käytännöllisempää vasta lv 2017-2018, jolloin Kuuhankaveden koululla on käytössään enemmän luokkatiloja Monitoimitalon remontin valmistuttua.

Sivistyslautakunta hyväksyi 12.5.2015 § 49 kokouksessaan selvityksen lyhytaikaisten sijaisten käytön rajoittamisen vaikutuksista. Sen mukaan noudatetaan lyhytaikaisten (1-5 pv) sijaisten käytössä seuraavaa käytäntöä: Opettajien sijaisuudet tulee järjestää taloudelliset näkökulmat huomioiden siten, että oppilaan oikeus opetukseen, oppimisen tukemiseen ja turvalliseen koulupäivään toteutuu. Sijaisuuksien järjestämisessä tulee huomioida oppilaiden ikä, ryhmäkoko, oppilaiden tuentarve, oppiaine ja turvallisuus (PoL 29§ ja 30§). Sijaisjärjestelyt tulee ensisijassa hoitaa koulun sisäisin järjestelyin tai velvoittamalla opettaja hoitamaan toisen opettajan tunti oman tuntinsa ohella.

Koulunkäynnin ohjaajia/avustajia on kouluilla yhteensä 20 lv 2015-2016, joista toistaiseksi voimassa olevassa työsuhteessa 13 koulunkäynninohjaajaa, yksi koulun kasvatusohjaaja joustavan perus-opetuksen luokalla, määräaikaisia avustajia on kolme ja työllistettyjä kolme. Ohjaajien/avustajien työ jakaantuu erilaisiin tehtäviin niin koululaisten avustamisessa kuin iltapäivätoiminnan ohjaajana toimimisessa. Talousarvioprosessin kuluessa tehtiin kartoitus avustajaresurssin käytön tehostamiseksi, jonka tuloksena vähennetään kaksi avustajaa syksystä 2016 alkaen.

Koulukuljetusten osalta tehdään kokonaisvaltainen koulukuljetusten optimointi alkukevään 2016 aikana, jolla tarkistetaan kustannuksia ja mahdollisuuksia vähentää niitä. Tämä prosessi etenee kunnanhallituksen toimesta.

Sivistyspalveluiden suurimmat kustannukset ovat koulutus- ja päivähoitopalveluissa, jossa säädökset ja määräykset säätelevät mm. päivähoitohenkilöstön mitoittamista, päivähoiton saatavuutta, erityisen tuen tarpeessa olevien oppilaiden osalta opetusryhmien kokoa, perusopetuksen oppilaan saaman opetuksen vähimmäistuntimäärää, lukiokoulutuksen vähimmäiskurssimäärää sekä päivähoiton että opetustoimen henkilöstön kelpoisuuksia. Lisäksi sisäiset erät (ateriat, sisäiset vuokrat, talous- ja henkilöstöhallinnon ohjelmistot) sekä koulukuljetuskustannukset muodostavat merkittävän menoerän, joihin ei juurikaan ole voitu vaikuttaa.

Koulutuspalvelut

Koulutuspalveluiden säästöt koostuvat VaEL –eläkemaksujen päivityksestä, iltapäivätoiminnan maksujen korotuksista, kahden koulunkäynninohjaajan vähennyksestä syksystä 2016 alkaen Aseman ja Niemisjärven kouluilla, Kuuhanaveden koulun tuntikehyksen leikkaamisesta suurentamalla ryhmäkokoja tulevien 7. luokkien kohdalla, vähentämällä opettajien erityistehtävistä (4 vvt) maksettavia korvauksia sekä tukiopetukseen varattu resurssi on tarkistettu vastaamaan todellista toteumaa.

Koulutuspalveluissa vähennetään kaksi koulunkäynninohjaajan tehtävää syksystä 2016 alkaen siten, että Aseman koulun eläköityvän koulunkäynnin ohjaajan tehtävään ei rekrytoida uutta työntekijää ja Niemisjärven koulujen osalta yksi määräaikainen avustajan tehtävä päättyy kesäkuun alkuun 2016. Näiden toimenpiteiden kautta koulunkäynninohjaajien määrä vähenee koulutuspalveluissa ja saadaan säästöjä syksyn 2016 osalle.

Lisäksi kotikuntakorvaustuloja on arvioitu saatavan 290 000 euroa ja menoja 202 000 euroa. Vieraskuntalaiset kunnan kouluissa ovat vähemmän päin ja näin ollen kotikuntakorvausten netto on arvioitu pienemmäksi kuin edellisten vuosien toteuma on ollut.

Lukion osalta leikkauksia on tehty tuntikehystä karsimalla (vaikutukset henkilöstömenojen pienentymisenä). Tuloja on lisätty olettaen, että kaikki kolmannen luokan opiskelijat lunastavat kannettavan tietokoneen sekä lisäksi on arvioitu saatavan hanketuloja opetuksen digitalisaatioon liittyviin hankkeisiin. Koulumatkatukeen liittyviä tuloja on jouduttu pienentämään (7200 €), koska syksystä 2015 alkaen Keski-Suomen ELY-keskuksen järjestämään Waltti -liikenteeseen liittyvien opiskelijoiden matkojen koulumatkatuki menee ELY-keskukselle.

Huomioitavaa on myös se, että perusopetuksessa ja lukiossa otetaan käyttöön uudet opetussuunnitelmat 1.8.2016 alkaen. Hallituksen kärkihankkeena on mm. digitaalisten oppimisympäristöjen kehittäminen sekä lisää liikuntaa ja kielten opiskelua peruskouluihin. Lisäksi uusi opetussuunnitelma lisää myös uusien oppimateriaalien hankintaa kouluihin. Näiden toimien lisäystä ei talousarvioissa ole pystytty huomioimaan. Lisäksi tieto- ja viestintäteknikan osalta pitäisi panostaa opettajien pedagogisen osaamisen kehittämiseen sekä haasteita ja kustannuksia tuovat myös ylioppilastutkinnon muuttuminen sähköiseksi.

Päivähoitopalvelut

Lasten syntyvyys on laskenut Hankasalmella edellisistä vuosista ja siksi kotihoidontuen osuutta on vähennetty kuluvaan vuoteen nähden 45 000 euroa. Hankasalmi kuuluu seudullisen päivähoiton palvelualueeseen. Päivähoitopalveluja myydään Jämsälle kaksi kokopäiväpaikkaa (21 800 €) ja Jyväskylästä ostetaan yksi (16 700 €) vuorohoidon paikka seudullisen sopimuksen mukaisesti.

Sosiaali- ja terveyshuollon asiakasmaksuista annetussa laissa säädetään lasten päivähoidosta perittävien maksujen määräytymisestä sekä määräämisen perusteena olevista tuloista. Päivähoitomaksutulot ovat vähentyneet johtuen yhteiskunnallisesta tilanteesta (mm. työttömyys).

Varhaiskasvatustalouden uudistamiseen liittyvään lain II-vaiheen uudistamiseen on mahdollisesti tulossa muutoksia päiväkotien ryhmäkokoihin, joka on huomioitu päivähoitopalvelujen talousarvioesityksessä yhden henkilöstötyövuoden vähennyksenä. Lisäksi päiväkotien aukioloaikoja supistamalla esitetty säästö saataisiin aikaan.

Vapaa-ajan palvelut

Vapaa-ajan palveluissa on tehty selkeitä leikkauksia, jotka vähentävät kuntalaisille tarjottavia palveluja. Kulttuuripalvelujen osalta lopetetaan ikääntyneiden Kulttuuriraitti-ohjelma. Lisäksi vähennetään museokylän kesätyöntekijän palkkatukea sekä lasten ja nuorten kulttuurin ohjelmaostoja. Leikkaukset yhteensä 8000 euroa.

Kansalaisopiston osalta tehdään leikkauksia tuntiopettajien palkkoihin, joka vähentää opiston kurssitarjontaa. Leikkausta on jo tehty kuluvalle vuodelle 10 000 euroa ja uudet leikkaukset (6 200 €) heijastuvat saataviin kurssimaksutuloihin, mutta niitä ei ole lähdetty alentamaan. Syksyisin korotetaan

kansalaisopiston kurssimaksuja maltillisesti ja näin ollen lähdetään siitä, ettei kurssimaksutulot juurikaan vähenny tuntien leikkauksesta huolimatta. Lisäksi irtisanotaan Aseman kudontatila toukokuun 2016 loppuun mennessä, jolloin saadaan säästöä ulkopuolisissa vuokriin. Leikkaukset yhteensä 8000 euroa.

Liikuntapalveluissa esitetään, että Monitoimitalon liikuntasalin (1.8.2017 alk.) sekä Aseman, Niemisjärven ja Ristimäen koulujen liikuntasalien (1.8.2016 alk.) käyttövuorot muutetaan maksullisiksi 50 €/tunti/lohko/toimintakausi. Lisäksi kuntosalikorteista saatavia tuloja on lisätty. Tulojen lisäys liikuntapalveluille maksimissaan 13 800 euroa. Koulujen liikuntasalien käyttömaksut tuloutuisivat koulujen budjettiin.

Kirjaston osalta esitetään kirjastoaineistomäärärahan leikkausta sekä henkilöstömenojen tarkistusta liittyen iltatyökorvauksien hyvittäminen ajalla rahan sijaan. Leikkaukset ja tulojen lisäykset yhteensä 9 500 euroa.

Nuorisopalvelujen osalta suurin muutos näkyy sisäisten vuokrien ja siivouskulujen osalta, koska syyskuun lopussa 2015 Monitoimitalon remontin I-vaiheen valmistuttua entiset nuorisotilat muutettiin Kuuhanaveden koulun ja Sillankorvan päiväkodin esiopetuksen sekä iltapäivätoiminnan tiloiksi. Näin ollen nuorisotoimen aiemmin maksamat sisäiset erät (myös monitoimitila+käytävät) siirtyvät ko. tahoille maksettaviksi (TA 2015=siivous 11 800 + vuokra 37 500 = 49 300 €). Nuorisopalvelujen hankkeita on arvioitu ja eritelty suunnitteluvaiheessa omiksi budjeteiksi, jotta tulot ja menot olisi helpompi arvioida etukäteen.

Ympäristölautakunta sekä rakennus- ja valvontalautakunta

Ympäristötoimen organisaatio muuttui vuoden 2012 aikana, tavoitteena toiminnan tehostaminen ja palvelujen tuottamisen parantaminen. Kyseinen kehitystyö jatkui vielä vuoden 2013 ja 2014 aikana.

Juuri kun toimintaa pystyttiin vakauttamaan uudistetun organisaation puitteissa irtisanoutui siivoustyönohjaaja kesäkuussa 2015, jonka vuoksi olimme taas talonpalvelujen kanssa uusien haasteiden edessä. Siivouspalvelun osalta tehtiin väliaikaiset sijaistukset, joiden avulla olemme pystyneet hoitamaan siivoustöiden tehtävät. Nyt on meneillään talonpalveluiden ja siellä erityisesti siivoustöiden osalta uudelleenjärjestelyt, jotka on esitelty ja hyväksytetty ympäristölautakunnassa.

Vuoden 2016 aikana siivoustyön seuranta ja laadun tarkkailua tullaan kehittämään. Laadun osalta siivoustöiden laadunmittaukset otetaan käyttöön, siivouskohteille tehdään kullekin omat siivoustyötä koskevat sopimukset sekä hankitaan ATK-ohjelma siivoustoimeen, jolla pystytään lähes reaaliajassa tekemään uusi mitoitus, jos esimerkiksi tiloissa tapahtuu toiminnan tai käyttötarkoituksen muutoksia.

Kiinteistöjen hoito ja kiinteistöjen kunnossapito yhdistettiin 2014 lähtien Talonpalveluihin. Samoin 2014 kesäkuusta alkaen Kiinteistön hoito ja -huolto, siivouspalvelu sekä ruokapalvelut saivat omat tulosvastuulliset esimiehet tilapalvelun päällikön siirtyessä eläkkeelle. Juuri tähän muutokseen siivoustyönohjaajan irtisanoutuminen vaikutti eniten.

Kiinteistöjen hallinnassa toimintatapojen ja menetelmien yhtenäistäminen ja kehittäminen sekä investointien kokonaistaloudellinen tuottaminen ja kiinteistöjen arvon säilyttäminen ovat edelleen vuoden 2016 tavoitteita. Lisäksi käyttäjien toimintaedellytysten ylläpitäminen kiinteistöjen osalta.

Kiinteistöjohtaja on edelleen mukana projektipankin toimintojen, mallinnoksen, kehitystyössä. Tähän mennessä edennyt hitaasti käytännön puolella, koska keskitytty enemmän ohjelmistosovellutuksen kehittelyyn, mutta 2016 on jo luvassa odottaa jotain konkreettisempaa asiassa.

Infrapalveluiden vuoden 2016 toimintaohjelmassa ovat edelleen hulevesien vähentäminen viemäriverkoston osalta, investointiohjelmassa mainittujen asemakaavateiden peruskorjaus ja katuvalojen saneeraus.

Paloaseman rakentaminen vuonna 2015 edellytti putkistojen siirtoa alueelta uuteen sijaintiin. Viemäristöä saneerattiin kunnantalon ympäristössä laajalti ja mm. kunnantalon ali kulkevaan vanhaan valurauta-viemäriin höyrytettiin putki sisälle. Kunnantalolta Keskustien ali kulkeva viemäristö saneerattiin myös.

Vuodelle 2016 on budjetoitu asemakaavateiden kunnostuksia edellisten vuosien tapaan. Samoin hulevesien kulkeutuminen viemäriverkoston on ollut 2014 tutkinnassa ja 2014 joulukuussa saimme raportin aseman seudun tilanteesta. Jo nyt voidaan sanoa, että hulevesiä on joutunut hallitsemattomasti aseman seudulla viemäriverkoston. Hulevesien tutkinta jatkui 2015 Kirkonkylän alueella.

Aseman seudun suurin yksittäinen vuotokohta paikannettiin, vesijohto vuoti suoraan viemäriverkoston. Sen vuoksi Kihvelin pihassa tehtiin viemäristösaneerausta. Työ jatkuu aseman alueella, jossa on mm. paljastunut kohteita, joissa omakotitalon kuivatusvedet tulevat kunnan viemäriin.

Vanha käytöstä poistettu jätevesipuhdistamo Elsankujalla purettiin 2015 talvella. Kärjenkankaan pohjavedenottamon ympärille rakennettiin aita ja Mikonlammen vedenkäsittelylaitoksen kalkkikivialtaat tyhjennettiin, kalkkikivi vaihdettiin ja tehtiin välttämättömiä huoltotöitä.

Varikon kalustopiha on raivattu ja viety 4 vaihtolavallista vanhaa romua pois. Pihasta poistettiin maata ja ajettiin tilalle kierrätysasfalttia.

Latupohjaa kunnostettiin Kääkönsuolla ajamalla haketta uralle. Hankamäen pururataa raivataan parhaillaan lokakuussa 2015.

Asemakaavateiden kunnossapitotyöt ja kunnan alueella olevien yksityisteiden avustaminen hyväksytyjen ohjeiden mukaisesti. Kirkonkylän taajaman huonokuntoisia jätevesipumppaamoja saneerataan. Mikonlammen vedenkäsittelylaitoksella tehtiin automaation korjaustyöt ja parannettiin kaukovalvontaa. Asemakaavojen päivitykset ovat työn alla. Varikko tuottaa palveluita kaikille vastuualueille ja kuntalaisille.

Tervaniemen vedenottamon saneeraustyössä selvitetään vielä 2015 meille sopivien arseeninpoistolaitteiden hankintaa. Kärjenkankaan vedenottamon aitaus välttämätön ilkevallalta suojautumiseksi. Kirkonkylän asemakaavan uudistaminen nykytilannetta vastaavaksi kirkonkylän eteläpuolisilla alueilla.

Tervaniemen vedenottamon porakaivot on paineistettu ja pesty syksyllä 2015 ja tehty koepumppaukset tuotantomäärän selvittämiseksi. Vedenottamon käyttöönottoa suunnitellaan vuoden 2016 aikana tapahtuvaksi.

Torin alueen maarakennustyöt on tehty suunnitellusti. Lisäksi viheralueet on kivetty ja istutukset tehdään keväällä 2016. Valaistuksen rakentaminen samoin kuin torialueen pinnat jäävät myös vuoden 2016 töiksi.

Jätehuollon tulevaisuuden näkymät eivät ole selkiytyneet vielä toimintasuunnitelman laatimisen aikaan. Jätelain uudistuksen mukanaan tuomat välttämättömät muutokset edellyttänevät vihertoimen ja ympäristönsuojelun henkilöstöltä merkittävää työpanosta vuonna 2016. Ns. hajajätevesiasetuksen muutos on vireillä, siirtymäaika jatkunee vielä.

Rakennusvalvonnan mahdolliset organisaatiomuutokset, siirtyminen ylikunnallisiin organisaatioihin, suurempiin yksiköihin, selkiytynevät vuoden 2016 kuluessa Ympäristöministeriön tavoitteen mukaisesti.

Vuoden 2016 investointiohjelman suurimpia kohteita talonrakennuksen osalta ovat palolaitoksen laajennus- ja saneeraustyön loppuun saattaminen sekä Monitoimitalon II vaiheen aloittaminen. Monitoimitalo II sijoittuu ajallisesti vuosille 2016 ja 2017. Työt olisi tarkoitus aloittaa kesäkuussa 2016 yo-kirjoitusten ja koulun päättäjien jälkeen. Sairaalan muutostyö, "Tammela", valmistuu urakka-aikataulun mukaisesti marraskuun alussa, Palvelutalo "Tähtelä" on otettu käyttöön ja asukkaat muuttivat kohteeseen lokakuussa, Metsätähden neljä huoneistoa valmistuvat marras- joulukuun vaihteessa. Palolaitos kytketään kaukolämpöön tammikuussa 2016. Lisäksi kaukolämpöön liitetään Hankarinteellä Kiinteistö Oy Hankasalmen Hakan kolme kohdetta marras- joulukuussa 2015.

Asuntotoimen ja konsernin kiinteistöhallinnon osalta laitetaan myyntiin kunnan omistamia yksittäisiä huoneistoja, joita on eri asunto-osakeyhtiöissä sekä kunnan omistamia kiinteistöjä, joista on loppunut kunnan järjestämä toiminta ja sitä kautta niille ei ole kunnan toiminnoille tarvetta. Myyntikohteet viedään hyväksyttäväksi ympäristölautakuntaan ja sieltä edelleen kunnanhallitukseen.

Myyntiin laitetaan mm. Hilkantie 10 omakotitalo sekä ns. vanha neuvola kirkonkylältä, jos edellä mainittuun kohteeseen saadaan myyntilupa. Samoin ”vanhoista kohteista” jatketaan myyntitoimintaa koskien lähinnä koulurakennuksia.

Ympäristötoimen tulosyksiköt tuottavat hyvää palvelua kunnalle, kuntalaisille sekä eri sidosryhmille tavoitteenaan olla tehokas, palveluhenkinen ja laadukasta tulosta tekevä yksikkö.

2.3 Käyttötalous

Käyttötalouden toimintatulot ovat 12 627 950 euroa, toimintamenot 45 275 950 euroa ja nettomenot 32 648 000 euroa ilman rahoituseriä ja poistoja.

Toimintatulot laskevat vuoden 2015 talousarvion tasosta 283 620 euroa, toimintamenot nousevat 297 332 euroa ja nettomenot kasvavat 580 952 euroa eli 1,8 %. Vuosien 2015 ja 2016 talousarvioon sisältyy 400 000 euroa käyttötalouteen kohdennettavia lahjoitusvaroja.

Kunnallisten palvelujen nettokustannuksiksi asukasta kohden tulee 6 148 euroa.

2.3.1 Yhteenveto käyttötalouden talousarviosta

HANKASALMEN KUNTA 1000 e	Tp 2014	Ta 2015 alkup.	Ta 2015 muutos	Ta 2015 muutettu	Ta 2016	Ts 2017	Ts 2018	Ts 2019
Toimintatulot	12 854	12 905	7	12 912	12 628	12 412	12 617	12 806
Myyntitulot	6 677	6 460	0	6 460	6 221			
Maksutulot	2 512	2 378	0	2 378	2 390			
Tuet ja avustukset	1 241	1 532	7	1 539	1 204			
Muut toimintatulot	2 424	2 535	0	2 535	2 812			
Toimintamenot	45 587	44 915	64	44 979	45 276	45 795	46 484	47 185
Henkilöstökulut	18 283	18 334	36	18 370	18 359			
Palvelujen ostot	20 562	19 708	2	19 709	20 586			
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	2 238	2 241	0	2 241	2 107			
Avustukset	2 450	2 614	0	2 614	2 262			
Muut toimintamenot	2 053	2 018	26	2 044	1 962			
Toimintakate	-32 732	-32 010	-57	-32 067	-32 648	-33 382	-33 868	-34 380
Poistot	1 470	1 350		1 600	1 600	1 600	1 600	1 700

Ta 2015 ja Ta 2016 avustustulot ja avustusmenot sisältävät 400.000 euroa testamenttivarojen käyttöä.

Ta 2016 muut toimintatulot sisältää 300.000 euroa metsätilojen myyntivoittotuloja.

KÄYTTÖTALOUS VASTUUALUEITTAIN

Toimintakate	Tp 2014	Ta 2015	Ta 2015	Ta 2015	Ta 2016	Ta-muutos		
						alkuperäinen	muutos	muutettu
1000 e								
Tulot	12 854	12 905	7	12 912	12 628	-284	-2,2	
Keskusvaalilautakunta	9	10		10		-10	-100	
Tarkastuslautakunta	0	0		0				
Kunnanhallitus	4 149	3 841	-243	3 598	3 229	-369	-10,3	
Perusturvalautakunta	2 223	2 597		2 597	2 659	63	2,4	
Sivistyslautakunta	1 079	1 133		1 133	981	-152	-13,4	
Ympäristölautakunta	5 394	5 324	250	5 574	5 759	185	3,3	
Menot	45 587	44 915	64	44 979	45 276	297	0,7	
Keskusvaalilautakunta	15	20		20		-20	-100	
Tarkastuslautakunta	23	25		25	25	0	0	
Kunnanhallitus	6 277	5 808	64	5 872	5 454	-418	-7,1	
Perusturvalautakunta	23 429	23 361		23 361	24 129	768	3,3	
Sivistyslautakunta	9 954	10 121		10 121	9 899	-223	-2,2	
Ympäristölautakunta	5 888	5 580		5 580	5 769	189	3,4	
Netto	-32 732	-32 010	-57	-32 067	-32 648	-581	1,8	
Keskusvaalilautakunta	-7	-10		-10		10	-100	
Tarkastuslautakunta	-23	-25		-25	-25	0	0	
Kunnanhallitus	-2 129	-1 967	-307	-2 274	-2 225	49	-2,2	
Perusturvalautakunta	-21 206	-20 764		-20 764	-21 470	-706	3,4	
Sivistyslautakunta	-8 874	-8 989		-8 989	-8 918	71	-0,8	
Ympäristölautakunta	-494	-256	250	-6	-10	-4	66,7	

2.4 Rahoitus

Valtionosuuksia arvioidaan kertyvän 19 600 000 euroa ja verotuloja 15 300 000 euroa vuonna 2016.

Vuoden 2010 alusta toteutettiin valtionosuusuudistus, jossa nykyiset sektorikohtaiset valtionosuudet keskitettiin pääosin valtiovarainministeriöön. Valtionosuusjärjestelmän perusrakenne säilyi uudistuksessa lähtökohtaisesti nykyisellään. Vuoden 2015 alusta voimaan astui uusi valtionosuusjärjestelmä, joten siksi vuosien 2016 – 2019 osalta taloussuunnitelmassa esitetään pääosin vain kokonaisarvio toteutuvasta valtionosuudesta vuosien 2017 – 2019 osalta. Suunnitelmavuosien osalta rahoituspohja voi siis muuttua valtionosuuksien suhteen suurestikin.

Kuntien peruspalvelujen valtionosuuksiin tuli vuoden 2012 alussa ensimmäinen leikkaus, ja samalla kiinteistövero poistettiin verotulontasausjärjestelmästä. Hankasalmen kunnan osalta nämä muutokset pienensivät tulopohjaa hieman yli 800 000 euroa. Kuntien peruspalvelujen valtionosuuksien leikkaus ajoittuu kokonaisuudessaan vuosille 2012 - 2017. Leikkausten rahoituspohjaa vähentävä kumulatiivinen vuosikohtainen kokonaisvaikutus on vuonna 2016 Hankasalmen kunnalle n. 1,6 miljoonaa euroa (verrattuna siis siihen, ettei valtionosuuksia olisi leikattu vuosina 2012-2016 ollenkaan). Sipilän hallituksen ohjelmassa ei ole uusia valtionosuusleikkauksia.

Vuoden 2016 suuri nousu valtionosuuksissa johtuu 1) kustannustenjaon tarkistuksesta, 2) ansiotulo-vähennyksen 250 000 euron tuloveromenetyksen korvaamisesta kunnille valtionosuuksissa ja 3) valtionosuusmuutoksen positiivisesta vaikutuksesta Hankasalmen kunnalle.

Valtionosuudet ja verotulot

1000 euroa	Tp 2011	Tp 2012	Tp 2013	Tp 2014	Ta 2015	Ta 2016	Ts 2017	Ts 2018	Ts 2019
Valtionosuudet	16044	17228	17821	18035	18350	19600	19950	20250	20600
-peruspalvelujen valtionosuus	11994	13130	13407	13552	13810				
-verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus	4670	4760	5056	5065	5100				
-opetus- ja kulttuuri- toimen valtionosuudet	-620	-662	-642	-582	-560				
Verotulot	13096	13784	14214	15065	15600	15300	15470	15820	16160
-tulovero	11404	12147	12462	13175	13569	13320	13480	13800	14100
-yhteisövero	856	621	695	730	698	640	650	680	720
-kiinteistövero	836	1016	1057	1160	1333	1340	1340	1340	1340
Yhteensä	29140	31012	32035	33100	33950	34900	35420	36070	36760

Verotuloiksi vuodelle 2016 arvioidaan 15 300 000 euroa. Verotulojen kohdalla yhteisöverotuotot laskevat hieman vuodesta 2015. Tulovero ei maltillisten palkankorotusten, työllisyyden tason sekä maan hallituksen päättämän ansiotulovähennyksen vuoksi kasva juurikaan – ja tuloverojen arvioidaan vuonna 2015 toteutuvan kuntaliiton ennusteen pohjalta hieman talousarviossa arvioitua heikompina. Näiden syiden vuoksi verotulojen määrä talousarviossa 2016 on jopa pienempi kuin talousarviossa 2015.

Vuoden 2016 on vuosikatteeksi on budjetoitu 2 252 000 euroa. Investointisuunnitelman nettomenot ovat 1 975 500 euroa, mikä on kokonaisuudessaan budjetoitu rahoitettavaksi lainalla. Pitkäaikaisten lainojen lyhennykset on arvioitu 560 920 euroksi ja niiden korkomenot 100 000 euroksi.

2.5 Henkilöstö

Kunnanvaltuusto hyväksyi alkuvuodesta 2013 kunnalle uuden henkilöstöstrategian. Kyseinen strategia ohjaa kunnan henkilöstöpolitiikkaa talousarvio- ja taloussuunnitelmavuosina.

Vuoden 2016 kuluessa kunnan palkkausjärjestelmä arvioidaan kokonaisuudessaan. Käytännössä nyt arvioidaan, kuinka nykyinen palkkausjärjestelmä on toteutunut, onko sillä saavutettu uudistuksille asetetut tavoitteet ja miten TVA-prosessia ja henkilökohtaisen lisän harkinnanvaraisen osuuden arviointia tulisi kehittää. Osaltaan työhön liittyy tulospalkkiomahdollisuuksien selvittäminen kunnan palkkauspolitiikassa johtamisen käsikirjan mukaisesti ja kunnallisen palkkausjärjestelmän ohjaamana. Tämä työ on siirtynyt aikaresurssin ja kunnan henkilöstöhallinnon ohuuden vuoksi, mutta vuonna 2016 se on tarkoitus toteuttaa.

Henkilöstön määrässä ja rakenteessa talousarvion suunnittelukaudella on tapahduttava muutoksia ja luontaisten poistumia on hyödynnettävä henkilöstömäärän supistamisessa. Osana Hankasalmi-ohjelmaa on saavutettava säästöjä henkilöstömenoissa henkilöstömäärää hallitusti vähentämällä.

Vuonna 2016 tullaan toteuttamaan kunnassa koko henkilöstön lomautus osana kunnan talouden tasapainottamista kertaluonteisena tasapainottamiskeinona – tai jollain muulla tavoin hakemaan kertaluonteinen noin 300 000 euron henkilöstökulusäästö.

SOTE-uudistuksen valmistelun kautta aletaan valmistautua kunnan henkilöstömäärän ja –rakenteen suureen muutokseen, koska uudistuksen toteutuessa kunnan palveluksessa oleva sote-henkilöstö siirtyy tulevan itsehallintoalueen henkilöstöön.

Varhaisen välttämisen mallin toteutuminen ja intran käytön tehostaminen ja parantaminen ovat muita vuoden 2016 keskeisimpiä toiminnallisia haasteita. Uusi palvelujohtajamalli tuo lisää mahdollisuuksia kunnan henkilöstöhallintoon ja –johtamiseen.

2.6 Investoinnit

Suunnitelmassa olevat investointihankkeet ovat muun muassa turvallisuuteen ja infran toiminnallisuuteen sekä vapaa-aikaan liittyviä parannuksia. Niiden kohdalla ohjelmassa on yksi iso rakennushanke, eli Paloaseman peruskorjaus ja laajennus, joka saatetaan loppuun vuoden 2016 kuluessa.

Liikenneväylien kohdalla viedään eteenpäin aiempien suunnitelmien mukaisesti kaavateiden päällystyksiä ja korjauksia, mutta määräraha niihin on asetettu vuotuiselle 200 000 euron tasolle. Puistojen ja leikkipaikkojen kunnostamiseen kohdennetaan vähäisiä resursseja. Vesijohtoverkoston parantamiseen kohdennetaan aiempaa suurempi vuotuinen määräraha.

Vapaa-ajan puolella investointiohjelmassa on Monitoimitalon peruskorjaus (lähinnä ilmastointi). Tekojääratahanke ja Aseman urheilukenttä siirretään tulevaisuuteen ja niiden toteuttaminen on kiinni paitsi siitä, kuinka hyvin kunta talouden tasapainotuksessaan onnistuu, niin kunnalle laadittavan liikuntasuunnitelman kokonaislinjauksista.

Muutoin investoinneissa korostuvat tilojen sisäilmaan ja kuntoon liittyvät pienet korjaustoimenpiteet.

Investoinnit vuodelle 2016 ovat nettona noin 2 miljoonaa euroa. Suunnitelmavuosille 2016 – 2019 investoinnit nettona ovat yhteensä 4 miljoonaa euroa.

3 KÄYTTÖTALOUS JA TOIMINTA

3.1 Keskusvaalilautakunta

Tehtävä: Keskusvaalilautakunta vastaa vaalien järjestämisestä.

Toiminnan lyhyt kuvaus/palveluajatus

- Vaalien valmistelutoimenpiteet
- Ennakoäänestyksen järjestäminen ja ennakoäänestysasiakirjojen tarkastaminen
- Varsinaisen äänestyksen järjestäminen (vaalilautakunnat)
- Kunnallisvaaleissa lisäksi ehdokashakemusten vastaanotto ja tarkastaminen, ehdokaslistojen yhdistelmän laatiminen, ennakoäänten laskenta ja kaikkien äänten tarkastuslaskenta, tiedottaminen ja vaalien tuloksen vahvistaminen ja julkaiseminen

Toiminnan painopisteet vuonna 2016 ja suunnittelukaudella:

- Äänestysaluejako ja vaalilautakuntien määrä säilyy ennallaan (Asema, Kirkonkylä, Niemisjärvi)
- Kunnallisvaalit 2017 ja presidentin vaali 2018.

Taloussuunnitelma

KESKUSVAALILAUTAKUNTA 1000 e	Tp 2014	Ta 2015	Ta 2016	Ts 2017	Ts 2018	Ts 2019
Toimintatulot	9	10		1	19	19
Myyntitulot		1		1	1	1
Maksutulot						
Tuet ja avustukset	9	9			18	18
Muut toimintatulot						
Toimintamenot	15	20		28	32	36
Henkilöstökulut	11	16		20	27	29
Palvelujen ostot	3	3		6	5	5
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	2	1		2	0	2
Avustukset						
Muut toimintamenot						
Toimintakate	-7	-10	0	-27	-13	-17
Poistot	0	0	0	0	0	0

3.2 Tarkastuslautakunta

Toiminnan lyhyt kuvaus/palveluajatus

Valtuusto asettaa tarkastuslautakunnan toimikauttaan vastaavien vuosien hallinnon ja talouden tarkastuksen järjestämistä varten. Lisäksi valtuusto valitsee toimikauttaan vastaavien vuosien hallinnon ja talouden tarkastamista varten yhden tai useamman tilintarkastajan (JHTT-tilintarkastaja/ JHTT-yhteisö). Tilintarkastuspalvelut kunta ostaa valtuuston päätökseen perustuen tilintarkastus-yhteisö BDO Auditor Oy:ltä. Vastuunalaisena tilintarkastajana toimii JHTT, HTM Aki Rusanen.

Palvelusuunnitelman kuvaus

Tilintarkastajan tehtävänä on tarkastaa kunkin tilikauden hallinto, kirjanpito ja tilinpäätös hyvää tilintarkastustapaa noudattaen. Tarkastuslautakunnan tehtävänä on seurata tilintarkastajan tarkastussuunnitelman toteutumista, valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioida, miten valtuuston tilikaudelle asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet ovat toteutuneet.

Taloussuunnitelma

TARKASTUSLAUTAKUNTA 1000 e	Tp 2014	Ta 2015	Ta 2016	Ts 2017	Ts 2018	Ts 2019
Toimintatulot	0	0	0	0	0	0
Myyntitulot						
Maksutulot						
Tuet ja avustukset						
Muut toimintatulot						
Toimintamenot	23	25	25	25	25	25
Henkilöstömenot	8	7	7			
Palvelujen ostot	15	18	18			
Aineet, tarvikkeet ja tavarat						
Avustukset						
Muut toimintamenot						
Toimintakate	-23	-25	-25	-25	-25	-25
Poistot	0	0	0	0	0	0

3.3 Kunnanhallitus

KUNNANHALLITUS 1000 e	Tp 2014	Ta 2015 alkup.	Ta 2015 muutos	Ta 2015 muutettu	Ta 2016	Ts 2017	Ts 2018	Ts 2019
Toimintatulot	4 149	3 841	-243	3 598	3 229	3 277	3 326	3 376
Myyntitulot	3 163	2 918		2 918	2 573			
Maksutulot	366	198		198	325			
Tuet ja avustukset	607	472	7	479	328			
Muut toimintatulot	13	253	-250	3	3			
Toimintamenot	6 277	5 808	64	5 872	5 454	5 536	5 619	5 703
Henkilöstömenot	4 156	3 931	36	3 967	3 664			
Palvelujen ostot	1 148	1 137	2	1 139	1 195			
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	78	57	0	57	61			
Avustukset	606	546		546	365			
Muut toimintamenot	291	138	26	164	169			
Toimintakate	-2 129	-1 967	-307	-2 274	-2 225	-2 258	-2 292	-2 327
Poistot	69	46		46	70	65	60	55

Strateginen tavoite

Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Vastuuviranhaltija
Johtamisen käsikirjan käyttöönotto kokonaisvaltaisesti kunnassa riskienhallinnan ja johtamisen työvälineenä	Kunnan johtamisjärjestelmän ja riskienhallinnan uudistaminen käsikirjan ja sen liitteiden ohjaamalla tavalla, kunnanvaltuuston 29.10.2012 päätöksen 34 ja sen liitteiden mukaisesti	Riskienhallinta toukokuun alkuun mennessä tulospaikoittain kuntoon – käsittely toimitelmissä. Sen jälkeen kunnanhallitus päättää seuraavan toimenpiteen.	kunnanjohtaja (ja hänen alaisuudessaan vastuualueiden johtajat) Kunnanhallitus, joka seurannan perusteella aikatauluttaa käsikirjan käyttöönoton jatkoa

Strategisen tavoitteen toteutuminen on siirtynyt talousarvio ja taloussuunnitelmavuosille kuntajakoselvityksen ja sote-uudistuksen vuoksi. Nyt ei enää voida odottaa sote-uudistuksen etenemistä.

Keskeisimmät riskit tavoitteen toteutumiselle

- isot kuntaorganisaation ulkoiset muutospainet (mm. sosiaali- ja terveydenhoidon integraation valmistelu) vievät yhä johtavien viranhaltijoiden ja luottamushenkilöiden aikaresurssia pois oman johtamisjärjestelmän kehittämisestä – samoin ne voivat osin tehdä turhiksi tehtäviä toimenpiteitä
- kokonaisvaltaisen uudistuksen läpivieminen monialaisessa kuntaorganisaatiossa edellyttää paljon seuranta ja ohjausta
- riskit pyritään hallitsemaan selkeällä aikataulutamisella, vastuilla ja seurannalla, jotka on myös yksityiskohtaisesti kirjattu johtamiseen käsikirjaan

3.3.1 Keskus- ja luottamushenkilöhallinto

Kunnan strategiaa tukeva toiminnallinen tavoite vuodelle 2016

Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Vastuuviranhaltija
Hyvinvointikertomuksen vakiinnuttaminen kunnan päätöksenteon tueksi vuoden 2016 aikana. Hyvinvointikertomus käsitellään joulukuussa 2015 yhtä aikaa kunnan talousarvion kanssa.	Sähköisen hyvinvointikertomuksen hyödyntäminen.	Toisaalta sähköisen hyvinvointikertomuksen tietokannasta valittujen indikaattorin kautta seurataan kunnan omaa kehitystä ja toisaalta verrataan Hankasalmea muihin kuntiin	Kunnanjohtaja ja eri vastualueiden johto

Keskeisimmät riskit kyseisen tavoitteen toteutumiseksi

- kyetäänkö valitsemaan kuvaavimmat indikaattorit ja toisaalta sopivimmat verrokkikunnat
- miten saadaan kaikki vastualueet sitoutumaan hyvinvointityöhön
- riskit hallitaan johtoryhmän ja kunnanhallituksen sitoutumisella yhteisesti hyvinvointityöhön

Tehtävä: Kunnan johtamisesta vastaaminen.

Toiminnan lyhyt kuvaus/palveluajatus:

Kunnanjohtajan, kunnanhallituksen ja kunnanvaltuuston toiminta sekä kunnan elinkeinotoiminta.

Toiminnan painopistealueet vuonna 2016 ja suunnittelukaudella:

- Uuden johtamisjärjestelmän vakiinnuttaminen Hankasalmelle tulevien vuosien kuluessa
- Hyvän arjen Hankasalmi –strategian päivittäminen kevään 2016 aikana vuosille 2016 – 2020 sekä sen jälkeen syksyllä elinkeino- ja työllisyys-poliittisen ohjelman päivittäminen.
- SOTE-uudistuksen valmistelun johtaminen Hankasalmen kunnan osalta yhdessä perusturvalautakunnan kanssa
- Kuljetuspalveluissa optimointijärjestelmän käyttöönotto

Taloudelliset tavoitteet

Tavoitteen määrittely	Mittari	Tp 2014	Ta 2015	Ta 2016	Ts 2017	Ts 2018	Ts 2019
väestömäärän kehityksen kääntäminen kasvuun	Tilastokeskuksen tilasto	5310	5300	5200	5200	5200	5200
elinkeinotoiminnan tukeminen työpaikkojen turvaamiseksi ja synnyttämiseksi Hankasalmella	kunnan alueella sijaitsevien työpaikkojen määrä (2007 → 2008 hävisi 57 työpaikkaa, sen jälkeen kasvua taantumaan saakka)	Tot 10 1572 (+12)	Tot 11 1533 (-39)	Tot 12 1524 (-9)			

Henkilöstön määrä (htv1)	Tp 2014	Ta 2015	Ta 2016	Ts 2017	Ts 2018	Ts 2019
Keskus- ja luottamushenkilöhallinto						
Vakituiset (sis. 0,4 elinkeinopäällikön osuuden)	1,9	1,9	1,9	1,9	1,9	1,9
Sijaiset						
Työllistetyt						
Muut määräaikaiset						
Oppisopimus						
Yhteensä	1,9	1,9	1,9	1,9	1,9	1,9

htv1 = palveluksessaolopäivien lukumäärä kalenteripäivinä/365*(osa-aikaprosentti/100)

Keskus- ja luottamus- henkilöhallinto, 1000 e	Tp 2014	Ta 2015 alkup.	Ta 2015 muutos	Ta 2015 muutettu	Ta 2016	Ts 2017	Ts 2018	Ts 2019
Luottamushenkilöhallinto								
Tulot	187	416	-250	166	161			
Menot	948	946		946	863			
Netto	-761	-530	-250	-780	-702	-713	-724	-734
Elinkeinopalvelut								
Tulot								
Menot	82	82		82	103			
Netto	-82	-82		-82	-103	-105	-106	-108
Välikäsi -hanke								
Tulot								
Menot		13		13	12			
Netto		-13		-13	-13	-13	-13	-14
Keskus- ja luottamus- henkilöhallinto yhteensä								
Tulot	187	416	-250	166	161			
Menot	1029	1041		1041	978			
Netto	-843	-625	-250	-875	-817	-831	-843	-856

3.3.2 Yleishallinto

Strateginen tavoite

Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Vastuuviranhaltija
Kunnan johtamisen ja esimiestyön tukeminen	henkilöstöraportointi-järjestelmän käytön vakiinnuttaminen esimiestyön tueksi mm. varhaisen välittämisen mallin ja henkilöstön tasapuolisen kohtelun tarpeisiin	- pitkien sairauspoissaolojen kehittyminen - arviot johtamisesta työhyvinvointikertomuksessa	kunnanjohtaja (tukenaan palkanlaskenta ja esimiehet)
Sähköisen viestinnän kehittäminen	Intran ja Ekstranetin kehittäminen ja vakiinnuttaminen kunnan luottamushenkilö- ja henkilöstöviestinnässä. Siirrytään pääsääntöisesti sähköiseen viestintään	lokakuussa 2016 tehtävässä tyytyväisyyskyselyssä ekstranet- ja intra arvioidaan keskimäärin vähintään hyvin toimiviksi	kunnanjohtaja, palvelujohtaja ja atk-suunnittelija ovat päävastuulliset viranhaltijat yhteistoiminnassa keskenään

Keskeisimmät riskit kyseisen tavoitteiden toteutumiseksi

- riskit ovat päivittämisen suhteen ajankäytöllisiä, eli työ tehdään normaalin muun työn ohessa, siksi nämäkin tavoitteet nyt siirtyneet
- käyttäjien toimintatapojen muuttaminen ottaa aikansa, eli esimerkiksi osa ei aktiivisesti käytä sähköpostia ja nettiä – nyt se olisi välttämätöntä niin henkilöstöltä kuin luottamusmiehiltä
- riskiä hallitaan hankkimalla keskeisille luottamushenkilöille tietokoneet ja nettiyhteys

Tehtävä:

Hallinto- ja talouspalvelut, atk-palvelut sekä henkilöstöhallinto.

Atk-palvelut: Kunnan tieto- ja viestintäjärjestelmien ylläpito ja kehittäminen.

Kunnan laiteympäristön ylläpito ja tietoturvasta huolehtiminen.

Työntekijöiden ja luottamushenkilöiden sovellus- ja laitetuki.

Toiminnan lyhyt kuvaus/palveluajatus:

- Kunnanvaltuuston ja –hallituksen kokousten valmistelu ja päätösten täytäntöönpano
- Asiakirjahallinnosta vastaaminen
- Talous- ja palkkahallinnosta vastaaminen
- Talouden suunnittelu ja seuranta
- Virka- ja työsuhdeasioiden hoito ja työhyvinvoinnin tukeminen
- Kunnan tieto- ja viestintäjärjestelmien toimivuudesta ja kehittämisestä vastaaminen
- Keskusarkiston ylläpito

Toiminnan painopistealueet vuonna 2016 ja suunnittelukaudella:

- Asiakirjahallinnon suunnitelmien päivittäminen ja vahvistaminen
- Talousseurannan menetelmien käytön tehostaminen ja osaamisen vahvistaminen
- Arkistojen ajantasalle saattaminen ja sähköisen arkistoinnin aloittaminen
- Henkilöstöraportoinnin ja taloussuunnittelun ohjelmistojen käyttäjäosaamisen vahvistaminen
- Talousseurannan menetelmien ja osaamisen tehostaminen
- Sähköisen asioinnin kehittäminen jatkuu
- Sähköisen ja ulkoisen viestinnän kehittäminen ja parantaminen jatkuu
- Microsoftin Active Directoryyn siirtyminen koko hallinnon osalta
- Työssäjaksamisen tukemista jatketaan

Tavoitteen määrittely

Tavoitteen määrittely	Mittari	Tp 2014	Ta 2015	Ta 2016	Ts 2017	Ts 2018	Ts 2019
Tehokas asiakirjahallinto	työajan käyttö						
Sap HR -ohjelman käyttö	ohjelman käyttöaste		100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Sap-talousjärjestelmän käyttö	käyttäjäkoulutukset		2/vuosi käyttäjä	1/vuosi käyttäjä	uudet käyttäjät	uudet käyttäjät	uudet käyttäjät
Taloussuunnitteluohjelman käyttöönotto henkilöstömenojen osalta	ta 2017 henkilöstötiedot		100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Henkilöstön määrä (htv1)	Tp 2014	Ta 2015	Ta 2016	Ts 2017	Ts 2018	Ts 2019
Hallinto- ja talouspalvelut						
Vakituiset	11,46	11,46	11,96	11,96	11,96	11,96
Sijaiset						
Työllistetyt						
Muut määräaikaiset	1	1	1	1	1	
Oppisopimus						
Yhteensä	12,46	12,46	12,96	12,96	12,96	11,96

htv1 = palveluksessaolopäivien lukumäärä kalenteripäivinä/365(osa-aikaprosentti/100)*

Yleishallinto	Tp 2014	Ta 2015	Ta 2016	Ts 2017	Ts 2018	Ts 2019
1000 e						
Hallinto- ja talouspalvelut						
Tulot	28	18	22			
Menot	455	478	486			
Netto	-427	-460	-464	-471	-478	-485
Atk-palvelut						
Tulot	7	7	7			
Menot	250	247	248			
Netto	-243	-240	-241	-245	-248	-252
Henkilöstöhallinto						
Tulot	54	68	50			
Menot	297	205	218			
Netto	-243	-136	-168	-170	-173	-175
Yleishallinto yhteensä						
Tulot	89	93	78			
Menot	1002	930	951			
Netto	-913	-837	-873	-886	-900	-913

3.3.3 Maaseutu- ja työllistämispalvelut

Kunnan strategiaa tukeva toiminnallinen tavoite vuodelle 2016

1. Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Vastuuviranhaltija
Työttömyyden taso alle maakunnan ja Jyvässeudun keskiarvon	Uusien työpaikkojen edistäminen. Tukityöllistäminen kuntaan ja yrityksiin. Kuntouttavaan toimintaan lisää paikkoja.	Työttömyys% Hankasalmi Jyvässeutu Keski-Suomi	elinkeinopäällikkö
2. Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Vastuuviranhaltija
Yritystoiminnan toimitilatarpeisiin vastaaminen	Päivitetään vapaat toimitilat. Tonttirekisteri ajan tasalla. Markkinoidaan vapaita toimitiloja suurin kontaktein.	Yritysten toimitilatarpeisiin löytyneet ratkaisut	elinkeinopäällikkö
3. Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Vastuuviranhaltija
Lomituksen järjestäminen joustavasti ja taloudellisesti sekä yrittäjien jaksamista tukien	-Lomittajien töiden suunnittelu tilojen työaikojen mukaan. -Lomittajien työssäjaksamisen parantaminen. Tuetun maksullisen lomituksen markkinointi → lomituspäivien kokonaiskehitys mahdollisimman vähän laskeva.	lomituspäivien määrä lomituspäivien määrä suhteessa lomittajiin ja lomahallinnon henkilöstöön lomittajien sairauspoissaolojen määrä/htv	lomituspalvelupäällikkö

Keskeisimmät riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle

- Yleinen työllisyystilanne ja työnantajien mahdollisuudet työllistää.
- Jyväskylän työvoimatoimiston sivupisteen toiminnan jatkuminen Hankasalmella.
- Täyttä työaikaa tekevien lomittajien määrä liian suuri suhteessa tilojen työaikaan.
- Tilojen keskimääräinen työaika on pieni, josta johtuu korkea osa-aikaisuus.
- Lomitusala ei houkuta nuoria, osa-aikaisuus, pitenevät työmatkat.
- Viljelijät vähenevät muuta maata nopeammin.
- Uusi lomituslaki 1.1.2016 alkaen.

Riskien hallinta, miten riskeihin varaudutaan ja miten ne hallitaan

- Vähentämällä hallintohenkilökuntaa.
- Lomituksen osalta neuvottelut Melan kanssa uudesta sopimuksesta ja olemassaolevan irtisanominen.

Tehtävä:

Maaseutuhallinnon tehtävät ja maaseudun kehittäminen osana Laukaan yhteistoiminta-alueetta. Kunnallisesta työllistämisestä sekä yrityksiin työllistämisestä vastaaminen. Elinkeinojen kehittämistehtävät kunnanjohtajan tukena. Lomituksen järjestäminen neljän kunnan ja yhden kaupungin alueella.

Toiminnan lyhyt kuvaus/palveluajatus:

- EU ja kansallisten tukien hakuprosessin hoitaminen osana Laukaan yksikköä, jossa maatalo- ja muun yritystoiminnan vahvistaminen investointeja ja sukupolvenvaihdoksia edistäen.
- Vastata kunnallisesta työllistamisestä yrityksiin ja kuntaorganisaatioon sekä kuntouttavasta työtoiminnasta.
- Lomituspalveluiden tarkoituksena on turvata maatalousyrittäjien keskeytymätön toiminta yrittäjän loman ajaksi.
- Yrityснеuvonta ja yritystoiminnan edistäminen.

Toiminnan painopistealueet vuonna 2016 ja suunnittelukaudella:

- Maatilojen johtaminen ja liiketoimintaosaaminen koulutusohjelman toteuttaminen sekä investointien edistäminen.
- Yritysten käyttöön vapaiden toimitilojen kartoitus ja päivitys sekä toimitilojen ja teollisuustonttien markkinointi.
- Hankasalmen työttömyysaste alle Jyvässeudun ja maakunnan keskiarvon. Työllisyydenhoidossa painopiste alle 25 -vuotiaissa nuorissa ja pitkäaikaistyöttömissä sekä yrityksiin työllistämässä.
- Lomittajien koulutus.
- Lomitus sopimuksen mahdollinen uusiminen Melan kanssa.

Taloudelliset tavoitteet

Tavoitteen määrittely	Mittari	Tp 2014	Ta 2015	Ta 2016	Ts 2017	Ts 2018	Ts 2019
Kelalta tulevan laskutuksen pienentäminen yli 500 pv työttömänä olevista henkilöistä	Laskutettu euromäärä	186 408	100 000	200 000			
Lomatoimen hallintorahan riittävyys	Hallintoraha riittää hallinnon kuluihin	+ 17 553	+5 500	-1 500			

Henkilöstön määrä (htv1)	Tp 2014	Ta 2015	Ta 2016	Ts 2017	Ts 2018	Ts 2019
Maaseutu- ja työllistämispalvelut						
Vakituiset	49,20	51,20	35,8			
Sijaiset	4	4				
Työllistetyt, kunnallinen työllistäminen	26,44	23	23,0			
Työllistetyt, yrityksiin työllistäminen	11,35	13,00	3,0			
Muut määräaikaiset	60	55	35			
Oppisopimus						
Yhteensä	150,99	146,20	96,8			

htv1 = palveluksessaolopäivien lukumäärä kalenteripäivinä/365(osa-aikaprosentti/100)*

Maaseutu- ja työllistämispalvelut 1000 e	Tp 2014	Ta 2015	Ta 2016	Ts 2017	Ts 2018	Ts 2019
Maaseutupalvelut						
Tulot						
Menot	116	110	106			
Netto	-116	-110	-106	-108	-109	-111
Lomituspalvelut						
Tulot	3210	2773	2683			
Menot	3171	2739	2684			
Netto	39	35	-1	-1	-1	-2
Kunnallinen työllistäminen						
Tulot	385	236	207			
Menot	690	725	635			
Netto	-304	-489	-428	-434	-440	-447
Tukityöllistäminen yrityksiin						
Tulot	278	330	100			
Menot	269	328	99			
Netto	9	2	1	1	1	1
Maaseutu- ja työllistämispalvelut yhteensä						
Tulot	3873	3339	2990			
Menot	4246	3901	3524			
Netto	-373	-562	-534	-542	-550	-558

3.4 Perusturvalautakunta

PERUSTURVALAUTAKUNTA 1000 e	Tp 2014	Ta 2015	Ta 2016	Ts 2017	Ts 2018	Ts 2019
Toimintatulot	2 223	2 597	2 659	2 293	2 328	2 363
Myyntitulot	69	51	40			
Maksutulot	1 801	1 794	1 687			
Tuet ja avustukset	277	715	691			
Muut toimintatulot	76	38	242			
Toimintamenot	23 429	23 361	24 129	24 303	24 668	25 038
Henkilöstömenot	5 683	5 951	6 371			
Palvelujen ostot	15 576	15 072	15 727			
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	373	329	213			
Avustukset	1 357	1 527	1 372			
Muut toimintamenot	440	482	446			
Toimintakate	-21 206	-20 764	-21 470	-22 010	-22 340	-22 675
Poistot	52	56	70	65	60	55

Ta 2015 ja Ta 2016 tuet ja avustukset sisältää 400 t€ testamenttivaroja vanhuspalvelujen rakennemuutokseen.

3.4.1 Hallinto ja toimisto

Hallinto ja toimisto, perusturva 1000 e	Tp 2014	Ta 2015	Ta 2016	Ts 2017	Ts 2018	Ts 2019
Hallinto ja toimisto						
Tulot	3					
Menot	241	239	244			
Netto	-238	-239	-244	-248	-251	-255

3.4.2 Sosiaalipalvelut

Strateginen tavoite

Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Vastuuviranhaltija
Ehkäisevien sekä varhaisen vaiheen palvelujen, toimintojen ja työtteen vahvistaminen korjaavien palvelujen käytön vähentämiseksi	Ongelmien ehkäisyn näkökulma huomioidaan asiakastyössä.	Lastensuojelun avojuolollisten tukitoimien piirissä 0–17-vuotiaita vuoden aikana, % vastaavan ikäisestä väestöstä ≤ 6,5 %	lastensuojelun sosiaalityöntekijä/ perhetyöntekijä/ palvelujohtaja
	Kunnassa pohditaan päätösten ihmisvaikutuksia.	Kodin ulkopuolelle sijoitetut 0–17-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä ≤ 1,3 %	lastensuojelun sosiaalityöntekijä/ palvelujohtaja
	Ongelmia pyritään ratkaisemaan eri sektoreiden välisellä yhteistyöllä.	Uusien huostaanottojen määrä vuoden aikana ≤ 1	lastensuojelun sosiaalityöntekijä/ palvelujohtaja
	Vahvistetaan hyvinvointia antamalla tukea erilaisissa elämäntilanteissa oleville yksilöille ja perheille, jotta he selviytyvät arjen tilanteista.	Toimeentulotukea saaneet henkilöt vuoden aikana, % asukkaista ≤ 9 %	sosiaalityöntekijä/ sosiaalipalvelusihteeri/ palvelujohtaja
		Pitkäaikaistyöttömät, % työttömistä vuoden aikana ≤ 23 %	aikuissosiaalityöntekijä
		Kuntouttavaan työtoimintaan osallistuneiden määrä vuoden aikana ≥ 60	palveluohjaajat

Kunnan strategiaa tukeva toiminnallinen tavoite vuodelle 2016

1. Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Vastuuviranhaltija
Sosiaalipalvelujen palveluprosessien jatkuva kehittäminen	Kehitetään työkäytäntöjä ja sisäisiä palvelurakenteita asiakaslähtöisemmiksi ja taloudellisimmiksi.	Hakemusten käsittely ja palvelutarpeen arviointi moniammatillisissa työryhmissä, tot. 100 %	aikuissosiaalityöntekijä/ sosiaalipalvelusihteeri/ palvelujohtaja

	Asiakkaiden tarpeiden ja tilanteiden tunnistamisessa, toimintakyvyn arvioinnissa ja päätöksenteossa hyödynnetään työryhmän ammattitaitoa. Toiminnassa on huomioitava lainsäädäntö, avustusten taso, standardit ja painotukset	Hakemusten käsittelyn/ palvelutarpeen arvioinnin/päätöksen toteutuminen lakisääteisessä määräajassa, tot. 100 % Toimenpiteitä aiheuttaneiden oikaisuvaatimusten määrä vuoden aikana ≤ 1	aikuissosiaalityöntekijä/ sosiaalipalvelusihteri/ palveluvastaava/ palvelujohtaja sosiaalityöntekijät
--	---	--	--

Keskeisimmät riskit kyseisen tavoitteen toteutumiseksi

- palvelujen kysyntä ja tarve lisääntyvät ennakoitua enemmän eri palveluissa
- asiakkaiden entistä monialaisemmat ongelmat
- kustannukset lisääntyvät (myös vaihtoehtokustannukset) eri palveluissa
- hakemusten käsittely viivästyy
- lakisääteisten määräaikaisten ylityksistä aiheutuu uhkasakon mahdollisuus
- toimenpiteitä aiheuttavien oikaisuvaatimusten määrä lisääntyy
- keskeiset palvelut ja hallinnolliset tehtävät ovat osittain vain yksittäisten henkilöiden vastuulla
- toimeentulotuen perusosan tehtäväsiirrossa Kelalle moni asia on vielä avoimena ja ratkeaa vasta lain toimeenpanon sekä siirron valmistelun myötä
- palveluohjauksen ruuhkautuminen
- pitkäaikaistyöttömien määrän lisääntyminen ja työllisyystilanteen edelleen heikkeneminen
- työpajatoiminnan päättyminen kokeilujakson jälkeen
- TE-toimiston palveluiden heikkeneminen

Miten riskit hallitaan/miten niihin voidaan reagoida

- tarkistetaan asiakaskriteereitä ja –ohjeistusta tarpeen mukaan
- vammaispalvelujen ja kehitysvammahuollon asiakasprosessien toimivuutta kehitetään edelleen tehtäväjakoa uudistamalla
- varahenkilöjärjestelyn varmistaminen kaikissa tilanteissa
- keskittyminen perustehtäviin
- asiakastietojärjestelmän hyödyntäminen tiedonkeruussa, toimintatapojen ja työkäytäntöjen yhtenäistämässä
- moniammatillisen yhteistyön edistäminen Kelan ja kunnan välillä
- työpajatoiminnan kehittämiseen panostaminen
- kuntouttavan työtoiminnan kiintiöiminen eri hallintokuntiin
- työttömien terveystarkastusten jatkaminen sekä jatkotoimenpiteiden tehostaminen ja kehittäminen
- ennalta ehkäisyn ja varhaisen puuttumisen toimintamallien kehittäminen pitkäaikaistyöttömyyden hoidossa yhteistyössä eri toimijoiden kanssa.

2.Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Vastuuviranhaltija
Henkilöstön työhyvinvoinnin ja ammattitaidon ylläpitäminen	Erilaiset työturvallisuusriskit minimoidaan ja järjestetään mahdollisuus ammattitaidon ylläpitämiseen ja kehittämiseen koulutuksen avulla.	Henkilöstökyselyn kysymykset 8,9,19,27 ka ≥ 4 kysymys 17 ka ≤ 2	palvelujohtaja
		Sairauspoissaolot kaikilla ≤ 7 pv/v	palvelujohtaja
		Kehityskeskustelut 1 krt/v, tot. 100 %	palvelujohtaja
		Koulutuspäivät/hlö/v ≥ 3 pv	palvelujohtaja

Keskeisimmät riskit kyseisen tavoitteen toteutumislle

- työpaine ja kuormitus lisääntyvät lainsäädäntöuudistusten ja talouden tasapainottamistoimenpiteiden seurauksena
- sosiaalityössä on suosituksia pienemmät resurssit
- pätevien sosiaalityöntekijöiden saatavuus heikkenee määräaikaisissa tehtävissä

Miten riskit hallitaan/miten niihin voidaan reagoida

- työyhteisöpalaverit pidetään säännöllisesti viikoittain
- työryhmätyöskentelyä hyödynnetään useammin
- työkuormitusta seurataan säännöllisesti liiallisen työpaineen ehkäisemiseksi
- tarvittaessa hyödynnetään ostopalveluita myös virkavastuulla toimivien työntekijöiden osalta

Tehtävä:

Sosiaalihuoltolain sekä muiden sosiaalihuollon erityislakien (lastensuojelulaki, vammaispalvelulaki, kehitysvammalaki, päihdehuoltolaki, toimeentulotukilaki, perhehoitajalaki, omaishoidontukilaki) mukaisten palvelujen järjestäminen kuntalaisten hyvinvoinnin turvaamiseksi ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi

Toiminnan lyhyt kuvaus/palveluajatus:

Kehitysvammapalveluilla autetaan asiakkaita, joiden toimintakyky on häiriintynyt synnynnäisesti tai kehitysiässä saadun sairauden, vian tai vamman vuoksi

Lastensuojelulla turvataan lapsen oikeus turvalliseen ja virkeitä antavaan kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen ja vaikutetaan kasvuolosuhteisiin sekä tuetaan vanhempia heidän kasvatustehtävässään ja toteutetaan yksilö- ja perhekohtaista lastensuojelua

Vammaispalveluilla edistetään vammaisen henkilön edellytyksiä elää ja toimia muiden kanssa yhdenvertaisena yhteiskunnan jäsenenä sekä ehkäistään ja poistetaan vammaisuuden aiheuttamia haittoja omaisten ja eri yhteistyötahojen kanssa

Kuntouttavan työtoiminnan tavoitteena on parantaa henkilön elämänhallintaa ja toimintakykyä, jotta hän voisi työllistyä, hakeutua koulutukseen tai osallistua TE-hallinnon työllistymistä edistäviin palveluihin. Kuntouttava työtoiminta on tarkoitettu pitkään työttöminä olleille henkilöille.

Myöntämällä toimeentulotukea sekä toteuttamalla aikuissosiaalityötä ja palveluohjauksellista työtä tuetaan, ohjataan ja neuvotaan asiakkaita omatoimisuuteen ja itsenäiseen selviytymiseen, mikäli asiakkaan omat voimavarat tai tulot eivät riitä

Myöntämällä omaishoidontukea sekä järjestämällä perhehoitoa ja asumispalveluja mahdollistetaan vanhus- ja vammaisten henkilöiden tarpeenmukainen hoito osana tarkoituksenmukaista palvelu- ja hoitoketjua

Toiminnan painopistealueet vuonna 2016 ja suunnittelukaudella:

- Eri-ikäisten asiakkaiden palveluketjujen tarkastelu taloudellisuuden ja asiakaslähtöisyyden näkökulmasta
- Ehkäisevän työn näkökulman vahvistaminen eri palveluissa huomioiden sosiaalihuoltolain uudistuksen edellyttämät toimenpiteet
- Eri sektoreiden välisen yhteistyön tehostaminen nuorten yhteiskuntatakuun edistämiseksi ja pitkäaikaistyöttömyyden hoidossa työmarkkinatuen rahoitusvastuun muuttuessa

- Yhteistyömahdollisuuksien hyödyntäminen eri hallintokuntien ja lähikuntien kesken huomioiden sote-palvelurakennemuutoksen ja SOTE 2020 –hankkeen eteneminen sekä seudulliset hyvät käytännöt ja toimintamallit
- Talouden tasapainottaminen ja Hankasalmi-ohjelman toimeenpanon toteuttaminen sekä vaikutusten arviointi
- Omavalvontasuunnitelman tarkistaminen vuosittain

Taloudelliset tavoitteet

Tavoitteen määrittely	Mittari	Tp 2014	Ta 2015	Ta 2016	Ts 2017	Ts 2018	Ts 2019
Sosiaalipalvelujen nettokustannukset 4.947.600 €/5310	euroa/asukas	983	890	932			
Toimeentulotuen kustannukset 230.000 €/netto/5310	euroa/asukas (netto)	42	55	43			
465.000 €/brutto/5310	euroa/asukas (brutto)	93	112	88			
Vammaispalvelulain mukaisten palvelujen ja taloudellisten tukitoimien menot 1.002.400 €/5310	euroa/asukas	175	156	189			

Henkilöstön määrä (htv1)	Tp 2014	Ta 2015	Ta 2016	Ts 2017	Ts 2018	Ts 2019
Sosiaalipalvelut						
Vakituiset	10	9	9			
Sijaiset	1,2					
Työllistetyt						
Muut määräaikaiset	1	1	1			
Oppisopimus						
Yhteensä	12,2	10	10			

htv1 = palveluksessaolopäivien lukumäärä kalenteripäivinä/ 365(osa-aikaprosentti/100)*

Sosiaalipalvelut 1000 e	Tp 2014	Ta 2015	Ta 2016	Ts 2017	Ts 2018	Ts 2019
Sosiaalipalvelut						
Tulot	69	64	74			
Menot	1888	1552	1654			
Netto	-1819	-1488	-1580	-1604	-1628	-1652
Vammaispalvelut						
Tulot	15	16	21			
Menot	950	887	1002			
Netto	-935	-872	-982	-997	-1012	-1027
Toimeentuloturva						
Tulot	273	310	235			
Menot	682	770	695			
Netto	-409	-460	-460	-467	-474	-481
Asuntola-toimintakeskus						
Tulot	85	81	40			
Menot	349	272	265			
Netto	-263	-191	-225	-228	-232	-235
Omaishoito ja perhehoito						
Tulot	124	107	130			
Menot	481	586	577			
Netto	-357	-479	-447	-454	-461	-468
Muut sosiaalipalvelut						
Tulot	41	31	14			
Menot	1243	1206	1267			
Netto	-1202	-1175	-1253	-1272	-1291	-1310
Sosiaalipalvelut yhteensä						
Tulot	607	608	513			
Menot	5592	5273	5460			
Netto	-4985	-4665	-4948	-5022	-5097	-5174

3.4.3 Vanhuspalvelut

Toiminnalliset tavoitteet

Strateginen tavoite

Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittari	Vastuuviranhaltija
Laitosvaltainen palvelurakenne korvataan avo- ja asumispalveluilla	Ikäihmisten kotona tai kodinomaisissa olosuhteissa asuminen varmistetaan hyvin suunnitellulla ja joustavalla palvelurakenteella hyväksytyin vanhuspalvelustrategian, laatusuositusten ja vanhuspalvelulain mukaisesti.	91–92 % yli 75-vuotiaista asuu omassa kodissaan Säännöllisen kotihoidon piirissä 13–14 % yli 75-vuotiaista Omaishoidon tuen 75 vuotta täyttäneet asiakkaat vuoden aikana, 6-7 % vastaavanikäisestä väestöstä	vanhuspalvelupäällikkö palveluvastaavat

	Tehostetun palveluasumisen paikkoja lisätään vastaamaan laatusuositusten tavoitetta.	Tehostetussa palveluasumisessa 6–7 % 75 vuotta täyttäneistä	
	Laitoshoitoa järjestetään vastaamaan laatusuositusten tavoitteita.	Laitoshoidossa hoidetaan enintään 2–3 % kunnan yli 75-vuotiaista	

Kunnan strategiaa tukeva toiminnallinen tavoite vuodelle 2016

Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittari	Vastuuviranhaltija
Tehostetun palveluasumisen henkilöstömitoitus on laatusuositusten mukainen.	Henkilöstömitoituksen tulee vastata laatusuosituksia	Hoitajamitoitus vähintään 0,5	vanhuspalvelupäällikkö palveluvastaavat
Vanhuspalvelustrategia päivittäminen	Päivitetään strategia vastaamaan vanhuspalvelulain mukaista ”Suunnitelmaa ikääntyneen väestön tukemiseksi”, sekä seudullista strategiaa	Strategia on päivitetty ja valtuustossa hyväksytty 7/2016 mennessä	vanhuspalvelupäällikkö palveluvastaavat
Vanhuspalvelujen laadun ja riittävyyden arviointi vuosittain	PETULTK arvioi palvelujen laatua ja riittävyyttä asiakaspalautteiden perusteella	Asiakaskyselyn toteuttaminen	palveluvastaavat
Uuden palvelukulttuurin sisäistäminen asiakaslähtöisessä hoiva- ja hoitotyössä	Henkilöstön muutoskoulutusta jatketaan terveyden ja toimintakyvyn tukemiseen ja asiakaspalveluun liittyvällä koulutuksella	Koulutussuunnitelma laadittu 1/2016 mennessä, tot 100 % Koulutus toteutunut 12/2016 mennessä, tot 100 %	palveluvastaavat

Riskit

Keskeisimmät riskit toiminnallisen tavoitteen toteutumiselle

- alle 75-vuotiaiden asiakkaiden määrä lisääntyy samalla kun yli 75-vuotiaiden palvelutarve lisääntyy
- asiakkaista alle 75-vuotiaiden osuus lisääntyy.
- pidentynyt elinikä lisää palvelujen tarvetta yli 80-vuotiailla
- kotona asuvat henkilöt yhä huonompikuntoisia ja monisairaita
- muistisairauksien lisääntyminen
- koulutetun henkilöstön riittävyys tulevaisuudessa
- lakisääteiset määräajat eivät toteudu

Riskien hallinta, miten riskeihin varaudutaan ja miten ne hallitaan

- ennalta ehkäisevän työ (päiväkeskukset, hyvinvointia tukevat kotikäynnit, muistipl toiminta, neuvontapalvelut, fysioterapeutti, voimavarahoitaja)
- riittävä henkilöstön resurssointi, myös sijaisuuksiin
- resursseja varattava myös alle 75-vuotiaiden hoitoon
- optimointijärjestelmän käyttö kotihoidossa
- asumispalvelujen lisääminen tukemaan kotihoitoa ja vähentämään laitoshoidoa
- asiakaspalautteen kerääminen
- vanhusneuvoston roolin vahvistaminen ja mukaan ottaminen suunnitteluun ja arviointiin

Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Vastuuviranhaltija
Henkilöstön työhyvinvoinnin ja ammattitaidon ylläpitäminen vähintään nykyisellä tasolla	Varmistetaan henkilöstön riittävä osaaminen koulutuksella. Varmistetaan henkilöstön jaksaminen erilaiset työturvallisuusriskit minimoiden ja työolosuhteita parantamalla	Koulutuspäivät > 3 pv/hlö/v Sairauspoissaolojen ka < 20 kalenteripv/hlö/v	palveluvastaavat palveluvastaavat

Riskit

Keskeisimmät riskit kyseisen tavoitteen saavuttamiselle

- työpaine ja kuormitus lisääntyvät asiakasmäärien kasvaessa ja asiakkaiden toimintakyvyn laskiessa
- lainsäädännön tuomat paineet kotihoidolle
- keskeiset tehtävät ja palvelut yksittäisten työntekijöiden vastuulla

Miten riskit hallitaan / miten niihin reagoidaan

- säännölliset tiimipalaverit kerran viikossa
- kehityskeskustelut vuosittain
- koulutussuunnitelman tekeminen kattavasti koko vanhustenhuoltoon
- varhaisen välittämisen keskustelujen käyminen
- varahenkilöstöjärjestelmän kehittäminen

Tehtävä: Hoito- ja huolenpitopalveluiden tuottaminen läpi koko palveluketjun.

Toiminnan lyhyt kuvaus/palveluajatus

- Kotihoito edistää kunnan asukkaiden hyvinvointia ammattitaitoisilla ja kokonaisvaltaisilla hoito- ja huolenpitopalveluilla yhteistyössä omaisten ja muiden tahojen kanssa ja tukee asukkaiden omatoimisuutta.
- Palveluasumisen toiminta-ajatuksena on antaa hoitoa ja huolenpitoa kodinomaisissa olosuhteissa vanhuksille, jotka eivät enää selviydy tukitoimienkaan avulla omassa kodossaan.
- Sosiaalihoitolain mukaista laitoshoidoa tarjoava yksikkö pyrkii tukemaan vanhusten kotona selviytymistä ja ennalta ehkäisemään pitkäaikaiseen laitoshoidon siirtymistä järjestämällä yksilölliseen kuntoutussuunnitelmaan pohjautuvaa kuntouttavaa lyhytaikaishoitoa sekä palvelu- ja hoitosuunnitelmaan perustuvaa vuoroa hoitoa niille, joiden toimintakyky tai kotona selviytyminen muutoin on heikentynyt. Arviointijaksoilla kartoitetaan kokonaisvaltaisesti vanhuksen palvelujen tarve pyrkien mahdollistamaan kotona asuminen mahdollisimman pitkään avohoidon turvin.

Toiminnan painopistealueet vuonna 2016 ja suunnitelmakaudella

- Vanhusten palvelurakenteen muuttaminen avohoidon suuntaan vahvistamalla kotihoitoa ja tehostamalla kotiutusta sairaaloista kotiin. Palveluasumista ja perhehoitoa kehitetään niin, että vältytään raskaammilta hoitomuodoilta
- Hoidon oikea kohdentaminen ja palveluprosessien sujuvuuden mahdollistaminen ja varmistaminen kotiutustiimitoiminnan avulla, sekä SAS-ryhmän tehokkaalla työskentelyllä
- Hyvinvointia tukevien kotikäyntien ja terveystarkastusten kohdentaminen riskiryhmille ja tarvittaessa kalenterivuonna 80 vuotta täyttävälle henkilölle
- Vanhuspalvelulain velvoitteiden toteuttaminen
- Yhteistyön lisääminen eri hallintokuntien ja lähikuntien välillä huomioiden kunta- ja palvelurakennemuutoksen ja sote-uudistuksen tuomat vaatimukset ja seudulliset mahdollisuudet

Taloudelliset tavoitteet

Tavoitteen määrittely	Mittari	Tp 2014	Ta 2015	Ta 2016	Ts 2017	Ts 2018	Ts 2019
Kotikäyntien yksikkökustannukset:							
Kotihoito							
1.629.978/5467	€/as/brutto (ta15)	346	298	-	-	-	-
1.629.978/65.000	€/käynti/brutto (ta15)	27	25	-	-	-	-
1.409.478/65.000	€/käynti (netto)	20	22	-	-	-	-
1.794.000/48.800	€/tunti (brutto)	-	-	37			
1.563.400/48.800	€/tunti (netto)	-	-	32			
Päiväranta							
1.672.950/5467	€/as/brutto (ta15)	307	306	-	-	-	-
1.672.950/12.000	€/hvp/ brutto (ta15)	141	139	-	-	-	-
1.320.900/12.045	€/hoitopv/netto	104	110	110	-	-	-
Metsätähti							
675.850/5467	€/as/brutto (ta15)	-	124	-	-	-	-
675.850/6570	€/hvp (ta15)	-	103	-	-	-	-
629.300/7300	€/hoitopv/ netto	-	78	86	-	-	-
Kotiranta							
870.550/5467	€/as/brutto (ta15)	71	160	-	-	-	-
870.550/7300	€/hvp/brutto (ta15)	128	119	-	-	-	-
694.900/7665	€/hoitopv, netto	92	97	91			
Tammela							
521.700/4015	€/ hoitopv, netto	-	129	130			
Tammiranta							
795.800€/5840	€/ hoitopv. /netto	-	146	136			

Henkilöstön määrä (htv1)	Tp 2014	Ta 2015	Ta 2016	Ts 2017	Ts 2018	Ts 2019
Vanhuspalvelut						
Vakituiset	56,15	61-74 1.7.2014 alk	98	98	98	98
Sijaiset	19,4	9-10,5	22	11,7	11,7	11,7
Työllistetyt	2,79	4	4	4	4	4
Muut määräaikaiset						
Oppisopimus						
Yhteensä	78,34	74-88,5	120	113,7	113,7	113,7

htv1 = palveluksessaolopäivien lukumäärä kalenteripäivinä / 365*(osa-aikaprosentti/100)

Vanhuspalvelut 1000 e	Tp 2014	Ta 2015 alkup.	Ta 2015 ta-siirto	Ta 2015 muutettu	Ta 2016	Ts 2017	Ts 2018	Ts 2019
Kotihoito								
Tulot	243	221		221	231			
Menot	1545	1630		1630	1794			
Netto	-1302	-1410		-1410	-1563	-1587	-1611	-1635
Vanhuspalvelujen rakennemuutos								
Tulot 1)		400		400	400			
Menot 1)					400			
Netto		400		400	0	-218	-221	-225
Vanhuspalvelujen rakennemuutos, voimavarahoitaja								
Tulot 2)					35			
Menot					35			
Netto					0			
Kotihoidon tukipalvelut								
Tulot	238	231		231	213			
Menot	294	269		269	267			
Netto	-56	-37		-38	-54	-55	-56	-57
Päiväkeskus Metsätähti								
Tulot	4							
Menot	28							
Netto	-24							
Päiväkeskus Päiväranta								
Tulot	28	30		30	36			
Menot	148	181		181	174			
Netto	-120	-151		-151	-138	-140	-142	-144
Palveluasuminen Metsätähti								
Tulot	70	166		166	181			
Menot	432	676		676	810			
Netto	-362	-510		-510	-629	-639	-648	-658
Palveluasuminen Päiväranta								
Tulot	432	360		360	419			
Menot	1634	1673		1673	1740			
Netto	-1202	-1313		-1313	-1321	-1341	-1361	-1381
Palveluasuminen Kotiranta								
Tulot	108	166		166	267			
Menot	378	871		871	962			
Netto	-269	-705		-705	-695	-705	-716	-727
Palveluasuminen Tammela 3)								
Tulot		118	-118		134			
Menot		422	-422		656			
Netto		-304	304		-522	-530	-537	-546
Tammiranta 2016 alk.								
Tulot					231			
Menot					1027			
Netto					-796	-808	-820	-832
Vanhuspalvelut yhteensä								
Tulot	1123	1690	-118	1573	2147			
Menot	4460	5720	-422	5299	7865			
Netto	-3336	-4030	304	-3726	-5718	-6022	-6112	-6204

1) Vanhuspalvelujen rakennemuutoksen kattaminen testamenttivaroista.

2) Ta2015 menot muissa vanhuspalvelujen menokohdissa, ts-vuosilla rakennemuutoksen vaikutus.

2) Vanhuspalvelujen rakennemuutos, voimavarahoitaja perintövaroista.

3) Palveluasuminen Tammelan talousarvion 2015 määräraha siirretty Sairaalalle.

3.4.4 Terveyspalvelut

Toiminnalliset tavoitteet

Strateginen tavoite

Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Vastuuviranhaltija
Hyvinvointia ja terveyttä edistävien, laadukkaiden ja kustannustehokkaiden perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon palveluiden järjestäminen	Palvelujen tuottamista ohjaa vähintään vuosittain käytävissä sopimusohjaus-neuvotteluissa tarkistettu kuntalaisten palvelujen tarve. Palvelutuotannossa keskeistä on avoimuus tilaajan ja tuottajan välillä.	Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit/ 1000 asukasta ≤ 2300	palvelujohtaja
		Perusterveydenhuollon muut avohoitokäynnit/ 1000 asukasta ≥ 1400	palvelujohtaja
		Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärin potilaat yhteensä % väestöstä ≤ 75	palvelujohtaja
		Sairastavuusindeksi, ikävakioitu ≤ 118	palvelujohtaja
		Terveyskeskussairaaloiden käyttöaste ≤ 3/v	palvelujohtaja

Riskit

Keskeisimmät riskit toiminnallisen tavoitteen toteutumiselle

- päivystyskäyntien lisääntyminen keskussairaalassa
- terveyskeskussairaaloiden käyttöasteen lisääntyminen
- lääkäriresurssien heikkeneminen Hankasalmen terveysasemalla
- kiireettömän hoidon jonojen pidentyminen avosairaanhoidossa
- ongelmat vanhusten muistisairauksien hoidon ja kuntoutuksen järjestämisessä

Riskien hallinta, miten riskeihin varaudutaan ja miten ne hallitaan

- kunnan kotihoidon 24/7 toimivien palvelujen varmistaminen
- yhteistyön ylläpitäminen ja kehittäminen erikoissairaanhoidon, JYEn ja kunnan välillä
- kotiutuksen toimintamallin jatkuva kehittäminen
- kunnan muistikoordinaattoritoiminnan käynnistäminen
- kuntouttavan lyhytaikashoidon saatavuuden varmistaminen

Tehtävä:

Kuntalaisten terveystarpeisiin ja palvelukysyntään perustuvien ennaltaehkäisevien, hoitavien ja kuntouttavien sekä kustannustehokkaiden palvelujen tilaaminen Jyväskylän yhteistoiminta-alueen terveyskeskukselta sekä terveellisen ja turvallisen elinympäristön turvaaminen kuntalaisille Jyväskylän kaupungin hallinnoiman ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueen palveluilla.

Toiminnan lyhyt kuvaus/palveluajatus

JYEn sopimuskunnat, Jyväskylä, Hankasalmi, Uurainen ja Muurame, määrittelevät käytettävissä olevien resurssiensa puitteissa Jyväskylän yhteistoiminta-alueen terveyskeskuksen järjestämien terveydenhuollon palvelujen sisällön ja laajuuden. Jyväskylän kaupungin ympäristöterveydenhuollon palveluyksikkö hoitaa ympäristöterveydenhuollon tehtävät Hankasalmen, Joutsan, Jyväskylän, Luhangan, Multian, Muuramen, Petäjaveden, Toivakan ja Uuraisten alueilla.

Toiminnan painopistealueet vuonna 2016 ja suunnitelmakaudella

- Sote-uudistukseen valmistautuminen
- Uusien alueellisten toimintamallien kehittämiseen sitoutuminen
- Osallistuminen Keski-Suomen SOTE 2020-hankkeen työryhmien toimintaan
- Uusi Sairaala –hankkeen etenemiseen valmistautuminen yhteistyössä sairaanhoitopiirin kanssa
- Hankasalmi-ohjelman tavoitteiden huomioiminen terveydenhuollon sopimusohjausneuvotteluissa

Taloudelliset tavoitteet

Tavoitteen määrittely	Mittari	Tp 2014	Ta 2015	Ta 2016	Ts 2017	Ts 2018	Ts 2019
Perusterveydenhuollon (ml. suun terveydenhuolto) nettokustannukset 3.153.000 €/netto/5310	euroa/asukas	516	657	594			
Erikoissairaanhoidon nettokustannukset 7.083.000 €/netto/5310	euroa/asukas	1304	1233	1334			

Terveyspalvelut 1000 e	Tp 2014	Ta 2015 alkup.	Ta 2015 ta-siirto	Ta 2015 muutettu	Ta 2016	Ts 2017	Ts 2018	Ts 2019
Perusterveydenhuolto (JYTE)								
Tulot								
Menot	3661	3590		3590	3153			
Netto	-3660	-3590		-3590	-3153	-3200	-3248	-3297
Erikoissairaanhoido (JYTE)								
Tulot								
Menot	6926	6743		6743	7180			
Netto	-6926	-6743		-6743	-7180	-7287	-7397	-7508
Ympäristöterveydenhuolto (JYTE)								
Tulot								
Menot	186	211		211	228			
Netto	-186	-211		-211	-228	-231	-235	-238
Sairaala *) 31.12.2015 saakka								
Tulot	490	298	118	416				
Menot	2278	1525	422	1946				
Netto	-1788	-1226	-304	-1531				
Hoitotarvikevarasto 31.12.2015 saakka								
Tulot								
Menot	86	60		60				
Netto	-86	-60		-60				
Terveyspalvelut yhteensä								
Tulot	490	298	118	416				
Menot	13136	12129	422	12550	10560			
Netto	-12646	-11831	-304	-12135	-10560	-10719	-10879	-11043

*) Palveluasuminen Tammelan talousarvion 2015 määräraha siirretty Sairaalalle.

3.5 Sivistyslautakunta

SIVISTYSLAUTAKUNTA 1000 e	Tp 2014	Ta 2015	Ta 2016	Ts 2017	Ts 2018	Ts 2019
Toimintatulot	1 079	1 133	981	996	1 010	1 026
Myyntitulot	439	442	451			
Maksutulot	307	341	328			
Tuet ja avustukset	299	329	182			
Muut toimintatulot	34	21	20			
Toimintamenot	9 954	10 121	9 899	10 047	10 198	10 351
Henkilöstömenot	5 942	5 890	5 826			
Palvelujen ostot	2 234	2 348	2 272			
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	393	413	365			
Avustukset	403	426	410			
Muut toimintamenot	982	1 044	1 025			
Toimintakate	-8 874	-8 989	-8 918	-9 052	-9 188	-9 325
Poistot	159	123	210	200	180	180

3.5.1 Hallinto ja toimisto

Hallinto ja toimisto, sivistys 1000 e	Tp 2014	Ta 2015	Ta 2016	Ts 2017	Ts 2018	Ts 2019
Tulot						
Menot	178	178	178	181	183	186
Netto	-178	-178	-178	-181	-183	-186

3.5.2 Koulutuspalvelut

Toiminnalliset tavoitteet

Strateginen tavoite

Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittari	Vastuuviranhaltija
Laadukkaiden koulutuspalveluiden turvaaminen	Ylläpidetään edellytyksiä laadukkaaseen oppimiseen, kestävään hyvinvointiin ja monipuolisiin oppimisympäristöihin	Toimiva kouluverkko Pätevä henkilöstö Jatko-opintoihin sijoittuminen (%/ päättötodistuksen saaneet)	sivistystoimenjohtaja koulun rehtori/johtaja

Kunnan strategiaa tukeva toiminnallinen tavoite vuodelle 2016

Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittari	Vastuuviranhaltija
Turvallisuus	Fyysinen turvallisuus -tilat ja varusteet asianmukaiset	Fyysinen turvallisuus -riskien kartoitus ja toimenpiteidenseuranta	sivistystoimenjohtaja koulun rehtori/johtaja

Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittari	Vastuuviranhaltija
	Sosiaalinen turvallisuus -koulurauhapaketin käytänteiden käyttöönotto kaikissa kouluissa	Sosiaalinen turvallisuus -kurinpitotoimenpiteiden seuranta -työhyvinvointikysely	
Opiskelun suunnittelun, seurannan ja arvioinnin sekä kodin ja koulun välisen yhteistyön kehittäminen Wilma - käyttö- järjestelmän avulla	-käyttäjryhmien perehdyttäminen - Oppimisen tuen lomakkeiden siirtäminen Wilmaan	- oppimisen tuen lomakkeiden määrä	sivistystoimenjohtaja koulun rehtori/johtaja Erityisopetuksen koordinaattori
Talous- ja henkilöstöhallinnon toimintojen kehittäminen ja koordinointi	-Ohjelmistojen (SAP/HR/Kuntarekry) käyttöönotto ja hallinta -Sijaisten rekrytoinnin yhtenevät käytänteet	-Käyttäjäkysely/tulokset -Sijaiskulujen seuranta	sivistystoimenjohtaja koulun rehtori/johtaja
Uuden tvt-pedagogiikan edistäminen	-Opettajien tukeminen tv-taitotasojen 1-4 saavuttamisessa -Riittävä, ajanmukainen tv-välineistö kaikilla kouluilla	-Taitotasojen 1-4 saavuttaneet % opettajista -tv-välineiden määrä/opettaja -tv-välineiden määrä/oppilas - sähköisten ympäristöjen käytön laajentaminen	Sivistystoimenjohtaja/ kunnan tvt-ryhmä/ koulun rehtorit ja -johtajat

Riskit

Keskeisimmät riskit toiminnallisen tavoitteen toteutumiselle

Turvallisuus:

- riskit:
 - Oppilaiden haastava ja epäsiällinen käytös
 - Tilan ahtaus opetusryhmien koon kasvaessa
- riskien toteutumisen ehkäiseminen
 - Riittävät henkilöstöressurit, kattava tukiverkosto ja yhtenäiset toimintamallit
 - Ilmanvaihdon riittävyyden varmistaminen

Wilma:

- riskit:
 - vastuu ylläpidosta on vain muutaman henkilön varassa
 - huoltajat eivät osaa tai voi käyttää Wilmaa
 - oppimisen tuen lomakkeiden käyttöön otto ei onnistu kaikissa yksiköissä/opettajien koulutukseen ei riittävästi resurssia – tuen seuranta ja tiedonsiirto hankaloituvat
 - kaikilla kouluilla ei ole vielä käytössä (Ristimäki)

- riskien toteutumisen ehkäiseminen
 - lisätään ylläpitohenkilöstöä kouluttamalla
 - huoltajia opastetaan mm. vanhempainilloissa ja tarvittaessa henkilökohtaisella ohjauksella
 - sähköisten lomakkeiden rinnalla myös paperilomakkeille yhtenevät käytänteet ja arkistointi kouluittain

Sap/HR/Kuntarekry

- riskit:
 - ylläpitotoimintojen omaksuminen vie aikaa
 - käyttöhenkilöstön ajanhallinta
 - virheiden mahdollisuus on suuri
- riskien toteutumisen ehkäiseminen:
 - koulutuksen lisääminen
 - Sap –ohjelman käyttäjien määrän lisääminen ja aikaresurssin varmistaminen

Uusi tvt-pedagogiikka

- Riskit:
 - Puutteellinen tvt-osaaminen ja toimimaton tekniikka -> henkilöstön ajanhallinta ja väsyminen
 - Uusien opetussuunnitelmien mukaisen opetuksen tasoa ja menetelmiä ei saavuteta
- Riskien toteutumisen ehkäiseminen:
 - ICT-pedagogisen tukihenkilön työn jatkuminen turvattava vaikka hankerahoitus päättyisikin
 - TVT-välineistössä päästävä vähintään OPH:n määrällisten suositusten tasolle.

Tehtävä: Esi-, perus- ja lukiokoulutuksen sekä aamu- ja iltapäivätoiminnan järjestäminen

Toiminnan lyhyt kuvaus/palveluajatus

- Laadukkaiden koulutuspalveluiden järjestäminen

Toiminnan painopistealueet vuonna 2016 ja suunnitelmakaudella

- Turvallisen oppimisympäristön varmistaminen
- Koulutuksellisen tasa-arvon kehittäminen
- Toimintojen kehittäminen hankerahoituksella (Kerhotoiminnan kehittäminen, erityisopetuksen kehittäminen jne.)
- Liikunnallisuuden lisääminen koulupäivään
- Opetussuunnitelmien viimeistelytyö ja käyttöönotto 1.8.2016 alkaen.
- Sähköiseen yo-tutkintoon valmistautuminen lukiossa

Taloudelliset tavoitteet

Tavoitteen määrittely	Mittari	Tp 2014	Ta 2015	Ta 2016	Ts 2017	Ts 2018	Ts 2019
Taloudellisuus	Nettokustannukset/ oppilas	8963	9366	9772			
	Nettokustannukset/ lukion opiskelija	8937	9754	9817			
	Nettokustannukset/ aamu- ja iltapäivä- toimintaan osallistuva lapsi	1380	1800	1750			

Henkilöstön määrä (htv1)	Tp 2014	Ta 2015	Ta 2016	Ts 2017	Ts 2018	Ts 2019
Koulutuspalvelut						
Vakituiset	57,48	63,13	62			
Sijaiset	5,50	0,92	3,33			
Työllistetyt	4,66	4,08	0,78			
Muut määräaikaiset	5,03	6,39	4,99			
Oppisopimus	1,43	0,65				
Yhteensä	74,10	75,17	71,10			

htv1 = palveluksessaolopäivien lukumäärä kalenteripäivinä/ 365*(osa-aikaprosentti/100)

Koulutuspalvelut 1000 e	Tp 2014	Ta 2015	Ta 2016	Ts 2017	Ts 2018	Ts 2019
Perusopetus						
Tulot	444	484	374			
Menot	5400	5518	5428			
Netto	-4957	-5033	-5055	-5130	-5207	-5285
Lukio						
Tulot	34	24	28			
Menot	746	790	791			
Netto	-712	-766	-763	-774	-786	-797
Ammatillinen koulutus						
Tulot	0	0	0			
Menot	4	2	4			
Netto	-4	-2	-4	-4	-4	-4
Koulutuspalvelut yhteensä						
Tulot	478	509	402			
Menot	6150	6310	6223			
Netto	-5673	-5801	-5821	-5908	-5997	-6087

3.5.3 Vapaa-ajan palvelut

Toiminnalliset tavoitteet

Strateginen tavoite

Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittari	Vastuuviranhaltija
Laatua tukevien kumppanuuksien lisääminen	Kansalaisopiston, kirjasto-, nuoriso-, liikunta-, ja kulttuuri-palveluiden kehittäminen yhdeksi kokonaisuudeksi riittävillä resursseilla ja henkilöstöllä	Kuntalaispalautte Toimijoiden vuosikellon kehittyminen Toimijatapaamiset jatkuvat säännöllisinä	vapaa-ajan tiimi
Lähiliikuntapaikka-hankkeen käynnistäminen	Lähiliikuntapaikka-hanke käynnistetään vuoden 2016 aikana		

Kunnan strategiaa tukeva toiminnallinen tavoite vuodelle 2016

Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittari	Vastuuviranhaltija
Vapaa-aikatoimen yhteistyön tiivistäminen Yhteistyön syventäminen ja kehittäminen myös yli hallintokuntarajojen Tilojen käytön ja tiedottamisen tehostaminen	Haetaan tehostettuja yhteistyömalleja laajemmassa yhteistyössä esim. yhteisten projektien kautta.	Vapaa-ajan palveluiden strategian valmistuminen	vapaa-ajan tiimi
Talous- ja henkilöstöhallinnon toimintojen kehittäminen ja koordinointi	Ohjelmistojen (SAP/HR) käyttöönotto ja hallinta	Käytön sujuvuus	sivistystoimenjohtaja

Riskit

Keskeisimmät riskit toiminnallisen tavoitteen toteutumiselle

- Monitahoiset toimenkuvat ja henkilökunnan vaihtuvuus
- Kunnan taloudellisen tilanteen kiristyminen
- Henkilöstön kuormituksen lisääntyminen

Riskien hallinta, miten riskeihin varaudutaan ja miten ne hallitaan

Riskeihin varautuminen:

- Toimintojen kehittäminen tiimimäisessä yhteistyössä. Olemassa olevien toimintamallien (Yhteistiedotus, Kulttuuripolku, Kulttuuriraitti) hyödyntäminen, sekä olemassa olevien yhteistyöverkostojen vahvistaminen
- Työhyvinvointiin panostaminen

Tehtävä: Laadukkaiden vapaa-ajanpalvelujen tarjoaminen kuntalaisille

Toiminnan lyhyt kuvaus/palveluajatus

- Vapaa-ajanpalvelut tukevat ja edistävät kuntalaisten hyvinvointia
- Kansalaisopiston, kirjasto-, nuoriso-, liikunta- ja kulttuuripalvelujen avulla luodaan edellytyksiä monipuoliselle harrastamiselle (esim. eri liikunta- ja taiteenlajit, kirjallisuus ja kulttuuri) sekä elinikäiselle oppimiselle
- Vapaa-ajanpalvelut tarjoavat moniarvoisia ja monipuolisia virikkeitä, tasavertaisia sivistyksellisiä mahdollisuuksia ja moniammatillista tukea, joiden avulla ehkäistään syrjäytymistä ja edistetään yhteisöllisyyttä

Toiminnan painopistealueet vuonna 2016 ja suunnitelmakaudella

- Vapaa-ajanpalvelujen tarjoaminen mahdollisimman tasapuolisesti kaiken ikäisille kuntalaisille asuinpaikasta riippumatta lähipalveluina
- Saumaton yhteistyö kunnan ulkoisten toimijoiden ja rinnakkaisten julkisyksiköiden kanssa
- Olemassa olevien resurssien täydentäminen ja toimintojen kehittäminen hankkeita toteuttamalla

Taloudelliset tavoitteet

Tavoitteenmäärittely	Mittari	Tp 2014	Ta 2015	Ta 2016	Ts 2017	Ts 2018	Ts 2019
Kirjastopalveluiden kustannustehokkuus	Käyttötalouden nettomenot, e/asukas	62,03	64,01	60,39			
Kulttuuripalveluiden kustannustehokkuus	Käyttötalouden nettomenot, e/asukas	18,43	18,16	15,82			
Liikuntapalveluiden kustannustehokkuus	Käyttötalouden nettomenot, e/asukas	32	36	36,23			
Nuorisopalveluiden kustannustehokkuus	Käyttötalouden nettomenot, e/alle 29-vuotiaat asukkaat	91,11	82,50	68,94			
Kansalaisopiston kustannustehokkuus	Käyttötalouden nettomenot, e/opetustunti	50	52	52,3			
	Opetustuntien lukumäärä	7277	7350	7250			

Henkilöstön määrä (htv1)	Tp 2014	Ta 2015	Ta 2016	Ts 2017	Ts 2018	Ts 2019
Vapaa-ajan palvelut						
Vakituiset	6,74	9,71	7,53			
Sijaiset	1,96	0,34	1,42			
Työllistetyt	1,85	2	1,85			
Muut määräaikaiset	4,53	4,55	2,05			
Oppisopimus	0,85	1				
Yhteensä	15,93	17,60	12,85			

htv1 = palveluksessaolopäivien lukumäärä kalenteripäivinä / 365(osa-aikaprosentti/100)*

Vapaa-ajan palvelut 1000 e	Tp 2014	Ta 2015	Ta 2016	Ts 2017	Ts 2018	Ts 2019
Kansalaisopisto						
Tulot	132	152	141			
Menot	497	535	510			
Netto	-365	-383	-370	-375	-381	-387
Kulttuuripalvelut						
Tulot	3	8	6			
Menot	101	107	94			
Netto	-98	-99	-89	-90	-91	-93
Kirjastopalvelut						
Tulot	37	8	16			
Menot	367	355	346			
Netto	-329	-347	-330	-335	-340	-345
Liikuntapalvelut						
Tulot	28	44	31			
Menot	198	239	229			
Netto	-170	-195	-198	-201	-204	-207
Nuorisopalvelut						
Tulot	194	183	149			
Menot	329	341	252			
Netto	-135	-158	-104	-105	-107	-109
Vapaa-ajan palvelut yhteensä						
Tulot	394	396	341			
Menot	1492	1578	1432			
Netto	-1097	-1182	-1090	-1107	-1123	-1140

3.5.4 Lasten päivähoitopalvelut

Toiminnalliset tavoitteet

Strateginen tavoite

Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittari	Vastuuviranhaltija
Päivähoidon henkilöstön tehokas yhteiskäyttö	Päivähoidossa hyödynnetään koko henkilöstöresursseja ja osaamista joustavasti ja tarpeen mukaan yksiköiden välillä	Henkilöstökustannusten pysyminen nykytasolla / mahdollinen säästö	kaikki päivähoiton esimiehet

Kunnan strategiaa tukeva toiminnallinen tavoite vuodelle 2016

Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittari	Vastuuviranhaltija
Päivähoidossa on toimintamuotoina päiväkotij- ja perhepäivähoitoa kunnan järjestämänä.	Paikallisen tarpeen mukaan tarjolla on päiväkotij- ja perhepäivähoitoa.	Päivähoitopaikka järjestyy lain määräämissä puitteissa 100 %.	varhaiskasvatuspäällikkö
Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen yhteistyön kehittäminen (tilojen ja henkilöstön tehokas käyttö).	Esiopetuksen ryhmissä yhteistyö päivähoiton, koulun esiopetuksen ja iltapäivätoiminnan henkilöstön kanssa sujuvaa ja yhteisiä tiloja käytetään tarkoituksenmukaisesti.	Tilojen yhteiskäyttö 100 % Toimivat työvuorot.	varhaiskasvatuspäällikkö ja päiväkotien johtajat yhteistyössä koulutoimen työntekijöiden kanssa

Riskit

Keskeisimmät riskit toiminnallisen tavoitteen toteutumiselle

- Perhepäivähoitajia ei löydy eläköityvien / pois jäävien tilalle. Päiväkotipaikkoja ei ole riittävästi kaikille halukkaille
- Henkilöstön vaihtuminen hankaloittaa yhteistyön sujuvuutta. Eri toimintakulttuurien yhteensovittaminen haasteellista.

Riskien hallinta, miten riskeihin varaudutaan ja miten ne hallitaan

- Henkilöstön työhyvinvoinnista huolehtiminen. Ennakointi ja rekrytointiohjelman hallinta ja tehokas käyttö.
- Suunnitteluun ja kehittämiseen järjestetään säännöllinen mahdollisuus.

Tehtävä: Päivähoidon tehtävä on järjestää varhaiskasvatuspalveluja.

Toiminnan lyhyt kuvaus/palveluajatus

Lapsen ja perheen hyvinvointia edistävä varhaiskasvatus päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa kasvatuskumppanuudessa vanhempien / huoltajien kanssa.

Vaihtoehtona päivähoidolle kunta maksaa lakisääteistä kotihoidontukea ja yksityisen hoidon tukea.

Toiminnan painopistealueet vuonna 2016 ja suunnitelmakaudella

- Päivähoidon koko henkilöstön tehokas käyttö.
- Vanhempien / huoltajien kanssa tehtävän yhteistyön tiivistäminen.

Taloudelliset tavoitteet

Tavoitteen määrittely	Mittari	Tp 2014	Ta 2015	Ta 2016	Ts 2017	Ts 2018	Ts 2019
Toimintoja yhdistämällä ja uusia keinoja etsimällä vähennetään päivähoiton menoja / hoitopaikka	Päivähoidon nettokustannukset / hoidossa olleet lapset / vuosi	9357	9150	8720	8720	8720	8720

Henkilöstön määrä (htv1) Lasten päivähoitopalvelut	Tp 2014	Ta 2015	Ta 2016	Ts 2017	Ts 2018	Ts 2019
Vakituiset	24,7	31,5	33,68	35	35	35
Sijaiset	4,2	3				
Työllistetyt	1	1	1	1	1	1
Muut määräaikaiset	8,1	2,5	1,8	1	1	1
Oppisopimus	1	1				
Yhteensä	39	39	36,48	37	37	37

htv1 = palveluksessaolopäivien lukumäärä kalenteripäivinä / 365 * (osa-aikaprosentti / 100)

Lasten päivähoitopalvelut 1000 e	Tp 2014	Ta 2015	Ta 2016	Ts 2017	Ts 2018	Ts 2019
Päiväkoti Sillankorva						
Tulot	67	78	65			
Menot	676	603	582			
Netto	-609	-525	-517	-525	-533	-541
Päiväkoti Metsätähti						
Tulot	28	30	35			
Menot	325	313	303			
Netto	-297	-283	-268	-272	-276	-281
Päiväkoti Sinisiipi 1.8.2014 alkaen						
Tulot	12	30	53			
Menot	90	237	261			
Netto	-77	-207	-208	-211	-214	-217
Perhepäivähoito						
Tulot	91	91	85			
Menot	559	499	529			
Netto	-467	-408	-444	-451	-458	-464
Ryhmäperhepäivähoito 31.7.2014 saakka						
Tulot	8					
Menot	101					
Netto	-93					
Lasten kotihoidontuki						
Tulot						
Menot	383	405	390			
Netto	-383	-405	-390	-396	-402	-408
Hankkeet, OHOI-Osaamista vuorohoitoon						
Tulot						
Menot			1			
Netto			-1	-1	-1	-1
Lasten päivähoitopalvelut yhteensä						
Tulot	207	229	238			
Menot	2134	2056	2067			
Netto	-1927	-1827	-1829	-1856	-1884	-1912

3.6 Ympäristölautakunta

YMPÄRISTÖLAUTAKUNTA 1000 e	Tp 2014	Ta 2015 alkup.	Ta 2015 muutos	Ta 2015 muutettu	Ta 2016	Ts 2017	Ts 2018	Ts 2019
Toimintatulot	5 394	5 324	250	5 574	5 759	5 845	5 933	6 022
Myyntitulot	3 007	3 049		3 049	3 157			
Maksutulot	38	45		45	51			
Tuet ja avustukset	48	7		7	4			
Muut toimintatulot	2 301	2 223	250	2 473	2 548			
Toimintamenot	5 888	5 580	0	5 580	5 769	5 855	5 943	6 032
Henkilöstömenot	2 483	2 540		2 540	2 490			
Palvelujen ostot	1 587	1 129		1 129	1 374			
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	1 394	1 441		1 441	1 468			
Avustukset	84	115		115	115			
Muut toimintamenot	340	355		355	322			
Toimintakate	-494	-256	250	-6	-10	-10	-10	-10
Poistot	1 189	1 126		1 126	1 250	1 270	1 300	1 410

3.6.1 Ympäristöpalvelut ja rakennusvalvonta

Toiminnalliset tavoitteet

Kunnan strategiaa tukeva toiminnallinen tavoite vuodelle 2016

Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Vastuuviranhaltija
Koko ympäristöpalvelut ja rakennusvalvonta: ympäristön viihtyisyys, turvallisuus ja terveellisyys	Rakennus- ja ympäristövalvonnan keinoin ja vihertoimen ja jätehuollon palveluiden avulla edistetään elinympäristön viihtyisyyttä, turvallisuutta ja terveellisyttä	Asuinympäristön viihtyisyyden yleisarvosana kerran valtuustokaudessa toteutettavan asiakastytyväisyyskyselyn mukaan >3,5	ympäristönsuojelusihteeri, puutarhuri, rakennustarkastaja
Ympäristönsuojelu: Vesistöjen tilan parantaminen	Valvonnan, lupa-asioiden ja vesistöjen hoidon keinoilla pyritään parantamaan vesistöjen tilaa	Merkittävimpien vesistöjen kemiallisen tilan seuranta joka 2.vuosi: parantuva suuntaus 10 vuoden aikavälillä	ympäristönsuojelusihteeri
Puistot: Viheralueet ja kunnan kiinteistöjen ympäristöt edistävät viihtyisyyttä	Erilaisia puisto- ja viheralueita ja kunnan kiinteistöjen ympäristöjä hoidetaan niin, että ne lisäävät kuntalaisten elinympäristön viihtyisyyttä	Vihertoimen arvosanojen keskiarvo asiakastytyväisyyskyselyn mukaan >3,5	puutarhuri
Jätehuolto edistää kestävä kehitystä ja ympäristön viihtyisyyttä	Jätehuollon järjestämisellä ehkäistään roskaantumista ja edistetään kierrätystä ja vaarallisten jätteiden ohjautumista asianmukaiseen käsittelyyn	Kotitalouksien jätehuollon laillisuus ja toimivuus: Järjestetyn jätehuollon piirissä > 98 % kiinteistöistä	puutarhuri

Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Vastuuviranhaltija
Rakennusvalvonnan tavoitteena on edistää hyvää rakennustapaa ja huolehtia siitä, että rakennettu ympäristö toteutetaan ja ylläpidetään turvallisena, terveellisenä ja viihtyisänä voimassa olevia määräyksiä ja kunnan asettamia tavoitteita noudattaen.	Toiminnan tarkoituksena on neuvonnan, ohjauksen, lupakäsittelyn sekä valvonnan avulla edistää turvallista, terveellistä ja ympäristöön sopeutuvaa rakentamista ja ylläpitää rakennetun ympäristön hyvää laatua.	Rakennuslupa-käsittely < 2 kk	rakennustarkastaja

Keskeisimmät riskit kyseisen tavoitteen toteutumiselle ja miten riskit hallitaan:

Ympäristönsuojelu:

Hajakuormitus on merkittävin vesistöjen veden laatuun vaikuttava tekijä Hankasalmen kunnan alueella. Myös ilmastonmuutos vaikuttanee vesistöjen veden laatuun. Huomattava osa vesistöjä kuormittavista toiminnoista ei kuulu kunnan ympäristön-suojeluviranomaisen toimivallan piiriin. Vaikutetaan niihin tekijöihin, joihin voidaan vaikuttaa, ja pyritään edistämään järkeviä vesistöjen hoitohankkeita Järvien ja lampien hoitoluokituksen mukaisesti.

Puistot:

Pieni ja suurelta osin väliaikaisista työntekijöistä koostuva henkilöstö sekä työllisyystöiden järjestämisen vaikeutuminen. Rekrytoinnin ja töiden ohjaamisen avulla pyritään mahdollisimman hyvään työsuoritukseen.

Jätehuolto:

Pienen kunnan on haastavaa vastata toimintaympäristöstä ja jätelainsäädännön muutoksista lähivuosina aiheutuviin muutoksiin. Kouluttaudutaan aktiivisesti ja pyritään toimimaan yhteistyöhakuisesti.

Rakennusvalvonta:

Pienen valvontaorganisaation henkilöstöresurssit asettavat omat rajansa em. tavoitteiden toteutumisessa, huomioiden rakentamiseen liittyvän lainsäädännön laajuus ja nopea/jatkuva muuttuminen sekä toimintaympäristön laajuus. Riskeihin reagoidaan aktiivisella alan kouluttautumisella ja tekemällä alueellista yhteistyötä, esim. luomalla yhteisiä rakennusvalvontaan liittyviä käytäntöjä.

Tehtävä:

Ympäristön hoito ja suojelu, jätehuollon järjestäminen

Rakennusvalvonnan tehtävänä on valvoa kunnan rakennustoimintaa yleisen edun kannalta ja huolehtia, että rakentamisessa noudatetaan, mitä maankäyttö- ja rakennuslaissa (MRL) tai sen nojalla säädetään tai määrätään.

Toiminnan lyhyt kuvaus/palveluajatus

Viihtyisän, turvallisen ja terveellisen ympäristön tuottaminen, viheralueiden hoito, rakennus- ja ympäristövalvonta, jätehuollon järjestäminen.

Toiminnan painopistealueet vuonna 2016 ja suunnitelmakaudella

Ympäristönsuojelu:

Ympäristönsuojelulain ja maa-aineslain toimeenpano ja vesistöjen hoito: osallistuminen Kuuhanaveden säännöstelyn muutoshankkeeseen ja Iso-Hertun hoidon edistäminen.

Puistot:

Viheralueiden ja useiden kunnan kiinteistöjen ympäristön hoito, leikkipaikkojen turvallisuus, torialueen muutostöiden loppuun saattaminen, vihervuosi 2016 huomioiminen.

Jätehuolto:

Jätehuollon tulevaisuuden näkymät eivät ole selkiytyneet toimintasuunnitelman laatimisen aikaan mennessä. Jätelain uudistuksen edellyttämät välttämättömät toimenpiteet edellyttävät henkilöstöltä merkittävää työpanosta vielä vuonna 2016: alueellisen yhteistyön mahdollisuuksien selvittäminen, biojätteen ja muun biohajoavan jätteen käsittelyn järjestäminen, pakkausjätteen tuottajavastuun laajenemisen aiheuttamat muutokset, edellisistä aiheutuvat muutokset jätehuoltomääräyksiin, taksaan ja tiedotusmateriaaliin.

Rakennusvalvonta:

Rakentamisen laadun parantaminen, neuvonnan ja ennakoivan laadunohjauksen lisääminen ja keskeneräisten rakennushankkeiden saattaminen ajan tasalle.

Taloudelliset tavoitteet

Henkilöstön määrä (htv)	Tp 2014	Ta 2015	Ta 2016	Ts 2017	Ts 2018	Ts 2019
Ympäristöpalvelut ja rakennusvalvonta						
Vakituiset		5,2	5,2	5,2	5,2	5,2
Sijaiset						
Työllistetyt		2	2	2	2	2
Muut määräaikaiset		0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Oppisopimus						
Yhteensä		7,7	7,7	7,7	7,7	7,7

htv = palveluksessaolopäivien lukumäärä kalenteripäivinä / 365(osa-aikaprosentti/100)*

Ympäristöpalvelut ja rakennusvalvonta, 1000 e	Tp 2014	Ta 2015 alkup.	Ta 2015 muutos	Ta 2015 muutettu	Ta 2016	Ts 2017	Ts 2018	Ts 2019
Ympäristönsuojelu								
Tulot	57	8		8	5			
Menot	132	112		112	98			
Netto	-75	-104		-104	-93	-94	-96	-97
Rakennustarkastus								
Tulot	38	42		42	47			
Menot	105	121		121	122			
Netto	-67	-79		-79	-75	-76	-77	-78
Vihertoimi								
Tulot	289	172	250	422	472			
Menot	234	250		250	256			
Netto	55	-78	250	172	216	219	222	225
Ympäristöpalvelut ja rakennusvalvonta yhteensä								
Tulot	384	222	250	472	524			
Menot	472	483		483	476			
Netto	-87	-261	250	-11	48	48	49	50

3.6.2 Talon palvelut

❖ Siivouspalvelu

Toiminnalliset tavoitteet

Strateginen tavoite

Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittari	Vastuuviranhaltija
Hankasalmen kunnan siivouspalvelu	Tuottaa kunnan omien tilojen siivouspalvelu olemassa olevilla resursseilla	- talousarvio - asiakastyytyväisyyskyselyt	ravitsemustyönjohtaja

Kunnan strategiaa tukeva toiminnallinen tavoite vuodelle 2016

Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittari	Vastuuviranhaltija
Siivouspalvelu vastaa kunnan omien tilojen siisteydestä olemassa olevien resurssien mukaisesti tavoitteena taloudellinen - ja ekologinen toiminta	Henkilöstö hallitsee joustavan toimintamallin	- talousarvio - henkilöstön kuukausipalaverit - koulutuspäivä/hlö - kehityskeskustelut - sairauspoissaolojen seuranta	ravitsemustyönjohtaja

Riskit

Keskeisimmät riskit toiminnallisen tavoitteen toteutumiselle

- Kunnan talous
- Ammattitaitoisen henkilöstön saatavuus
- Sitoutuminen työtehtäviin
- työssä jaksaminen muuttuvissa olosuhteissa

Riskien hallinta, miten riskeihin varaudutaan ja miten ne hallitaan

- Mitoituksen ajan tasalle saattaminen
- Työntekijöiden hyvä perehdytys ja palveluajatuksen kirkastaminen
- Henkilöstön koulutus (ammattillisen osaamisen lisääminen), työn motivointi ja arvostus

Tehtävä:

Hankasalmen kunnan siivouspalvelu tuottaa tukipalveluna kunnan tarvitsemat omien kiinteistöjen siivouspalvelut lähinnä kunnan omalle organisaatiolle.

Toiminnan lyhyt kuvaus/palveluajatus

Siivouspalvelun tavoitteena on toimia kunnan palveluorganisaatiossa kustannustehokkaasti ja asiakaslähtöisesti. Ammattitaitoinen henkilöstö suunnittelee ja toteuttaa siivoustyön ajanmukaisilla laitteilla ja välineillä mitoituksen mukaisesti.

Toiminnan painopistealueet vuonna 2015 ja suunnitelmakaudella

- Palvelut tuotetaan tehokkaasti käytettävissä olevien resurssien mukaan.

Taloudelliset tavoitteet

Tavoitteen määrittely	Mittari	Tp 2014	Ta 2015	Ta 2016	Ts 2017	Ts 2018	Ts 2019
Siivouksen taso (toimintaan sisältyy muutakin kun siivouspalvelu)	€ / m2 m2 / laitos- huoltaja		50,97 737,5				
Henkilöstön ammattillinen osaaminen ja hyvinvointi	Koulutus 2 pv/hlö/ vuosi		Koulutuksia järjestetään / osallistutaan				

Henkilöstön määrä (htv1)	Tp 2014	Ta 2015	Ta 2016	Ts2017	Ts2018	Ts2019
Siivouspalvelu						
Vakituiset		20,5	19			
Sijaiset		tarvitaan	tarvitaan			
Työllistetyt		1	1			
Muut määräaikaiset		3,5				
Oppisopimus		2	0,25			
Yhteensä		27	20,25			

htv1 = palveluksessaolopäivien lukumäärä kalenteripäivinä / 365(osa-aikaprosentti/100)*

❖ Kiinteistöhuolto

Kunnan strategiaa tukeva toiminnallinen tavoite vuodelle 2016

Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Vastuuviranhaltija
Kiinteistöhoito varmistaa jatkossakin tehtävillään turvallisen asumisen ja toiminnan kiinteistöissä.	Toiminta on läheistä, kaikki sektorit tuntevaa kokonaisvaltaista palvelua	- koulutuksen riittävyys (suositukset) - kehityskeskustelujen antama palaute hyödynnetään	kiinteistöjohtaja ja kiinteistöhoitajien esimies
Säästöjen hakeminen valaistuksesta, ilmastoinnista, lämmityksestä.	Henkilöstö hallitsee joustavan toimintamallin Palveluja tuotetaan monipuolisella ja osaavalla henkilöstöllä tiimimäisesti	- tiedonkulun ja tiedon saannin parantaminen - koulutukset kohteittain	

Keskeisimmät riskit kyseisen tavoitteen toteutumiseksi

- kunnan talous heikkenee
- henkilöstön saatavuus heikkenee
- sitoutuminen tehtäviin / työssä jaksaminen
- palveluketjujen pirstaloituminen
- ikäjohtamisen haasteet

Miten riskit hallitaan ja miten niihin reagoidaan

- kunnan talous pysyy vakaana
- huolehditaan oikea-aikaisesta rekrytoinnista ja palkkauksesta

- hyvä perehdytys ja palveluajatuksen kirkastaminen
- TYHY-päivät, henkilöstön huomioiminen ja arvostaminen
- säilytetään toimivat palveluketjut hyvällä suunnittelulla ja toteutuksella
- koulutuksen ja itsensä kehittämisen arvostaminen

Tehtävä: Tuottaa tukipalveluita kiinteistönhoidon osalta lähinnä kunnan omalle organisaatiolle ja Kiinteistöyhtiö Hakalle

Toiminnan lyhyt kuvaus/palveluajatus:

Laadukkaita palveluja monipuolisesti ja joustavasti yhdistetyllä henkilöstöllä

Toiminnan painopistealueet vuonna 2016 ja suunnittelukaudella:

Kiinteistöhoito: Varmistaa toiminnallaan käyttäjille turvallinen toimintaympäristö. Henkilöstön jaksamisesta ja ammatillisuudesta huolehtiminen.

Taloudelliset tavoitteet

Tavoitteen määrittely	Mittari	Tp 2014	Ta 2015	Ta 2016	Ts 2017	Ts 2018	Ts 2019
Kiinteistöhoito: -kiinteistönhoidon taso Henkilöstön hyvinvointi ja ammattillinen osaaminen	m2 / työntekijä Täydennys- koulutukseen osallistuminen 2 pv/hlö/vuosi		8660	8660			
Veden kulutus - poislukien vesilaitokset	Seuranta FimX ohjelmalla		2	2			
			25700	24700			

Henkilöstön määrä (htv1)	Tp 2014	Ta 2015	Ta 2016	Ts 2017	Ts 2018	Ts 2019
Kiinteistöhuolto						
Vakituiset		6	6			
Sijaiset						
Työllistetyt		2	2			
Muut määräaikaiset						
Oppisopimus						
Yhteensä		8	8			

htv1 = palveluksessaolopäivien lukumäärä kalenteripäivinä/ 365(osa-aikaprosentti/100)*

❖ **Ruokapalvelu**

Toiminnalliset tavoitteet

Strateginen tavoite

Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittari	Vastuuviranhaltija
Ruokapalvelu toimii tulevana vuosina kunnan järjestämänä omana tukipalveluna.	* Toiminta on asiakaslähtöistä ja kokonaisvaltaista palvelua * Henkilöstö hallitsee joustavan toimintamallin * Palvelut tuottaa osaava ja joustava henkilöstö tiimimaisella toimintatavalla	> talousarvio > riittävä koulutus > sairauspoissaolojen seuranta > kehityskeskustelut	työnjohtaja

Kunnan strategiaa tukeva toiminnallinen tavoite vuodelle 2016

Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittari	Vastuuviranhaltija
Ruokapalvelu toimii osana Hankasalmen kunnan talonpalveluja, tuottaen ruokapalvelut oman kunnan organisaatiolle.	<p>* Ruokapalvelu tuottaa laadukkaita, turvallisia, kasvatusta ja hoitoa tukevia ateriapalveluja asiakkaiden tarpeiden mukaan</p> <p>*Toiminnassa noudatetaan eri asiakasryhmien valtakunnallisia ravitsemussuosituksia</p> <p>* Toiminta on ammattitaitoista, turvallista, tehokasta ja taloudellista.</p> <p>*Tavoitteena on pienentää ruokahävikkiä ja vaikuttaa asiakkaiden asenteisiin ja valintoihin.</p>	<p>> talousarvio > suorite/hlö > koulutuspäivä/hlö</p>	työnjohtaja

Riskit

Keskeisimmät riskit toiminnallisen tavoitteen toteutumiselle

- Kunnan talous
- Ammattitaitoisen henkilöstön saatavuus
- Toiminnalliset muutokset
- Henkilöstön jaksaminen
- Ikäjohtaminen

Riskien hallinta, miten riskeihin varaudutaan ja miten ne hallitaan

- Kunnan talous pysyy hallitusti vakaana
- Oikea-aikainen rekrytointi, palkkaus/työtehtävä
- Alan opiskelijoiden hyödyntäminen – opiskelijoiden työssäoppiminen
- Uusien työntekijöiden hyvä perehdytys
- TYHY-toiminta, henkilöstön huomioiminen ja arvostaminen
- Tiedonkulku ja tiedotus toiminnallisten muutosten kohdatessa
- Koulutuksen ja itsensä kehittäminen, uuden oppimisen arvostaminen

Tehtävä:

Hankasalmen kunnan ruokapalvelu tuottaa laadukkaita, ravitsemussuosituksien mukaisia ateriapalveluja asiakasläheisesti eri elämänkaaren vaiheissa oleville asiakkaille.

Toiminnan lyhyt kuvaus/palveluajatus

Ruokapalvelun toiminta on ammattitaitoista, turvallista, tehokasta ja taloudellista. Ammattitaitoinen henkilöstö suunnittelee ja toteuttaa ateriat asiakaslähtöisesti ajanmukaisilla laitteilla ja välineillä käyttäen ensiluokkaisia ja turvallisia raaka-aineita. Palveluja tuotetaan päiväkotien, koulujen ja palvelutalojen asiakkaille. Lisäksi tuotetaan kotipalveluaterioita.

Toiminnan painopistealueet vuonna 2016 ja suunnitelmakaudella

- Palvelutason turvaaminen joustavalla, taloudellisella ja uudistavalla toiminnalla
- Henkilöstön ammatillisen osaamisen ylläpitäminen täydennyskoulutuksella
- Henkilöstön jaksamisesta huolehtiminen

Taloudelliset tavoitteet

Tavoitteen määrittely	Mittari	Tp 2014	Ta 2015	Ts 2016	Ts 2017	Ts 2018	Ts 2019
- Kouluruokailu	€/suorite suorite/työntekijä		3,10 24800				
- Laitosruokailu	€/suorite suorite/työntekijä		3,98 22400				

Henkilöstön määrä (htv1)	Tp 2014	Ta 2015	Ta 2016	Ts 2017	Ts 2018	Ts 2019
Ruokapalvelu						
Vakituiset		13	14 *)			
Sijaiset		tarvitaan				
Työllistetyt		2				
Muut määräaikaiset						
Oppisopimus						
Yhteensä		15				

*htv1 = palveluksessaolopäivien lukumäärä kalenteripäivinä / 365 * (osa-aikaprosentti / 100)*

*) siivouspalvelusta siirretty vuoden 2015 aikana yksi henkilö ruokapalvelun henkilöstöön.

Talon palvelut 1000 e	Tp 2014	Ta 2015	Ta 2016	Ts 2017	Ts 2018	Ts 2019
Hallinto, talon palvelut						
Tulot						
Menot	7					
Netto	-7					
Siivouspalvelu						
Tulot	831	847	729			
Menot	846	847	689			
Netto	-14		40	41	41	42
Kiinteistönhuolto						
Tulot	1392	1449	1467			
Menot	1082	820	802			
Netto	310	629	665	675	686	696
Ruokapalvelu						
Tulot	958	1137	1245			
Menot	1132	1119	1337			
Netto	-174	19	-91	-93	-94	-96
Talon palvelut yhteensä						
Tulot	3181	3434	3441			
Menot	3067	2786	2827			
Netto	114	648	614	623	633	642

3.6.3 Konsernin kiinteistöhallinto

❖ Konsernin kiinteistöhallinto

Konsernin kiinteistöhallinto 1000 e	Tp 2014	Ta 2015	Ta 2016	Ts 2017	Ts 2018	Ts 2019
Konsernin kiinteistöhallinto						
Tulot	40	40	40			
Menot	106	128	128			
Netto	-65	-88	-88	-89	-90	-92
Asuntotoimi						
Tulot	899	829	842			
Menot	778	740	809			
Netto	121	89	33	33	34	34
Pelastustoimi						
Tulot	0	0	0			
Menot	475	433	439			
Netto	-475	-433	-439	-445	-452	-459
Konsernin kiinteistöhallinto yhteensä						
Tulot	939	869	882			
Menot	1358	1300	1375			
Netto	-419	-432	-494	-501	-508	-516

Strateginen tavoite

Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Vastuuviranhaltija
Kunnan kiinteistöjen ja kiinteistöyhtiöiden hallinta sekä hallintaprosessien toimivuus.	Kiinteistöomaisuuden arvon säilytys ja kustannustehokkuus. Investointien, rakennuttamisen sekä korjausten, huollon, hankintojen sekä tekniikan ohjaus.		kiinteistöjohtaja

Kunnan strategiaa tukeva toiminnallinen tavoite vuodelle 2016

Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Vastuuviranhaltija
Kiinteistöjen arvon säilyminen. Parantaa kiinteistöjen kannattavuutta ja vastata kustannusten hallinnasta sekä ylläpidon laadusta sekä hankintaprosessien toimivuudesta.	Kiinteistöjen kunnossapidosta huolehtiminen ja niiden kustannusten seuranta ja kohdentaminen. Hankkeiden kokonaistaloudellinen toteuttaminen. Kiinteistöjen hallinta omistaja ohjauksessa. Toimintatapojen ja menetelmien tehostaminen ja jatkuva kehittäminen.	-tiedonkulun ja tiedonsaannin kehittäminen - energian kulutuksen seuranta (€/Mwh) - sähköisen huoltokirjan kattavuuden parantaminen ja sidosryhmien sitouttaminen huoltokirjan käyttöön. (sis. myös kiint.hoittoon).	kiinteistöjohtaja

	Toiminta on voimassa olevien lakien ja määräysten sekä toimintaperiaatteiden mukaista ja että taloudellinen ja toiminnallinen raportointi on luotettavaa.	Budjetissa pysyminen	
--	---	----------------------	--

Keskeisimmät riskit kyseisen tavoitteen toteutumiseksi

- isojen kunnossapitotoimien yhtäaikaisten suorittaminen voi taloudellisesti olla kallista
- uusien investointien rahoitus riippuu kunnan taloudesta sekä taloustilanteesta yleensäkin
- energian hinnan muutokset ja hallinta
- talouden tiukkenemisen johdosta koulutukseen käytettävissä vähemmän rahaa
- tarjouskilpailutuksiin osallistuminen, valtakunnalliset yritykset eivät ole kiinnostuneita ns. pienhankkeista. Eli kilpailun puute.
- jos elinkaarimallin mukaista rakennuttamista/rakentamista niin mikä hinta riskien siirtämisestä valmiita maksamaan sekä mallin kilpailutus vaativalle ja työllistävää sekä vie huomattavasti enemmän aikaa kuin ns. normaali kilpailutus

Riskien hallinta/miten niihin voidaan reagoida

- kustannusten tehokas seuranta ja muutoksiin reagointi ajoissa
- eri energiamuotojen vertailu ja käyttöönotto
- henkilöstön koulutus
- yllä pidetään ja uudistetaan kiinteistöjä taloudellisten resurssien mukaan tehokkaasti ja kannattavasti ottaen huomioon omistajien ja käyttäjien odotukset ja tarpeet ja samalla varmistetaan niiden arvon kehittymisen pitkillä aikavälillä.
- kunnan talouden hallinta
- sisäinen valvonta pyrkii varmistamaan että toiminta on voimassa olevien lakien ja määräysten sekä toimintaperiaatteiden mukaista ja että taloudellinen ja toiminnallinen raportointi on luotettavaa. Lisäksi varmistamaan toiminnan tehokkuuden ja luotettavuuden strategisten tavoitteiden saavuttamiseksi.
- osa- ja kokonaan omistuksessa olevien kiinteistöiden mahdollinen myynti.
- energiamuotojen kilpailutus
- uusissa rakennuskohteissa elinkaarimallin mukainen rakennuttaminen/rakentaminen, onko kunnan pakko omistaa kiinteistöjä, voidaanko mahdollisia riskejä siirtää urakoitsijalle ja mikä hinta siitä pitäisi maksaa

Tehtävä:

Kunnan yksin tai osittain omistamien kiinteistöjen arvon positiivinen kehitys ja kustannusten hallinta. Kiinteistöjen ylläpidon laadusta sekä prosessien toimivuudesta vastaaminen. Kiinteistöjen käyttäjille palvelun tuottaminen kiinteistöjen osalta.

Toiminnan lyhyt kuvaus/palveluajatus:

- kiinteistöjen hallinta ja kunnossapito kustannustehokkaasti kiinteistökannan arvonsäilyttämiseksi
- investointien kokonaistaloudellinen tuottaminen
- käyttäjien toimintaedellytysten ylläpitäminen kiinteistöjen osalta

Toiminnan painopistealueet vuonna 2016 ja suunnittelukaudella:

- rakennuttamislomakkeiston ja -menettelyn päivitys vastaamaan uusia lakeja ja määräyksiä (pääosin tehty)
- sähkön hinnan seuranta/ hintavaikutukset

Taloudelliset tavoitteet

Tavoitteen määrittely	Mittari	Tp 2014	Ta 2015	Ta 2016
rakennuttamisen lomakkeiston yhtenäistäminen ja päivitys		lomakepohjat pääosin päivitetty	lomakkeiston päivitys uusien lakien, määräysten ja asetusten mukaisiksi jatkuu	lomakkeiden siirto yhteiskäyttöön
sähköisen huoltokirjan käyttöönotto		päivitys ja sitouttaminen	uudistukset huoltokirjaan.	huoltokirjan monipuolinen käyttö ja seuranta
SoKopro projektipankki			Projektipankkiin tulossa mallinnusohjelma	mallinnusohjelma kehitys jatkuu ja siihen osallistuminen

❖ Asuntotoimi

Kunnan strategiaa tukeva toiminnallinen tavoite vuodelle 2016

Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Vastuuviranhaltija
Palvelu perustuu asiakkaiden tarpeeseen. Luoda asiakkaille mahdollisuus hyvään asumiseen erilaisissa elämän tilanteissa. Tuottaa palvelua tehokkaasti, tarkoituksenmukaisilla toimintatavoilla ja kannattavasti ottaen huomioon omistajan odotukset ja tarpeet. Toiminta perustuu avoimuuteen, rehellisyyteen, oikeudenmukaisuuteen.	Tarjota monipuolisia, kohtuuhintaisia, asumisen ratkaisuja ottaen huomioon asukkaiden muuttuvat tarpeet. Toimia kustannustehokkaasti asunto-omaisuutta hoitaessamme. Panostaa henkilöjohtamiseen sekä osaamiseen ja innovointikykyyn	vuokrahinnat €/m ² asukaspalaute (>3) vuokrausaste (>92%) koulutus (> 3krt/v/hlö)	kiinteistöjohtaja

Keskeisimmät riskit kyseisen tavoitteen toteutumiselle

- osa rakennuksista vaatii linja- sekä peruskorjausta lähivuosien aikana
- irtisanomisten ja poismuuttojen jälkeen asunnoissa joudutaan tekemään ”täysimittainen remontti”.
- kunnan taloustilanne
- lainakorot
- energiahinnat

Riskien hallinta

- toiminnan ja talouden seuranta ja niihin ajoissa reagointi
- työmenetelmien kehittäminen uusien ajatusten pohjalta
- vuokrahintojen seuraaminen tuotos/panos pohjalta
- uudet energian ratkaisumallit
- kaukolämpö
- Hybridilämmitys
- hybridilämmityksestä saatuja kokemuksia hyödynnetään edelleen.

Tehtävä:

Tarjota monipuolisia, kohtuuhintaisia, asumisen ratkaisuja ottaen huomioon asukkaiden muuttuvat tarpeet.

Toiminnan lyhyt kuvaus/palveluajatus:

Tuottaa edellä mainittuja palveluja tehokkaasti, tarkoituksenmukaisilla toimintatavoilla ja kannattavasti omistajan ja asukkaiden tarpeet huomioon ottaen.

Luoda asumiselle tarkoituksenmukainen, viihtyisä ja terveellinen ympäristö

Toiminnan painopistealueet vuonna 2016 ja suunnittelukaudella:

- toiminnan kehittäminen tehokkaampaan suuntaan
- palvelujen edelleen kehittäminen
- lämmitysmuotojen/lämmityksen tuoton uusiminen

Taloudelliset tavoitteet

Kiinteistön hallinta, kunnan Koy:t ja asuntotoimi

Henkilöstön määrä (htv1)	Tp 2014	Ta 2015	Ta 2016	Ts 2017	Ts 2018	Ts 2019
Asuntotoimi						
Vakituiset		4,4	4,4			
Sijaiset						
Työllistetyt						
Muut määräaikaiset						
Oppisopimus						
Yhteensä		4,4	4,4			

htv1 = palveluksessaolopäivien lukumäärä kalenteripäivinä/ 365(osa-aikaprosentti/100)*

3.6.4 Infrapalvelut

Toiminnalliset tavoitteet

Strateginen tavoite

Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittari	Vastuuviranhaltija
Kestävän kehityksen mukainen infra	Kunnallistekniikan rakentaminen ja uusiminen mm. uusiomateriaaleja käyttäen. Esim. asfaltin kierrätys	Takaisinmaksuaika, kustannustehokkuus	tekninen päällikkö

Kunnan strategiaa tukeva toiminnallinen tavoite vuodelle 2016

Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittari	Vastuuviranhaltija
Talousarviossa mukainen toiminta	Infran kaikilla osaluilla suunnitelmallinen toiminta	Euro	tekninen päällikkö

Riskit

Keskeisimmät riskit toiminnallisen tavoitteen toteutumiseksi

- Henkilöstön sitouttaminen toimintaan.

Vuoden 2016 alussa on toinen vesi- ja viemärlaitoksen hoitaja jäämässä yllättäen pois. Kaksi vesilaitoksen hoitajaa on välttämättömyys vesihuollon turvaamiseksi esim. lomien ja sairaustapausten varalta. Laitosta ei pysty ko. tehtävään kouluttamaton henkilö käyttämään ja uuden valmiiksi koulutetun löytäminen tulee olemaan vaikeaa, jollei mahdotonta. Ainoaksi vaihtoehdoksi jäänee etsiä henkilö poistuvan tilalle ja kouluttaa hänet tehtävään.

Riskien hallinta, miten riskeihin varaudutaan ja miten ne hallitaan

- Koulutus
- Osajien jääminen eläkkeelle, uuden henkilöstön rekrytoiminen
- Riittävän henkilöstömäärän pitäminen työssä jaksamisen takaamiseksi.

Tehtävä: Infratoimintojen ylläpito ja kehittäminen

Toiminnan lyhyt kuvaus/palveluajatus

Mahdollistaa toimiva, viihtyisä ja turvallinen infrarakenne

Toiminnan painopistealueet vuonna 2016 ja taloussuunnitelmakaudella

- Vesilaitos- ja jätevesitoiminnan kannattavuus
- Valaistuksen saneerausohjelma
- Kadut ja tiet
- Vesihuollon turvaaminen häiriötilanteissa, varavesilaitoksen käyttöönotto

Taloudelliset tavoitteet

Henkilöstön määrä (htv1)	Tp 2014	Ta 2015	Ta 2016	Ts 2017	Ts 2018	Ts 2019
Infrapalvelut						
Vakituiset		9	6	6		
Sijaiset			0,5	0,5		
Työllistetyt			1	1		
Muut määräaikaiset		0,5	1	1		
Oppisopimus		0,5	0,5	0,5		
Yhteensä		10	9	9		

htv1 = palveluksessaolopäivien lukumäärä kalenteripäivinä / 365(osa-aikaprosentti/100)*

Infrapalvelut 1000 e	Tp 2014	Ta 2015	Ta 2016	Ts 2017	Ts 2018	Ts 2019
Hallinto, infrapalvelut						
Tulot	0	0	0			
Menot	7	0	25			
Netto	-7	0	-25	-25	-26	-26
Kaavoitus						
Tulot	21	0	0			
Menot	162	137	148			
Netto	-141	-137	-148	-150	-152	-155
Vesihuoltolaitos						
Tulot	728	701	812			
Menot	448	416	520			
Netto	281	285	292	296	300	305
Liikennealueet						
Tulot	4	0	0			
Menot	221	267	241			
Netto	-217	-267	-241	-245	-248	-252
Varikko						
Tulot	137	99	100			
Menot	154	190	156			
Netto	-17	-91	-56	-56	-57	-58
Infrapalvelut yhteensä						
Tulot	889	800	912			
Menot	991	1010	1090			
Netto	-102	-210	-178	-181	-183	-186

3.6.5 Vesihuoltolaitos – kirjanpidollinen muu taseyksikkö

Eduskunta hyväksyi lait maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta (682/2014) sekä vesihuoltolain muuttamisesta (681/2014) 3.6.2014. Lait tulivat voimaan 1.9.2014.

Vesihuoltolaitoksen kirjanpito eriytetään lakimuutoksen edellyttämällä tavalla taannehtivasti vuoden 2015 alusta lähtien muodostamalla vesihuoltolaitoksesta kirjanpidollinen taseyksikkö, jolle laaditaan tilikausittain tase, tuloslaskelma ja rahoituslaskelma sekä liitetiedot.

Maankäyttö- ja rakennuslakiin lisättiin uusi luku 13 a. Lukuun on sisällytetty hulevesien hallintaa koskevat säännökset, jotka sisältävät uusia tehtäviä kunnalle. Vastuu hulevesien hallinnan järjestämisestä asemakaava-alueilla on jatkossa kunnalla. Maankäyttö- ja rakennuslakiin tehdyt muutokset edellyttävät kunnassa johtosääntömuutosta, mikäli vesihuoltolaitos huolehtii hulevesistä jatkossa. Vesihuoltolakiin lisättiin uusi luku 3 a, jota noudatetaan vesihuoltolaitoksen huolehtiessa huleveden viemäroinnistä. Kunta voi päättää vesihuoltolaitoksen kanssa neuvoteltuaan, että vesihuoltolaitos huolehtii huleveden viemäroinnistä. Muutosten taustalla on edistää hulevesien kokonaisvaltaista hallintaa sekä selkeyttää vastuita.

Erillinen vesilaskutuksen yhteydessä veloittava julkisoikeudellinen hulevesimaksu on tarkoitus ottaa käyttöön asemakaava-alueilla heti kunnanvaltuuston hyväksytyä asian. Maksulla tullaan kattamaan niitä kuluja, joita kunnalle syntyy hulevesien johtamisesta.

VESIHUOLTOLAITOS

Taseyksikön avaava tase	1.1.2015
1000 e	
PYSYVÄT VASTAAVAT	4 798
Aineelliset hyödykkeet	4 798
Rakennukset	3 598
Kiinteät rakenteet ja laitteet	1 200
VAIHTUVAT VASTAAVAT	74
Saamiset	74
Lyhytaikaiset saamiset	74
Myyntisaamiset	74
VASTAAVAA	4 872
OMA PÄÄOMA	2 143
Peruspääoma	2 580
Edellisten tilikausien alijäämä	-437
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET	42
Poistoero	42
VIERAS PÄÄOMA	2 687
Pitkäaikainen	2 323
Lainat kotimaisilta talletuspankeilta	1 925
Liittymismaksuvelat	398
Lyhytaikainen	364
Lainat kotimaisilta talletuspankeilta	350
Ostovelat	14
VASTATTAVAA	4 872

Taseyksikön tulosbudjetti

1000 e	Tp 2014	Ta 2015	Ta 2016	Ts 2017	Ts 2018	Ts 2019
Toimintatulot	728	701	812	824	837	849
Toimintamenot	-448	-416	-520	-528	-536	-544
Toimintakate	281	285	292	296	300	305
Rahoitustulot ja -menot	-188	-116	-105	-92	-77	-64
Korkomenot	-94	-81	-66	-53	-39	-26
Korvaus peruspääomasta	-94	-35	-39	-39	-39	-39
Vuosikate	92	168	187	204	223	241
Poistot	-287	-273	-267	-249	-241	-244
Tilikauden tulos	-195	-105	-80	-44	-18	-3

Taseyksikön rahoituslaskelma

1000 euroa

Ta 2016

Tulorahoitus

Liikeyli-/alijäämä	-316
Poistot ja arvonalentumiset	254
Rahoitustuotot ja -kulut	-105
Satunnaiset erät	
Muut tulorahoituksen korjauserät	
Sisäiset tuotot	57
Sisäiset kulut	12

Investoinnit

Investointimenot	-149
Rahoitusosuudet investointimenoihin	
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden myyntivoitot	
Sisäiset katteet	

Tulorahoitus ja investoinnit, netto

-247

Rahoitustoiminta

Lainakannan muutokset

Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-350
Lyhytaikaisten lainojen muutos	149

Oman pääoman muutokset

Vaikutus maksuvalmiuteen

-448

3.7 Toimenpideohjelma taseen alijäämän kattamiseksi

Taseessa olevan kumulatiivisen alijäämän kattaminen:

Kumulatiivista alijäämää on talousarvion laadintahetken arvion mukaan 31.12.2015 kunnan taseessa jo lähes 3,5 miljoonaa euroa, eli yli 500 euroa kuntalaista kohden. Se on tarkoitus kattaa taloussuunnitelmakaudella talousarvion yhteydessä hyväksyttävän talouden tasapainottamisohjelman – Hankasalmi-ohjelman - keinoilla. Alijäämän kattamista varten hyväksytään siis talousarvion kanssa samanaikaisesti tuo ohjelma, johon taloussuunnitelmavuodet perustuvat.

Käyttötalousmenojen tasapainottaminen toimintavuoden kuluessa:

Taloussuunnitelmavuoden 2016 aikana toteutetaan seuraavat toimenpiteet turvaamaan yli 950 000 euron ylijäämätavoite:

1) metsäkiinteistöomaisuuden myynti (kertaluonteinen tuloutus)	300 000 euroa
2) testamenttiomaisuuden tuloutus vanhuspalvelumuutokseen	400 000 euroa
3) henkilöstön lomautus tai jokin muu vastaava kertaluonteinen henkilöstösäästötoimenpide	300 000 euroa
KAIKKI YHTEENSÄ	1 000 000 EUROA

4 LASKELMAT

4.1 Tuloslaskelma

1000 e ulkoiset ja sisäiset tulot ja menot	Tp 2013	Tp 2014	Ta 2015 alkuperäinen	Ta 2015 muutos	Ta 2015 muutettu	Ta 2016	Ts 2017	Ts 2018	Ts 2019
Toimintatulot	12 602	12 854	12 905	7	12 912	12 628	12 412	12 617	12 806
Myyntitulot	6 708	6 677	6 460		6 460	6 221			
Maksutulot	2 558	2 512	2 378		2 378	2 390			
Tuet ja avustukset	1178	1 241	1 532	7	1 539	1 204			
Muut toimintatulot	2 158	2 424	2 535		2 535	2 812			
Toimintamenot	-44 894	-45 587	-44 915	-64	-44 979	-45 276	-45 795	-46 484	-47 185
Henkilöstömenot	-18 606	-18 283	-18 335	-36	-18 371	-18 359			
Palvelujen ostot	-19 684	-20 562	-19 708	-2	-19 710	-20 586			
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-2 280	-2 238	-2 240		-2 240	-2 107			
Avustukset	-2 543	-2 450	-2 614		-2 614	-2 262			
Muut toimintamenot	-1 781	-2 053	-2 018	-26	-2 044	-1 962			
Toimintakate	-32 292	-32 731	-32 010	-57	-32 067	-32 648	-33 382	-33 868	-34 380
Verotulot	14 214	15 093	15 600	0	15 600	15300	15 470	15 820	16 160
Tulovero	12 462	13 233	13569		13 569	13320	13 480	13 800	14 100
Yhteisövero	1 057	700	698		698	640	650	680	720
Kiinteistövero	695	1 160	1 333		1 333	1340	1 340	1 340	1 340
Valtionosuudet	17 821	17 886	18 350		18 350	19600	19 950	20 250	20 600
Rahoitustulot ja -menot	53	54				0	-40	-40	-40
Korkotulot	3	4	3		3	1	1	1	1
Muut rahoitustulot	289	270	184		184	135	115	115	115
Korkomenot	-143	-126	-150		-150	-100	-120	-120	-120
Muut rahoitusmenot	-96	-94	-36		-36	-36	-36	-36	-36
Vuosikate	-204	301	1 940	-57	1 883	2 252	1 998	2 162	2 340
Suunnitelman mukaiset poistot	-1 230	-1 470	-1 350		-1 350	-1 600	-1 600	-1 600	-1 700
Tilikauden tulos	-1 434	-1 169	590	-57	533	652	398	562	640
Poistoeron lisäys(-) tai vähennys	22	22							
Tilikauden yli-/alijäämä	-1 412	-1 147	590	-57	533	652	398	562	640

4.2 Rahoituslaskelma

1000 euroa	Tp 2013	Tp 2014	Ta 2015	Ta 2016	Ts 2017	Ts 2018	Ts 2019
Toiminnan rahavirta	-307	135	1 590	1 952	1 846	2 036	2 036
Vuosikate	-204	301	1 940	2 252	1 846	2 036	2 036
Satunnaiset erät							
Tulorahoituksen korjaukset	-103	-165	-350	-300			
Investointien rahavirta	-3 211	-2 426	-5 094	-1 976	-669	-313	-313
Investointimenot	-3 662	-3 323	-5 294	-2 416	-709	-353	-353
Rahoitusosuudet investointimenoihin	289	656	90	0			
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	163	240	110	440	40	40	40
Toiminnan ja investointien rahavirta	-3 518	-2 291	-3 504	-24	1 177	1 723	1 723
Rahoituksen rahavirta	2 097	1 952	2 538	940	-200	-623	-623
Antolainauksen muutokset	60	7	0	1			
Antolainasaamisten lisäykset	-48	-20	-20	-20	-20	-20	-20
Antolainasaamisten vähennykset	108	27	20	21	20	20	20
Lainakannan muutokset	1 762	1 959	2 538	939	-200	-623	-623
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	522	1 219	5 184		669	313	313
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-760	-760	-646	-561	-869	-936	-936
Lyhytaikaisten lainojen muutos	2 000	1 500	-2 000	1 500			
Oman pääoman muutokset							
Muut maksuvalmiuden muutokset	275	-14					
Rahavarojen muutos	-1 421	-338	-966	916	977	1 100	1 100
Vaikutus maksuvalmiuteen	-1 421	-338	-966	916	977	1 100	1 100
Rahavarojen muutos	-1 421	-338	-802	916	977	1 100	1 100
Rahavarat 31.12.	1 128	790	925	1 841	2 818	3 918	5 019
Rahavarat 1.1.	2 549	1 128	1 727	925	1 841	2 818	3 918
Tunnusluvut							
Lainanhoitokate	-0,1	0,4	2,2	3,6	3,1	3,4	4,5
Kassan riittävyys, pv	9	6	7	14	22	30	38

5 INVESTOINTISUUNNITELMA 2016-2019

Investointiraja 8.000 euroa (arvonlisäveroton).

Sitovuustaso valtuustoon nähden: rakennukset ja rakennelmat hankekohtainen, liikennealueet yhteensä ja muut investointikohteet lautakunta-kohtainen.

¹ Vesihuoltolaitoksen (muu taseyksikkö) valtuustoon nähden sitovia eriä ovat investointimenot ja -tulot.

¹ Vesihuoltolaitoksen useammalle vuodelle jaksottuvassa hankkeessa valtuusto hyväksyy hankintamenon kustannusarvion.

* = uusi investointihanke

PYSYVÄT VASTAAVAT Investointihankkeet euroa	Kokonais- kustannus- arvio	Kustannus- arvio 2016-2019	TA 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
AINEETTOMAT HYÖDYKKEET						
MUUT PITKÄVAIKUTTEISET MENOT	37 000	37 000	37 000			
Sivistyslautakunta	37 000	37 000	37 000			
<i>Kulttuuripalvelut</i>	37 000	37 000	37 000			
Hankasalmen historia 2	37 000	37 000	37 000			
AINEETTOMAT HYÖDYKKEET						
Tulot						
Menot	37 000	37 000	37 000			
Nettomenot	37 000	37 000	37 000			
AINEELLISET HYÖDYKKEET						
MAA- JA VESIALUEET	-400 000	-400 000	-400 000			
Ympäristölautakunta	-400 000	-400 000	-400 000			
Maa-alueiden hankinta						
Maa-alueiden myynti (metsätilat)	-400 000	-400 000	-400 000			
MAA- JA VESIALUEET						
Tulot	-400 000	-400 000	-400 000			
Menot						
Nettomenot	-400 000	-400 000	-400 000			
RAKENNUKSET JA RAKENNELMAT						
Ympäristölautakunta	2 804 500	1 933 500	1 725 500	208 000		
Perusturva	76 100	76 100	76 100			
<i>Vanhuspalvelut</i>	67 200	67 200	67 200			
Palvelutalo Tammelan räystääspanelointi (uusiminen ja korjaus)	12 500	12 500	12 500			
Palvelutalo Päivärannan iv-kanavat (puhdistus, säädöt ja korjaus)	28 500	28 500	28 500			
Palvelutalo Päivärannan palohälytyskeskus (uusiminen)	8 900	8 900	8 900			
Palvelutalo Päivärannan hoitajakutsujärjestelmän päivitys	8 000	8 000	8 000			
* Palvelutalo Päivärannan pyykinpesutilat (rakentaminen)	9 300	9 300	9 300			
<i>Terveyspalvelut</i>	8 900	8 900	8 900			
Terveyskeskuksen palohälytyskeskuksen uusiminen	8 900	8 900	8 900			
Sivistystoimi	2 048 400	1 177 400	969 400	208 000		
<i>Koulut</i>	228 400	209 400	209 400			
Koulukeskuksen ulkopintamaalaukset ja paneliverhoukset	33 000	14 000	14 000			
* Niemisjärven koulun pihan valaistus ja vanhan osan ulkomaalaus	20 000	20 000	20 000			
* Niemisjärven koulun pellettilämmitys	107 000	107 000	107 000			
* Kivikoulun ikkunoiden uusiminen (30kpl sis. pellitysten uusimisen)	19 000	19 000	19 000			
* Monitoimitalon sähkön varavoima yo-kirjoituksiin	9 400	9 400	9 400			
* Monitoimitalon varustelu sähköiseen yo-tutkintoon (sähkö- ja tietoverkkotyöt)	20 000	20 000	20 000			
Aseman koulun purunpoistokoneisto	20 000	20 000	20 000			
<i>Kirjasto</i>	8 000	8 000	8 000			
* Kirjaston autohallin käyttötarkoituksen muutossuunnittelu	8 000	8 000	8 000			
Nuorisotilat	1 812 000	960 000	752 000	208 000		
Monitoimitalon II-vaihe, tilamuutokset ja iv- ja sähkömuutokset	1 812 000	960 000	752 000	208 000		
Ympäristötoimi	680 000	680 000	680 000			
<i>Palo- ja pelastuslaitos</i>	680 000	680 000	680 000			
* Paloaseman laajennus ja saneeraus	680 000	680 000	680 000			
RAKENNUKSET JA RAKENNELMAT						
Tulot						
Menot	2 804 500	1 933 500	1 725 500	208 000		
Nettomenot	2 804 500	1 933 500	1 725 500	208 000		

PYSYVÄT VASTAAVAT Investointihankkeet euroa	Kokonais- kustannus- arvio	Kustannus- arvio 2016-2019	TA 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
KIINTEÄT RAKENTEET JA LAITTEET						
Ympäristölautakunta	2 500 000	2 082 000	492 000	436 000	882 000	272 000
Liikennealueet	1 153 000	835 000	210 000	205 000	215 000	205 000
Kaavateiden vuotuinen perusparannus	40 000	40 000	10 000	10 000	10 000	10 000
Kaavateiden päällysteiden uusiminen, routavaurioiden mukaan	40 000	40 000	10 000	10 000	10 000	10 000
Katuvalaistuksen saneerausohjelma	213 000	55 000	20 000	20 000	15 000	
* Metrontien peruskorjaus /Asema	40 000	40 000	20 000	20 000		
Näkinniementien peruskorjaus /Asema	110 000	60 000	30 000	30 000		
* Salontie /Asema	60 000	60 000		30 000	30 000	
* Rinnekatu /Asema	50 000	50 000			20 000	30 000
* Yrjönkadun peruskorjaus /Asema	50 000	50 000			20 000	30 000
* Etelärinteentie /Asema	30 000	30 000				30 000
Valkolantien peruskorjaus /Kirkonkylä	70 000	30 000	30 000			
Kuusipolun peruskorjaus /Kirkonkylä	80 000	40 000	30 000	10 000		
* Riukulantien peruskorjaus torin alueelta /Kirkonkylä	35 000	35 000	20 000	15 000		
Rantakalliontien peruskorjaus /Kirkonkylä	50 000	50 000		20 000	30 000	
* Kirkkorannantie /Kirkonkylä	90 000	90 000		40 000	20 000	30 000
* Museotien päällystäminen 150 m /Niemisjärvi	10 000	10 000	10 000			
Päivätien ja Kumputien peruskorjaus /Niemisjärvi	60 000	30 000	30 000			
* Pienmäentien päällysteen uusiminen 550 m /Niemisjärvi	30 000	30 000			30 000	
* Pienmäen alueen katuvalaistus /Niemisjärvi	45 000	45 000			30 000	15 000
* Anterontien peruskorjaus /Niemisjärvi	50 000	50 000				50 000
Puistot, ulkoilu- ja urheilualueet, yleiset alueet	897 000	797 000	113 000	124 000	560 000	
Torin perusparannus, pinnat ja vihersuunnittelu	120 000	20 000	20 000			
* Torin perusparannus, valaistus	27 000	27 000	27 000			
* Liikunta- ja viheraluesuunnitelman laatiminen	15 000	15 000	11 000	4 000		
Aseman viheralueet, leikkialueen laajentaminen	40 000	40 000	15 000	15 000	10 000	
Puistokalusteiden ja leikkivälineiden uusiminen	30 000	30 000	10 000	10 000	10 000	
Puistot ja leikkialueet	40 000	40 000	10 000	15 000	15 000	
Tonttien puistokaistaleiden kunnossapito	30 000	30 000	10 000	10 000	10 000	
Latupohjien perusparannus	30 000	30 000	10 000	10 000	10 000	
* Sillankorvan päiväkodin piha-alueen kunnostus	10 000	10 000		10 000		
* Elsanpuiston perusparannus	50 000	50 000		20 000	30 000	
Niemisjärven leikkialueen rakentaminen, leikkipuisto	40 000	40 000		30 000	10 000	
* Aseman urheilukenttä	300 000	300 000			300 000	
* Hankaveden puisto	10 000	10 000			10 000	
* Itsenäisyyspuiston valaistus	15 000	15 000			15 000	
* Ympäristöterveydenhuollon puistoalue	20 000	20 000			20 000	
Tekojää	120 000	120 000			120 000	
Muut kiinteät koneet, laitteet ja rakenteet	40 000	40 000	20 000	10 000	10 000	
* Kaavoitushallinnon karttasovelluksen hankinta	10 000	10 000	10 000			
Jätehuolto, jätepiestet ja astiat	30 000	30 000	10 000	10 000	10 000	
¹ Vesihuoltolaitos (muu taseyksikkö)	410 000	410 000	149 000	97 000	97 000	67 000
Vedenjakeluverkosto	163 000	163 000	52 000	47 000	47 000	17 000
Talojohdot ja uudet linjat	68 000	68 000	17 000	17 000	17 000	17 000
* Tervaniemen vedenottamon käyttöönotto	50 000	50 000	25 000	15 000	10 000	
* Vesilaitoksen siirtolinjojen virtausmittaukset ja vuotojen korjaus	30 000	30 000	10 000	10 000	10 000	
* Ylävesisäiliön peruskunnostus	15 000	15 000		5 000	10 000	
Viemäriverkosto	247 000	247 000	97 000	50 000	50 000	50 000
* Jätevesipuhdistamon väljän ja lietteenkuivaimen peruskorjaus	12 000	12 000	12 000			
* Jätevesipuhdistamon pääpumppaamon pumppujen peruskorjaus	15 000	15 000	15 000			
* Mikonlammen vedenkäsittelylaitoksen uudet pumput	20 000	20 000	20 000			
Kk/As viemäriverkosto, vuotovesien vähentäminen (2015-2019)	200 000	200 000	50 000	50 000	50 000	50 000
KIINTEÄT RAKENTEET JA LAITTEET						
Tulot						
Menot	2 500 000	2 082 000	492 000	436 000	882 000	272 000
Nettomenot	2 500 000	2 082 000	492 000	436 000	882 000	272 000

PYSYVÄT VASTAAVAT Investointihankkeet euroa	Kokonais- kustannus- arvio	Kustannus- arvio 2016-2019	TA 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
KONEET JA KALUSTO						
Kunnanhallitus	65 000	65 000	20 000	10 000	15 000	20 000
* Verkon ja tietoturvan kehittäminen, palomuurien uusiminen	20 000	20 000	20 000			
* Kunnanviraston langaton verkko	10 000	10 000		10 000		
* Aktiivilaitteet ja mittarit kunnan valokuituverkon liitoksiin	15 000	15 000			15 000	
* Verkon ja tietoturvan kehittäminen, palvelimien uusiminen	20 000	20 000				20 000
Perusturvalautakunta	30 000	30 000	30 000			
Vanhuspalvelut	30 000	30 000	30 000			
* Tammelan palvelutalon kalustaminen	30 000	30 000	30 000			
Sivistyslautakunta	225 000	225 000	71 000	86 000	30 000	38 000
Koulutuspalvelut	122 000	122 000	32 000	30 000	30 000	30 000
* Aseman pääkoulun atk-hankinnat	10 000	10 000	10 000			
* Kuuhanaveden koulun atk-laitehankinnat	30 000	30 000		10 000	10 000	10 000
Lukion ykkösille kannettavat tietokoneet	82 000	82 000	22 000	20 000	20 000	20 000
Kansalaisopisto	8 000	8 000		8 000		
Atk-laitteet ja kalusteet	8 000	8 000		8 000		
Kirjastopalvelut	8 000	8 000	8 000			
Kirjaston kalustehankinnat	8 000	8 000	8 000			
Liikuntapalvelut	31 000	31 000	15 000	8 000		
Liikuntavälineitä urheilukentille ja monitoimitalolle	15 000	15 000	15 000			
Suunnistuskartat	16 000	16 000		8 000		8 000
Nuorisopalvelut	56 000	56 000	16 000	40 000		
Nuorisotilojen laite- ja kalustohankinnat	16 000	16 000	8 000	8 000		
Taitotuvan kaluston ja koneiden hankinta	16 000	16 000	8 000	8 000		
Monitoimitalon yläkerran monitoimitilan kalustehankinnat	24 000	24 000		24 000		
Ympäristölautakunta	157 000	157 000	55 000	26 000	76 000	
* Lattianhoitokoneet (kaksi kappaletta)	9 000	9 000	9 000			
* Päättäjäjettava ruohon leikkuri (vanha kone vaihtoon)	8 000	8 000	8 000			
Kalustohankinnat vihertoimi	35 000	35 000	15 000	10 000	10 000	
Konekeskuksen kalustohankinnat	24 000	24 000	8 000	8 000	8 000	
Ruokapalvelun kalustohankinnat	31 000	31 000	15 000	8 000	8 000	
Varikon lava-auton hankinta	50 000	50 000			50 000	
KONEET JA KALUSTO						
Tulot						
Menot	477 000	477 000	176 000	122 000	121 000	58 000
Nettomenot	477 000	477 000	176 000	122 000	121 000	58 000
PYSYVIEN VASTAAVIEN SIOITUKSET						
OSAKKEET JA OSUUDET						
Ympäristölautakunta	-40 000	-40 000	-40 000			
Asuntotoimi	-40 000	-40 000	-40 000			
Asunto-osakkeiden hankinta						
Asunto-osakkeiden myynti	-40 000	-40 000	-40 000			
OSAKKEET JA OSUUDET						
Tulot	-40 000	-40 000	-40 000			
Menot						
Nettomenot	-40 000	-40 000	-40 000			
INVESTOINNTI YHTENSÄ						
Tulot	-440 000	-440 000	-440 000			
Menot	5 818 500	4 529 500	2 430 500	766 000	1 003 000	330 000
Nettomenot	5 378 500	4 089 500	1 990 500	766 000	1 003 000	330 000

Tulot

-rahoitusosuudet
-luovutustulot

-440 000 -440 000 -440 000

Tulot yhteensä

-440 000 -440 000 -440 000

6 HENKILÖSTÖSUUNNITELMA 2016-2019

KUNNANHALLITUS Virka- tai toiminimike	Henkilömäärä		Muutos edelliseen vuoteen		
	Ta 2015	Ta 2016	Ts 2017	Ts 2018	Ts 2019
Kunnanjohtaja	1	1			
Palvelujohtaja		0,5			
Elinkeinopäällikkö	0,4	0,4			
Kuljetussuunnittelija	0,5	0,5			
Toimistosihteer	1	1			
Kanslisti	3,5	3,5			
Taloussihteer	1	1			
Kirjanpitäjä	1,5	1,5			
Palkanlaskija	2,2	2,2			
Atk suunnittelija	1	1			
Atk-tukihenkilö	2,5	2,5			
Lomituspalvelupäällikkö	1	1			
Lomasihteer	0,3	0,3			
Johtava lomittaja	2	2			
Lomittajat	49	49			
Päälouottamusmies	0,6	0,6			
Työsuojelupäällikkö	0,16	0,16			
KUNNANHALLITUS	67,66	68,16	68,16	68,16	68,16

Päälouottamusmiehen ja työsuojelupäällikön tehtävät kunnanhallituksen alaista henkilöstöhallintoa.

PERUSTURVALAUTAKUNTA

Virka- tai toiminimike	Henkilömäärä		Muutos edelliseen vuoteen		
	Ta 2015	Ta 2016	Ts 2017	Ts 2018	Ts 2019
Hallinto ja toimisto					
Perusturvajohtaja	1				
Palvelujohtaja		0,5			
Toimistosihteer	1,1	1,1			
Yhteensä	2,1	1,6	1,6	1,6	1,6
Sosiaalipalvelut					
Sosiaalityöntekijä	2	2,0			
Etuuskäsittelijä					
Palveluohjaaja	1,5	1			
Perhetyöntekijä	1	1			
Sosiaalipalvelusihteer	1	1			
Yhteensä	5,5	5	5	5	5
Kotihoito					
Vanhuspalvelupäällikkö	1	1			
Sairaanhoidtaja	5	8			
Lähi-/perushoitaja	19	15			
Kodinhoitaja	6	6			
Kotiavustaja					
Kotihoidonohjaaja					
Palveluvastaava	1	1			
Päiväkeskusohjaaja	1	1			
Fysioterapeutti		1			
Toimistosihteer		0,5			
Yhteensä	33	33,5	33,5	33,5	33,5

	Ta 2015	Ta 2016	Ts 2017	Ts 2018	Ts 2019
Päivärannan palveluasuminen					
Vastuusairaanhoitaja					
Palveluvastaava	1	1			
Sairaanhoitaja	2	2			
Perus/lähihoitaja	18	18			
Hoitoapulainen	2	2			
Kuntohoitaja					
Yhteensä	23	23	23	23	23
Palvelutalo Kotiranta					
Palveluvastaava	1	1			
Sairaanhoitaja	1	1			
Lähihoitaja	9	10			
Yhteensä	11	12	12	12	12
Palvelutalo Metsätähti					
Palveluvastaava	1	1			
Sairaanhoitaja	1	1			
Lähi/perushoitaja	8	9			
Kotivastaja	1	1			
Yhteensä	11	12	12	12	12
Palvelutalo Tammela					
Palveluvastaava	1	0,3			
Lähi/perushoitaja	5	6			
Yhteensä	6	6,3	6,3	6,3	6,3
Kehitysvammaispalvelut					
Avopalveluohjaaja					
Ohjaaja	2	2			
Lähihoitaja					
Yhteensä	2	2	2	2	2
Tammiranta					
Palveluvastaava	1	0,7			
Sairaanhoitaja	5	3			
Lähi/perushoitaja	4	7			
Terveyskeskusavustaja					
Toimistosihtööri	1	0,5			
Yhteensä	11	11,2	11,2	11,2	11,2
PERUSTURVALAUTAKUNTA	104,6	106,6	106,6	106,6	106,6

SIVISTYSLAUTAKUNTA Virka- tai toiminimike	Henkilömäärä		Muutos edelliseen vuoteen		
	Ta 2015	Ta 2016	Ts 2017	Ts 2018	Ts 2019
Sivistystoimenjohtaja	0,8	0,8			
Kansalaisopiston rehtori	0,2	0,2			
Apulaisrehtori	0,75	0,75			
Toimistosihteeri (hallinto)	1	1			
Peruskoulun rehtori	1	1			
Lehtori	15	15			
Luokanopettaja	17	17			
Erityisluokanopettaja	2	2			
Erityisopettaja	5	5			
Päätoiminen tuntiopettaja	7	7			
Sivutoiminen tuntiopettaja	2	2			
Koulukuraattori	1	1			
Lukion rehtori	1	1			
Lehtori	6	6			
Sivutoiminen tuntiopettaja	1	1			
Koulusihteeri	1	1			
Toimistotyöntekijä	1	1			
Suunnittelijaopettaja (kansalaisopisto)	0,65	0,65			
Opistos sihteeri	1	1			
Kulttuurisihteeri	0	0			
Kulttuurituottaja	0,35	0,35			
Kirjastonjohtaja	1	1			
Kirjastonhoitaja	1	1			
Kirjastovirkailija	1	1			
Kirjastovirkailija/auto	0	0			
Kirjastovirkailija/sivukirjastot	1	1			
Liikuntasihteeri	0,25	0,25			
Nuorisotyöntekijä	1	1			
Työpajaohjaaja	2	2			
Lastentarhanopettaja (esiopetus) osa-aik., vak. (päätt. tuntiopettaja)	2	2			
Lastentarhanopettaja (esiopetus) osa-aik., määräaik. (päätt. tuntiopettaja)	1	1			
Kasvatusohjaaja	1	1			
Koulunkäynninohjaaja, vak.	1	1			
Koulunkäynninohjaaja, osa-aik.vak.	12	11,5			
Koulunkäyntiavustaja, osa-aik. määräaik.	2	2,5			
Varhaiskasvatuspäällikkö	1	1			
Päiväkodin johtaja	3	3			
Lastentarhanopettaja	4	5			
Lastenhoitaja	8	9	-1		
Perhepäivähoitaja	14	13			
Perhepäivähoitaja, päiväkot	1	1			
Työllistetty	1	1			
Ryhmäavustaja	4	2			
Varahenkilö	3	2	1		
SIVISTYSLAUTAKUNTA	130,0	128,0	128,0	128,0	128,0

YMPÄRISTÖLAUTAKUNTA Virka- tai toiminimike	Henkilömäärä		Muutos edelliseen vuoteen		
	Ta 2015	Ta 2016	Ts 2017	Ts 2018	Ts 2019
Kiinteistöjohtaja	1	1			
Asuntosihteer	1	1			
Toimistosihteer	0,3	0,3			
Tekninen päällikkö	1	1			
Rakennuspäällikkö					
Kanslisti	1,6	1,6			
Ympäristönsuojelusihteer	1	1			
Puutarhuri	0,84	0,84			
Rakennustarkastaja	1	1			
Toimistosihteer	1	1			
Vesi- ja viemärlaitoksen hoitaja	2	2			
Tuntipalkkaiset henkilöt	1	1			
Varaston työnjohtaja	1	1			
Tuntipalkkaiset henkilöt	2,6	2			
Liikunta-alueiden hoitaja	1	1			
Tuntipalkkaiset henkilöt	1	1			
Siivoustyönohjaaja	1	1			
Siistijä					
Siistijä (osa-aik.)					
Laitoshuoltaja	23	23			
Laitosapulainen					
Kiinteistönhoitaja	6	6			
Ravitsemistyönjohtaja	1	1			
Palvelupäällikkö					
Emäntä	2	1			
Ravitsemistyöntekijä	10	11			
YMPÄRISTÖLAUTAKUNTA	60,34	59,74	59,74	59,74	59,74
KAIKKI YHTEENSÄ	362,60	362,50	362,50	362,50	362,50

Talousarvion henkilöstösuunnitelma ei sisällä Hankasalmi-ohjelman mukaisia muutoksia.

7 KUNNAN TUKI YRITYSTOIMINNALLE

Maatilayritykset

Maaseudun yrityskehittämisen koulutus-, neuvonta- ja suunnittelutuen maksuperusteet vuonna 2015. Tuki myönnetään arvonalisäveron sisältäville kustannuksille.

- Tilakohtaiset suunnitelmat
Salaojitus suunnitelma 50 % enintään 260 €/suunnitelma
- Erikoistuotantosuunnitelma
Perustamis-, tuotanto-, markkinointi-, yms. suunnitelma 70 %, enintään 350 €/tuotannonala
- Tuotantorakennussuunnitelma
50 %, enintään 1000 €/suunnitelma
- Metsätaloussuunnitelma
15 %, enintään 250 €.
Tuettavaan osuuteen voi sisällyttää neuvojan matkakorvaukset, postimaksut ja vastaavat palvelun saamisen edellytyksenä olevat kustannukset.
- Tuetun maksullisen lomituksen lisääminen
Kunnan 2 €:n tuki/tunti Melan tukemille maksullisille lomituspäiville.

Muut yritykset

Tuki myönnetään arvonalisäveron sisältäville kustannuksille.

- Oppisopimustuki
Hankasalmelaiselle yritykselle, joka tekee oppisopimuksen hankasalmelaisen työttömän kanssa. Tuki on 170 € kuukaudessa korkeintaan 12 kuukauden ajalta.
- Korkotuki
Kunnan korkotukea voidaan myöntää toimitilainvestointeihin. Korkotuen suuruus on 2 % ja korkotukiaika 5 vuotta. Korkotuki voidaan myöntää pankkien, vakuutusyhtiöiden ja eläkekassojen lainoille. Korkotuen alainen lainan määrä voi olla enintään 70 % kustannuksista ja enintään 170.000 €. (Tuki koskee niitä yritysinvestointeja, joihin ei ole saatu/saada investointitukea esim. TE-keskukselta).
- Koulutuksista
Yrittäjän toimialaan liittyvistä kurssimaksuista korvataan 50 %, enintään 400 €/v.
- Yrityksen kehittämiseen
Konsultointikustannuksista, jotka kohdistuvat yrityksen kehittämiseen, korvataan 50 %, enintään 400 €/vuosi, mikäli rahoitusta ei ole mahdollista saada/saatu muista lähteistä.
- Messu/näyttelypaikkatuki
50 % enint. 300 €/näyttelykerta. Tuki voidaan myöntää kahteen tapahtumaan/yritys/vuosi. (Tuki koskee näyttelypaikan vuokraa.)
- Teollisuusmaan myynti
Teollisuusmaata myydessä peritään valtuuston kulloinkin vahvistama hinta ja liittymismaksu.
- Maksatus

Avustuksia on haettava kirjallisesti. Avustus maksetaan jälkikäteen ja hakemukseen on liitettävä kuittijäljennökset suoritetuista maksuista tai muu selvitys toimenpiteen toteutumisesta.

8 AVUSTUKSET TALOUSARVIOSSA 2016

Avustuksen tarkoitus	Määräraha 2016	Määräraha 2015	Muutos euroa
KUNNANHALLITUS	242 500	317 500	-75 000
<i>Luottamushenkilöhallinto:</i>			
Veteraanien kuntoutus	13 000	13 000	
Yleisavustus 4H:lle	12 500	12 500	
4H, toimistohuoneen vuokra	1 000	1 000	
9-luokkalaisten kesätyöllistämiseen 4H:lle	3 000	3 000	
Stipendit ensimmäisen tutkinnon suorittaneille hankasalmelaisille	25 000	25 000	
Seurantalojen ylläpitoavustukset	3 500	3 500	
Haja-asutusalueen vesihuolto	0	54 000	-54 000
Suurtahtumien tuki	18 000	18 000	
Joukkoliikenteen tukeminen	120 000	121 000	-1 000
Linja-autolla tehtävä ostoliikenne: Säkinmäki-Kirkonkylä-Säkinmäki-vuorot ja Niemisjärvi-Kk keskiv. aamuvuoro. Lisäksi kunnan sisäistä liikennettä Kärkkäälän ja Venekosken suuntaan lisätty. Haja-asutusalueella joukkoliikennettä hoidetaan reititettyinä taksiliikenteenä. Monipalveluliikenteenä 5 päivänä viikossa kunnan eri osista kirkonkylään. Seutulipputuki kuntalaisille.			
<i>Elinkeinopalvelut:</i>			
Tuet yrityksille	0	18 000	-18 000
<i>Maaseutupalvelut:</i>			
Kylätoimikuntien avustukset	500	500	
4H, toimistohuoneen siivous ja vuokra	4 000	4 000	
Tuet maatilayrityksille	0	2 000	-2 000
<i>Lomituspalvelut, hallinto:</i>			
Tuettujen maksullisten lomapäivien tuki	7 000	7 000	
<i>Kunnallinen työllistäminen:</i>			
Hankasalmelaisten nuorten työllistämiseen (4H)	16 000	16 000	
Kuntalisä 200 €/ kk järjestöille työttömän (ensisijaisesti pitkäaikaistyötön) työllistämisestä (mm. Sotainvalidien Veljeskotisäätiöt, seurat, yhdistykset, kylätoimikunnat)	19 000	19 000	

Avustuksen tarkoitus	Määräraha 2016	Määräraha 2015	Muutos euroa
PERUSTURVALAUTAKUNTA	50 400	46 550	3 850
<i>Hallinto ja toimisto:</i>			
Mielenterveysyhdistys Tuikku (avustusta maksetaan 53 000 e, laskennallinen alv- palautus huomioituna kunnan menoksi jää 50 400 e)	50 400	46 550	3 850
SIVISTYSLAUTAKUNTA	20 400	20 900	-500
<i>Kulttuuritoimi:</i>			
Avustukset yhteisöille ja yksityisille	9 500	10 000	-500
<i>Liikuntatoimi:</i>			
Avustukset seuroille	7 000	7 000	
<i>Nuorisotoimi:</i>			
Avustukset nuorisjärjestöille	3 900	3 900	
YMPÄRISTÖLAUTAKUNTA	115 000	115 000	
<i>Liikennealueet:</i>			
Yksityisteiden kunnossapito- ja perusparannusavustukset	115 000	115 000	
KAIKKI YHTEENSÄ	428 300	499 950	-71 650

Talousarviossa on muitakin avustuksia kuin tässä luettelossa mainitut, kuten lomituspalvelun lomatoiminta sekä avustuksia, jotka ovat lakisääteisiä, esim. sosiaalipalvelut/toimeentulotuki.

9 KULJETUSKUSTANNUKSET

(sisältyvät eri hallintokuntien talousarvioihin)

euroa	Ta 2016	Ta 2015
Joukkoliikenne	120 000	121 000
Toimintakeskus	40 000	30 000
VPL-kuljetukset (vammaispalvelulaki)	265 000	265 000
Sosiaalilainsäädännön mukaiset kuljetukset	63 200	85000
ateriat	42 700	41 000
SHL	0	10 000
päiväkeskus Päiväranta	20 500	34 000
Koulukuljetukset	613 000	626 800
harjaantumisopetus	75 000	80 000
perusopetus	512 000	508 800
lukio	26 000	38 000
YHTEENSÄ	1 101 200	1 127 800

10 KONSERNIN TYTÄRYHTIÖT

Kunnan tytäryhtiöt	Osakkeiden tuottama määräysvalta:
Yhtiö:	
Kiinteistö Oy Hankasalmen Haka	100 %
Kiinteistö Oy Hankasalmen Somerinkulma	100 %
Kiinteistö Oy Hankasalmen Virastotalo	68,54 %
Kiinteistö Oy Hankasalmen Vuokratalo	98,33 %
Kiinteistö Oy Vuokrahanka	58,20 %
Hankasalmen Lämpö Oy	100 % (yhtiö puretaan v 2015 aikana)

Kuntakonsernin tytäryhtiöiden asettamat suunnittelukauden taloudelliset ja toiminnalliset tavoitteet :

10.1 Kiinteistö Oy Hankasalmen Haka

Toiminnalliset tavoitteet/toiminnan painopistealueet

Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittari
Energiamuotojen lisäys ja sitä kautta saavutettavat säästöt	Lämmityskulujen ja sähkötöiden hallinta	Vertailut aikaisempien vuosien energian kulutuslukuun
Vuokrien hintatason pitäminen edelleen kohtuullisella tasolla	Energiasäästöillä ja toiminnan tehokkuudella pyritään leikkaamaan vuokrien korotustarvetta	Vertailu aikaisempien vuosien vuokratason sekä vuokratason yleensäkin Suomessa ja lähiympäristössä

Riskit

Keskeisimmät riskit tavoitteen toteutumiseksi:

- Lämmitys- ja sähköenergian hintojen nousu
- Lainarahan korkojen nousu
- Talouden huonontuminen lähialueilla, seurauksena voi olla vuokrasaatavien ehtyminen
- Hakatie 3:n vuokrausasteen pienuus
- Muuttotappiokunta, maksavien vuokralaisten saaminen
- 2015 kilpailutettiin valtion korkotukilainat, kariutui pankin vetäytyttyä tarjouksesta

Riskien hallinta, miten riskeihin varaudutaan ja miten ne hallitaan:

- Vaihtoehtoisia energiamuotoja vertaillaan ja otetaan käyttöön edelleen lisää
- Jäljellä olevien lainojen mahdollinen uudelleenjärjestely, kilpailutus, mahdollisen valtakunnallisen talouden huononemiseen ei Koy Hankasalmen Haka voi vaikuttaa, mutta kaikilla mahdollisilla pienilläkin säästökeinoilla voidaan varautua; lainoista uusi kilpailutus
- Hakatie 3:n vanhan ”huonon maineen” poistaminen. Hakatie 3 on mainettaan parempi vuokra-asunto-kohte. Keinoina pohdittava maineen parantamista, tyhjien asuntojen vaihtoehtoisista käyttötarkoitusta
 - Vuonna 2015 vuokrattiin Hankasalmen perusturvan tarpeisiin kolme huoneistoa lisää
 - 2015 aloitettiin ulkopintojen maalaukset ja jatketaan vuonna 2016
 - 2015 aloitettu tyhjien asuntojen pintojen korjaukset ja jatketaan 2016
 - piha-alueen kunnostus 2016 kesällä
- Talouden seuranta ja ennakkointi
- 2016 tulee isännöitsijäksi opiskeleva henkilö harjoittelujaksoksi Koy Hankasalmen Hakalle (vakuutusyhtiö maksaa) työharjoitteluun.

Tehtävä:

Perustehtävänä on tuottaa ja ylläpitää vuokra-asuntotoimintaa Hankasalmen kunnassa kohtuullisilla vuokratukustannuksilla. Hoitaa asuntoja ja kiinteistöjä siten, että niiden kunto sekä arvo säilyvät. Lisäksi pitää huolta yhtiön taloudesta omistajaa tyydyttävällä tavalla.

Toiminnan lyhyt kuvaus (palveluajatus):

Tarjota vuokralaisille kohtuuhinnalla viihtyisää asumista ja asiakaslähtöistä palvelua.

Taloudelliset tavoitteet

Vuoden 2016 tavoitteita on edelleen lisätä vaihtoehtoisia energiavaihtoehtoja öljyn ja sähkön rinnalle. Vuoden 2015 ja 2016 vaiheessa Kirkonkylällä Pajukuja 1-3, Pajukuja 4 ja Hankarinteentie 5 siirtyvät kaukolämmön piiriin. Asemalla kaksi kohdetta siirtyi hybridilämmitykseen. Hybridilämmitykset toteutettiin ns. Esko-rahoituksella. Laskennalliset takaisin maksuajat ovat 4,4-4,7 vuotta.

Tavoitteen määrittely	Mittari	Tp 2014	Ta 2015	Ta 2016	Ts 2017	Ts 2018	Ts 2019
Vuokrausaste			> 92%	> 92%			

Merkittävimmät Investoinnit 2016-2019

- Sepäntien julkisivusaneeraus
- Kaukolämpö Pajukuja 4:ään tammikuussa 2016
- Hakatien 3:n piha-alueiden ja julkisivujen kunnostus sekä asuntojen sisäpuolten pintaremontit ja pienet lv-työt

10.2 Kiinteistö Oy Hankasalmen Somerinkulma

Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittari
Kiinteistön hoito	Kiinteistöä hoidetaan Hankasalmen kunnan tuottamilla ostopalveluilla	

Tehtävä:

Omistaa ja hallita Hankasalmen kunnan Hankaveden kylässä sijaitsevaa liikekiinteistöä (077-404-4-24).

Toiminnan lyhyt kuvaus /palveluajatus:

Hoitaa huolella kiinteistöä ja turvata sen käyttäjille asianmukaiset toimintaedellytykset.

Merkittävimmät Investoinnit 2016-2019

- Hallituksen/yhtiökokouksen korjaussuunnitelmassa ei ole esitetty investointeja vuosille 2016-2019.

10.3 Kiinteistö Oy Hankasalmen Virastotalo

Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittari
Talouden hallinta	Lainojen takaisin maksu suunnitellusti, kulujen hallinta	Lainaohjelmat, kulut
Yhtiövastikkeiden hallinta	Yhtiövastikkeiden pitäminen kohtuullisena	Vertailu edellisen vuosien tasoon

Riskit

Keskeisimmät riskit tavoitteen toteutumiseksi:

- Tällä hetkellä suurempia riskejä ei ole näköpiirissä, lainat ja talous hallinnassa kuten myös vastikkeet (pienentyneet joka vuosi kolmen viimeisen vuoden aikana)
- Lainakorkojen muutokset
- Energiahintojen nousut.

Riskien hallinta, miten riskeihin varaudutaan ja miten ne hallitaan:

- Kassatilanne mahdollistaa tällä hetkellä normaalin toiminnan ja samoin vuoden 2016 vastikkeet pienenevät edellisvuodesta hieman
- Suurempia investointeja ei ole tiedossa, joten taloutta voidaan suunnitella vakaalta pohjalta
- Osuuspankin lainat maksettu pois
- Talouden- ja maksujen hallintaa seurataan JOT:ssa
- Sähköenergian hintaan ei ennusteiden mukaan olisi tulossa korotusta
 - yhtiön sähköenergiasta on meklarointisopimus
- Kaukolämmön hinta nousi 2015 n. 3,6 % ja saattaa olla lähivuosina myös korotuspaineita ennusteiden mukaan
 - kassavirran seuranta ja nopea reagointi jos nousupaineita ilmenee
 - kulujen hallinta kaikin osin

Tehtävä: Omistajien tahdon mukainen toiminta.

Toiminnan kuvaus/palveluajatus:

- käyttäjille terveelliset ja toimivat tilat
- käyttäjien palvelu sopimusten mukaisesti
- kustannustehokkuus

Taloudelliset tavoitteet

- esim. käyttöaste, kustannustehokkuus, nettomenot tai asiakastyytyväisyys

Tavoitteen määrittely	Mittari	Tp 2014	Ta 2015	Ta 2016	Ts 2017	Ts 2018	Ts 2019
yhtiövastike		5,44	4,63	4,55			

Merkittävimmät Investoinnit 2016-2019

- Kameravalvonta ulkopuolelle sekä sisäänkäynneille sisätiloissa
- Ei muita merkittäviä investointeja nähtävillä

10.4 Kiinteistö Oy Vuokrahanka

Toiminnalliset tavoitteet/toiminnan painopistealueet

Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittari
Huoneistojen vuokraus	Huoneistojen hyvä käyttöaste	käyttöaste
Kiinteistöjen myynti	Asumisviihtyvyyden ylläpitäminen	Myynti

Riskit

Keskeisimmät riskit tavoitteen toteutumiselle:

- Huoneistojen ylitarjonta Aseman taajamassa kysyntään nähden
- Ostajien mielenkiinnon vähäisyys, myyntihinnan alhaisuus

Riskien hallinta, miten riskeihin varaudutaan ja miten ne hallitaan:

- Huoneistojen riittävä tasokkuus vastaamaan odotuksia
- Huoneistojen pintaremontointia tarvittaessa, asumisviihtyvyyden ylläpitäminen

Tehtävä: Omistaa ja hallita vuokra-asuntoja

Toiminnan kuvaus/palveluajatus:

- Vuokra-asuntojen vuokraus ja ylläpito

Taloudelliset tavoitteet

Tavoitteen määrittely	Mittari	Tp 2014	Ta 2015	Ta 2016	Ts 2017	Ts 2018	Ts 2019
Käyttöaste	%	95,0	95,0	97,0	97,0	97,0	97,0

Merkittävimmät Investoinnit 2016-2019

- ei. investointeja
- ei peruskorjauksen toteutusta

10.5 Hankasalmen Lämpö Oy

Yhtiö puretaan vuoden 2015 aikana.